

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"צ שליט"א

פרשת
אמור
תשפ"ג

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות
מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן. דְּקָתָנֵי עַד אֶחָד אוֹמֵר נִטְמֵאת וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא נִטְמֵאת הֲיְתָה שׁוֹתָה וְאוֹקִימְנָא בְּפִסּוּלֵי עֵדוּת וּבִין בְּבָת אַחַת בֵּין בְּזֶה אַחַר זֶה כְּגוֹן שֶׁנִּסְתְּרָה בְּבֵית חֲמִיהָ, וְעֵל בְּרָחֶיהָ דִּבְּרָה אַחַר זֶה אֵיצְטְרִיךְ עִקָּר לְאַשְׁמוּעִינָן, דְּאִי בְּבָת אַחַת מַאי הֲלָךְ אַחַר רוֹב דְּעוֹת אֵיקָא, בְּאֶחָד וְאֶחָד נַמִּי הֲיְתָה שׁוֹתָה, וְאֶלָּא) בְּהָכֵי עִסְקִינַן דְּאָתְיָא דְּאָתְיָא וְאָמַר נִטְמֵאת אִשָּׁה הַוָּיָא הִלְכָךְ אַפִּי' בְּזֶה אַחַר זֶה אָתוּ תַּרְתֵּי וּמִבְּטְלִי לָהּ:

וְתַרְתֵּי בְּפִסּוּלֵי עֵדוּת. דְּהָא דְּאָמְרִי לְעֵיל וְעָשׂוּ שְׁתֵּי נָשִׁים בְּאִישׁ אֶחָד כּוּ' לְאוֹ סִיפָּא דְּמִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי נְחֶמְיָה הוּא, אֶלָּא פִּירוּשָׁא דְּמִלְּתֵיהּ הוּא, דְּאָנוּ פָּרְשִׁין לָהּ הָכִי: כִּי פְּלִיגָא וּפְלִיגָא דְּמֵי. בְּלוֹמַר כִּי חַד וְחַד, וְאִי בְּבָת אַחַת אָתוּ אוֹקֵי תְּרֵי לְבַהֲדֵי חַד וְאוֹקְמֵיהּ אִסְפֵּיקָא, וְאִי בְּזֶה אַחַר זֶה הַהוּא דְּהָאֲמִינָה תּוֹרָה קָדֵם וְאָתָא בְּרִישָׁא הֲוָה לֵיהּ כִּשְׁנַיִם הֶנֵּךְ כְּחַד וְאֵין דִּבְרֵיהֶם בְּמָקוֹמוֹ, וְהֵיכִי דְּשַׁתִּים אוֹמְרוֹת נִטְמֵאת וְעַד אֶחָד כָּשֵׁר אוֹמֵר לֹא נִטְמֵאת הֲיְתָה שׁוֹתָה כִּדְי חַד וְחַד נִינְהוּ, וּמִתְנִיתִין דְּקָתָנֵי לֹא הֲיְתָה שׁוֹתָה כְּגוֹן דְּהַהוּא חַד וַהֲוָה פְּסוּל: וְתַרְתֵּי בְּפִסּוּלֵי עֵדוּת לָמָּה לִי. לְמִתְנֵי מִתְנִי' הֶלֵךְ אַחַר רוֹב דְּעוֹת: לְחוּמְרָא. שֶׁתִּשְׁתֶּה: לְקוּלָּא. לְהֶקֵל מֵעָלֶיהָ שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה: לֹא אֲזַלִינַן. בָּתַר רוֹב דְּעוֹת בְּפִסּוּלֵי עֵדוּת. הֵיכָא דְּשַׁתִּים אוֹמְרוֹת נִטְמֵאת וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא נִטְמֵאת בֵּינָן דְּאֵיכָא הַכְחָשָׁה כָּל דְּהוּ נִיעֲנֵי אוֹקֵי דְּאִי בְּזֶה אַחַר זֶה כּוּ' לְאוֹ סִיפָּא דְּמִלְּתֵיהּ הוּא, אֶלָּא פִּירוּשָׁא דְּמִלְּתֵיהּ הָכִי: כִּי פְּלִיגָא וּפְלִיגָא דְּמֵי. בְּלוֹמַר כִּי חַד וְחַד, וְאִי בְּבָת אַחַת אָתוּ תַּרְתֵּי וּמִבְּטְלִי לָהּ: וְתַרְתֵּי בְּפִסּוּלֵי עֵדוּת. דְּהָא דְּאָמְרִי לְעֵיל וְעָשׂוּ שְׁתֵּי נָשִׁים בְּאִישׁ אֶחָד כּוּ' לְאוֹ סִיפָּא דְּמִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי נְחֶמְיָה

איהו הוא דקא מכסיף נפשיה. תימה והא אמר בשמעתא קמייתא דמנחות (דף ג.) דבין זכרים לנקיבות לאו דעתייהו דאינשי ואמר רבי התם דווקא אמרי' והכי דאין מעשיו מוכיחים מפני שסומכין השומעין על דבורו שהוא שוחט חטאת לשם עולה אבל בסתמא כי הכא ודאי מרגישים בדבר:

ליכסיף וליזיל כי היכי דליכסף ליה. וא"ת יחלוק כמו כן בכביעות מקום שחיטתה כי היכי דליזיל ליה כפרה גמורה ר"ל בין שחלק הכתוב בדבר אחד שיש היכר בדבר מה צריך יותר. מ"ה:

ורבי שלא יקראנה למפרע מנלאה. תימה דהכא משמע דבין רבי ובין רבנן אית להו דקריאת שמע דאורייתא וכן תנאי דפליגי התם בקורא את שמע ולא השמיע לאזנו וכן ב"ש וב"ה התם בפרק קמא דברכות (דף י.) דתנן בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטה ויקרא ובבקר יעמוד שנאמר בשכבך ובקומך וב"ה אומרים בשעה שבני אדם שוכבין אלמא דתרוייהו סבירא להו דקרא משתעי בק"ש וסתמא דגמרא נמי התם פריך תנא היכא קאי דתקני מאימתי תנא אקרא קאי דכתיב בשכבך ובקומך ותו בפ"ב (שם דף יג.) בפלוגתא דרבי יוטרא ורבי יאשיה דתניא והיו שלא יקראם למפרע הדרים על לבבך רבי יוטרא אמר עד כאן מצות כוונה מכאן ואילך מצות קריאה רבי יאשיה אומר עד כאן מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה אמר מר רבי יוטרא ור' מ"ש מכאן ואילך מצות קריאה דכתיב לדבר בם ה"נ הא כתיב ודברת בם וכו' אמר מר רבי יאשיה וכו' מ"ש מכאן ואילך מצות כוונה דכתיב על לבבכם ה"נ כתיב על לבבך אלא עד כאן מצות כוונה וקריאה מכאן ואילך כוונה בלא קריאה מ"ש עד כאן מצות כוונה וקריאה דכתיב ודברת בם ה"נ כתיב לדבר בם ההוא בדברי תורה מכלל ודברת בם מדקאמר ההוא בדברי תורה מכלל ודברת בם דוקא בק"ש ותו התם הפעילים שעשו מלאכה גם בעל הבית קורין ק"ש ומברכין לפניה ולאחריה ואוכלים ומברכין לאחריה שתים כיצד ברכה ראשונה כתיקנה שניה כלול בונה ירושלים בברכת הארץ ולא מברך תקנה מבלל ד"ק ושל המדרבנן היא דביבנה תקנה מבלל ד"ק של החיבי לקרות דאורייתא ובפרק מי שמתו (ברכות ד' כא.) בגמרא בעל קרי פריך מתנא דגמרא קריאת שמע דרבנן אהא דקאמר ד"ק ושל ברכת המזון דאורייתא ותו אמרינן התם (דף כא. ע"ש) אמר שמואל ספק קרא ק"ש ספק לא קרא אינו חוזר וקורא ספק אמר אמת ויציב ספק לא אמר חוזר ואומר מאי טעמא ק"ש מדרבנן ודוחק לומר דכל הני דמשמע מיניירוא דמדאורייתא הוי אסמכתא בעלמא דאין שיטת הגמרא לדייק כל כך על אסמכתא רבי ורבנן ועוד דאמר לימא קסבר כל התורה בכל לשון נאמרה ואי הוי אסמכתא בעלמא לא הוה צריך למידק מיניה:

ורבנן סברי לה כמ"ד הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא. תימה מאי דוחקיה למימר הכי הוה מצי למימר ורבנן תרתי שמעינן מיניה דראוי הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא (ברכות דף טו.) דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא רבי יוסי אומר לא יצא ומפרש בגמרא מ"ט דר' יוסי משום דכתיב שמע השמיע לאזנך ות"ש שמע בכל לשון שאתה שומע ואידך תרתי ש"מ:

כל

וְלָנוּ בְּמִקּוֹמָן: **גמ'** פָּרָשַׁת סוֹטָה מְנָלָן? דִּכְתִיב: "וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה", בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהוּא אוֹמֵר. תָּנוּ רַבָּנָן: מַשְׁמִיעִין אוֹתָהּ בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהִיא שׁוֹמַעַת, עַל מָה הִיא שׁוֹתָה, וּבְמָה הִיא נִטְמֵאת. עַל מָה נִטְמֵאת, וּבְמָה הִיא נִטְמֵאת. עַל מָה הִיא שׁוֹתָה, עַל עִסְקֵי קִינּוּי וְסְתִירָה, וּבְמָה הִיא שׁוֹתָה, בְּמַיִם הָאֲרוּרִים שֶׁל חֶרֶשׁ. עַל מָה נִטְמֵאת, עַל עִסְקֵי שְׂחוֹק וִילָלוּת. וּבְמָה הִיא נִטְמֵאת, בְּשׁוֹגֵג אוֹ בְּמֵזִיד, בְּאוֹנֶס [או] בְּרָצוֹן, וְכָל כָּךְ לָמָּה? שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לָעַז עַל מֵימֵי הַמָּרִים: וִידוּי מַעֲשֶׂר: מְנָלָן? דִּכְתִיב: "וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת", וְיִלֵּיף "אֲמִירָה" מִסּוֹטָה, מָה לְשׁוֹן שֶׁהוּא אוֹמֵר אָמַר לֵיהּ רַב זְבִיד לְאַבָּיֵי: וְלִילֵף אֲמִירָה מִלְּוִיִּם, מַה לְּהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ? דַּיְנִין "אֲמִירָה" מֵ"גְּרִידָתָא גְּרִידָתָא" מֵ"עַנְיָה" ר"אֲמִירָה". תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: אָדָם אוֹמֵר שִׁבְחוֹ בְּקוֹל נָמוּךְ וְגִנּוּתוֹ בְּקוֹל רָם. שִׁבְחוֹ בְּקוֹל נָמוּךְ, מִן וִידּוּי מַעֲשֵׂר, גִּנּוּתוֹ בְּקוֹל רָם, מִמִּקְרָא בִּיכּוּרִים. וְגִנּוּתוֹ בְּקוֹל רָם?! וְהָאָמַר ר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, מִפְּנֵי מָה תִּקְּנוּ תְּפִלָּה בְּלַחַשׁ, בִּדְי שֶׁלֹּא לְבַיֵּישׁ אֶת עוֹבְרֵי עֲבֵירָה, שֶׁהֲרֵי לֹא חָלַק הַכָּתוּב מָקוֹם בֵּין חַטָּאת לְעוֹלָה. לָא קָבֵע שְׁהִיחַת חַטָּאת מָקוֹם בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁלֹּא יְבִינוּ שֶׁהִיא חַטָּאת וּמִתְבַּיְישִׁי: **מַמָּא מַמָּא יְקָרָא.** כְּלוֹמַר סוּרוּ מֵעָלַיי שֶׁטְּמֵא הוּא: **וְהָאֵיבָא** כו'. כְּלוֹמַר וְהֲרֵי יֵשׁ טְמֵינִים אֲחֵרִים לְהַכְרִיז: **לְמַעְלָה מֵחוּשׁ הַסִּיקְרָא.** דִּכְתִיב (ויקרא ה) עַל קָרְנוֹת וּבְעוֹלָה לֹא כָּתַב קָרְנוֹת, וְהוּא נוֹתֵן דָּמִים לְמַטָּה מֵחוּשׁ הַסִּיקְרָא, וְכֵן שְׁאָר כָּל הַדָּמִים: **תֵּיתֵי בְּחֵן.** לְחוּדֵיהּ הוּא דְּיָדַע וְלֹא שְׁאָר כָּל הָעוֹלָם וְאֵין בִּשְׂת בְּכָךְ: **מַבְּעָיָא.** הַנַּקְבוּת שֶׁל נְקֵבָה: **בְּאֵילָה.** בְּזָכָר וְלֹא נְקֵבָה: **שְׁעִירָה מַאי אִיבָּא לְמֵימַר.** שֶׁאֵין לָהּ זָכָר וּנְקֵבָה הַנְּקֵבוֹת: **דְּאִיכָּא** לָאֲתוֹיֵי לֵיהּ לְאַתּוֹיֵי **כְּשֵׂבָה.** אִם הָיָה לוֹ בְּשֵׂה, שֶׁהֲרֵי כָּל הַחַטָּאוֹת שֶׁל יָחִיד רָצָה כִּשְׂבָה רָצָה שְׂעִירָה חוֹץ מֵחַטַּאת הָעֲבוֹדָה כּוֹכָבִים שֶׁכְּתִיב בָּהּ עֵז בַּת שְׁנָתָהּ בְּפָרָשַׁת שִׁלַּח לְךָ אֲנָשִׁים. תֵּיתֵי נְיֵיתֵי וְנִיכְסֵיף. הַטִּיל עָלָיו הַכָּתוּב שֶׁיִּתְבַּיֵּישׁ שֶׁתְּהֵא לוֹ כַּפָּרָה מְעוּנָּג גָּדוֹל הוּא: **בְּכִתְבָה.** בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: **הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע צָרִיךְ שֶׁיַּשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ.** פְּלוּגְתָּא הִיא בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת (דף טו.):

לימא

וְלִימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: דְּתַנְיָא: "וְהָיוּ" "וְהָיוּ"? הֲרֵי הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְהַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ יָצָא. לֵימָא קָסָבַר רַבִּי, סְבָרֵי לָהּ כְּמַאן דְּאָמַר: הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ יָצָא. וְאָמַר אַל הָאִשָּׁה בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהִיא שׁוֹמַעַת, וּמַהֵאי קְרָא לֵילִיף לָהּ בְּסִפְרֵי, וְלֹ"ג וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה: **אַל הָאִשָּׁה.** מְשַׁמַּע דְּבָרִים הַנִּבְנָסִין בִּלְבָּהּ שְׁתְּהֵא מְבֻרֶרֶת בִּלְשׁוֹן: **עַל מָה הִיא שׁוֹתָה.** בִּדְמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל שֶׁאוֹמֵר לָהּ פְּרִיצוּת גָּרַם לָךְ שֶׁתִּשְׁתֶּה: **וּבָמָּה הִיא שׁוֹתָה.** בִּכְלִי מְאוּס בְּמִדָּה שֶׁל גְּרָשׁ: **וְעַל מָה נִטְמֵאת.** מִי הֲבִיאָהּ לִידֵי טֻמְאָה שֶׁתּוֹשׁ וְקִלְּחוֹת רֹאשׁ, כְּדֵי לְיַסֵּר אֶת הַנָּשִׁים שֶׁלֹּא יְקַלּוּ רֹאשָׁן עִם הָאֲנָשִׁים, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ בָּאוֹת לִידֵי וְעָבְרָה בְּטֻנָּה: **וּבָמָּה הִיא נִטְמֵאת.** מְשַׁמַּעְיִנַן אוֹתָהּ הַלְּכוֹת הַמַּיִם הַמְאֹרָרִים, עַל אֵיזוֹ טֻמְאָה הֵן בּוֹדְקִין אוֹתָהּ, שֶׁאִם נִטְמְאָה וְהִיא מְזִידָה וּבְרָצוֹן בְּדָקוּהָ, וְאִם שׁוֹגֶגֶת כְּגוֹן אָמְרוּ לָהּ מֵת בַּעֲלִיךְ אוֹ אָנוּסָה לֹא יִבְדְּקוּהָ: **וְכָל כָּךְ לָמָּה.** לְמִי לְהוֹדִיעַ בְּהִלְכוֹת הַמַּיִם, בְּשִׁלְמָא לְהַנָּךְ קַמַּיְיתָא מִשּׁוּם וְנִזְהֲרוּ כָּל הַנָּשִׁים (ויקהק"ל כג.), אֶלָּא הָךְ לָמָּה: **שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לָעַז.** שֶׁאִם נִטְמְאָה בְּאֹנֶס אוֹ שׁוֹגֶגֶת וְלֹא בְּדָקוּהָ, שֶׁלֹּא תְּהֵא סְבוּרָה אִלּוּ נִטְמְאַתְּ מְזִידָה גַּם כֵּן לֹא הָיוּ בוֹדְקִים אוֹתָךְ: **ה"ג.** וְדִבּוּי מַעֲשֵׂר מְנָלָן דִּכְתִיב וְאָמַרְתָּ וְגוֹ', וְלִילֵף אֲמִירָה אֲמִירָה מִסּוֹטָה: **א"ל** רַב זְבִיד לְאַבָּיֵי וְנִילֵף אֲמִירָה אֲמִירָה מִלְּוִיִּם, **א"ל** דַּיְנִין אֲמִירָה גְּרִידָתָא מֵאֲמִירָה גְּרִידָתָא, וְאֵין דַּיְנִין אֲמִירָה גְּרִידָתָא מֵעֲנִיָּה וְאֲמִירָה: **שִׁבְחוֹ.** לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכַחְתִּי מִדְּלֹא כָּתַבְתָּ בִּיתִי (ביכ"ר טו.), הֵיינוּ שִׁבְחוֹ עַצְמוֹ: **בְּקוֹל נָמוּךְ.** אֲבִי הֵיינוּ גְּנוּתוֹ, שֶׁמִּתְוַדִּין שֶׁאֲבִיהֶן לָבָן הָאֲרַמִּי הָיָה רָשָׁע: **מִפְּנֵי מָה תִּקְּנוּ.** שֶׁיְּהֵא אָדָם אוֹמֵר תְּפִלָּתוֹ בְּלַחַשׁ כִּדְאִשְׁכְּחָנָא בְּחַנָּה וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמַע (שמואל ח א): **שֶׁלֹּא לְבַיֵּישׁ אֶת עוֹבְרֵי עֲבֵירָה.** הַמִּתְוַדִּים בְּתִפְלָתָם עַל עֲבֵירוֹת שֶׁבִּיְדֵיהֶם: **שֶׁהֲרֵי.** צָרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו, דְּהֵיינוּ צָרוֹת שֶׁעָבְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, צָרַת לָבָן הָאֲרַמִּי צָרַת מִצְרַיִם: **שֶׁהֲרֵי לֹא חִלֵּק הַכָּתוּב מָקוֹם בֵּין חַטָּאת לְעוֹלָה.** לֹא קָבַע שְׁהִיחַת חַטָּאת מָקוֹם בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁלֹּא יְבִינוּ שֶׁהִיא חַטָּאת וּמִתְבַּיְישִׁי: **מַמָּא מַמָּא יְקָרָא.** כְּלוֹמַר סוּרוּ מֵעָלַיי שֶׁטְּמֵא הוּא: **וְהָאֵיבָא** כו'. כְּלוֹמַר וְהֲרֵי יֵשׁ טְמֵינִים אֲחֵרִים לְהַכְרִיז: **לְמַעְלָה מֵחוּשׁ הַסִּיקְרָא.** דִּכְתִיב (ויקרא ה) עַל קָרְנוֹת וּבְעוֹלָה לֹא כָּתַב קָרְנוֹת, וְהוּא נוֹתֵן דָּמִים לְמַטָּה מֵחוּשׁ הַסִּיקְרָא, וְכֵן שְׁאָר כָּל הַדָּמִים: **תֵּיתֵי בְּחֵן.** לְחוּדֵיהּ הוּא דְּיָדַע וְלֹא שְׁאָר כָּל הָעוֹלָם וְאֵין בִּשְׂת בְּכָךְ: **מַבְּעָיָא.** הַנַּקְבוּת שֶׁל נְקֵבָה: **בְּאֵילָה.** בְּזָכָר וְלֹא נְקֵבָה: **שְׁעִירָה מַאי אִיבָּא לְמֵימַר.** שֶׁאֵין לָהּ זָכָר וּנְקֵבָה הַנְּקֵבוֹת: **דְּאִיכָּא** לָאֲתוֹיֵי לֵיהּ לְאַתּוֹיֵי **כְּשֵׂבָה.** אִם הָיָה לוֹ בְּשֵׂה, שֶׁהֲרֵי כָּל הַחַטָּאוֹת שֶׁל יָחִיד רָצָה כִּשְׂבָה רָצָה שְׂעִירָה חוֹץ מֵחַטַּאת הָעֲבוֹדָה כּוֹכָבִים שֶׁכְּתִיב בָּהּ עֵז בַּת שְׁנָתָהּ בְּפָרָשַׁת שִׁלַּח לְךָ אֲנָשִׁים. תֵּיתֵי נְיֵיתֵי וְנִיכְסֵיף. הַטִּיל עָלָיו הַכָּתוּב שֶׁיִּתְבַּיֵּישׁ שֶׁתְּהֵא לוֹ כַּפָּרָה מְעוּנָּג גָּדוֹל הוּא: **בְּכִתְבָה.** בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: **הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע צָרִיךְ שֶׁיַּשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ.** פְּלוּגְתָּא הִיא בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת (דף טו.):

לימא

לִימָא קָסָבַר רַבִּי. מִדַּאֲיצְטְרִיךְ קְרָא שֶׁתְּהֵא קְרִיאַת שְׁמַע בְּכָל לָשׁוֹן בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ: מִשּׁוּם דִּכְתִיב שְׁמַע. אִיצְטְרִיךְ וְהָיוּ דְּלֹא תִּדְרְשִׁיהָ לִקְרִיאַת שְׁמַע בְּכָל לָשׁוֹן אֶלָּא לְהַשְׁמִיעַ לְאָזְנָיו: תְּפִלָּה. דְּקָתָנֵי מִתְנֵי׳ בְּכָל לָשׁוֹן לֹא צְרִיךְ קְרָא, דְּהָא רַחֲמֵי נִינְהוּ, וְהַהוּא לִשְׁבָּא דְּיָדַע לִבּוֹן לְיַצְלֵּי יְחִיד. צְרִיךְ שֶׁיְּסַיְּיעוּהוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, כדכתיב בְּפ׳ שני דמגילה (קף יח.) קראה תרגום לא יצא היכי דמי אילימא דכתיבא מקרא וקא קרי תרגום היינו לא קרא לא צריכא דכתיבא תרגום וקא קרי תרגום ולא ידענא לפירושו היכי דרבי בלשון הקודש נאמרה ותו מאי קמבעיא ליה והא פליגתא היא בפ"ק דמגילה (קף ח:) תנן אין בין ספרים למזוזות ותפילין אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ותפילין ומזוזות אינן נכתבין אלא אשורית בלבד רשב"ג אומר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית בלבד וי"ל מהא דאמר רבי קרית שמע בכתבה ליכא למידק מינה דאיכא למימר בכתבה המיוחד לה כשנכתבה יחידי כגון במזוזות ותפילין דס"ע מודו בלשון הקודש והא דקאמר לימא קסבר רבי כל התורה בכל לשון נאמרה ד"פ ולית ליה דרשב"ג דאמר דוקא יוונית ולרבנן דאמרי בלשון הקודש לית להו דרבנן דאמרי ספרים נכתבים בכל לשון כך צריך לפרש לפי פירוש ר"ח:

ברכה המזון דכתיב ואכלת ושבעת. רש"י שיבש הגירסה דלא גרס מנלן ופי' משום דלא בעי קרא דמדכיבא תיתי דליבעי לשון הקודש ומיהו נראה עיקר כגירסת הספרים דגרסי בהו מנלן דסד"א נילף ברכה מברכות הר גרזים דכתיב בהו אלה יעמדו לברך (דברים כז) מה להלן בלשון קודש אף כאן דהא בהאי ג"ש נילפינן בפירקין (למקמן קף ל:) ברכת כהנים דבלשון הקודש להכי כתיב וברכת את ה' כלומר מאחר שהברכה והשבח בלפי השכינה תוכל לברך בכל לשון שתרצה ומסתמא בלשון שאתה מכיר שתתן שבח להקב"ה בלבב שלם להנאתך והכי נמי איתא בירושלמי (דפרקין דאמר התם) וברכת בדי שיהא יודע למי מברך (ומשמע בפרק כיצד מברכין (כלכות קף מ:) אפילו אמרה בלשון חול שלא בתיקונה יצא דומיא דבנימין רעיא ברך ריפתא בתר דברך אמר ברוך רחמנא מריה דהאי פיתא

כל התורה כולה בכל לשון נאמרה. פי' ר"ח הא פשיטא דבשעת מ"ת ניתנו למשה בלשון קודש והאי דקאמר הכא [בכל לשון] היינו אם ניתנה להתעתיק בלשון אחר או לא ומפירושו נשמע דלמ"ד לא ניתנה להתעתיק בלשון אחר לא ניתנה לקרוא במו כן בלשון אחר דמי שהיה קורא אותה בלשון פרסי והיא בתובה לשון עברי כאילו היה קורא בעל פה

כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ בְּכָל לָשׁוֹן נֶאֱמְרָה, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ נֶאֱמְרָה, "וְהָיוּ" דִּכְתַב רַחֲמָנָא לָמָּה לִי? אִיצְטְרִיךְ מִשּׁוּם דִּכְתִיב "שְׁמַע". לֵימָא קָסָבַר רַבָּנָן כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ בִּלְשׁוֹן קוֹדֶשׁ נֶאֱמְרָה, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּכָל לָשׁוֹן, "שְׁמַע" דִּכְתַב רַחֲמָנָא לָמָּה לִי? אִיצְטְרִיךְ מִשּׁוּם דִּכְתִיב "וְהָיוּ": תְּפִלָּה: רַחֲמֵי הִיא, כָּל הֵיכִי דְּבָעֵי, מְצַלֵּי. וּתְפִלָּה בְּכָל לָשׁוֹן? וְהָאֲמַר רַב יְהוּדָה: לְעוֹלָם אַל יִשְׁאַל אָדָם צְרָכָיו בִּלְשׁוֹן אֲרָמִית, דְּאָמַר ר' יוֹחָנָן: כָּל הַשּׁוֹאֵל צְרָכָיו בִּלְשׁוֹן אֲרָמִי אֵין מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת נוֹקְקִין לוֹ, לְפִי שֶׁאֵין מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת מַכִּירִין בִּלְשׁוֹן אֲרָמִי: לָא קַשְׁיָא, הָא בְּיָחִיד הָא בְּצִבּוּר. וְאֵין מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת מַכִּירִין בִּלְשׁוֹן אֲרָמִי? וְהָתַנְיָא: יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל שָׁמַע בַּת קוֹל מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים שֶׁהוּא אוֹמֵר: נִצְּחוֹ טַלְיָא דְּאָזְלוּ לְאַגְּחָא קְרָבָא לְאַנְטִיכְיָא. וְשׁוּב מַעֲשֶׂה בְּשִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק שֶׁשָּׁמַע בַּת קוֹל מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים שֶׁהוּא אוֹמֵר: בְּטִילַת עֲבִידְתָּא דְּאָמַר שְׁנָאָה לְאֵיתָאָה עַל הֵיכָלָא וְנֶהֱרַג, נִסְפַּלְגָם וּבָטְלוּ גְּזֵירוֹתָיו, וְכָתְבוּ אוֹתָהּ שָׁעָה וְכִיוְונוּ וּבְלִשּׁוֹן אֲרָמִי הָיָה אוֹמֵר! אִי

בָּעֵית אֵימָא: בַּת קוֹל שָׁאנֵי, דְּלְאַשְׁמוּעֵי עֲבִידָא. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: בְּבַרְיאָל חָוֵה, דְּאָמַר מָר, בָּא בַּרְיאֵל וְלִימְּדוֹ שִׁבְעִים לְשׁוֹן: דִּכְתִיב "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה מְבָרֵךְ: שִׁבּוּעַת הָעֲדוּת: דִּכְתִיב: "וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה" בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהִיא שׁוֹמַעַת: שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן: אֶתְיָא "תֶּחֱטָא" "תֶּחֱטָא" מִשְּׁבוּעַת הָעֲדוּת: וְאִלּוּ נֶאֱמָרִים בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ: מִקְרָא בְּיִפּוּרִים וְחַלִּיצָה כו', עַד מִקְרָא בְּיִפּוּרִים בֵּיצַד "וְעָנִיתָ" וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר "וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל". מָה "עֲנִיָּה" דְּאָמְרָה לְהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. וּלְוִיִּם בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. וְאֵיתָא "קוֹל" "קוֹל" מִמֹּשֶׁה, כְּתִיב הָכָא "קוֹל רָם" וְכְתִיב הָתָם: "מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל" מַה לְּהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. חֲלִיצָה בֵּיצַד וְרַבָּנָן הַאי "בָּכָה" מַאי עֲבִידְ לֵיהּ? מִיבְעֵי לְהוּ, לְדָבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה מְעֻבָּב. וְר' יְהוּדָה, מ"כֹּה", "בָּכֹה". רַבָּנָן, "כֹּה" "בָּכֹה" לֹא מַשְׁמַע לְהוּ:

וְר'

בְּעֵית אֵימָא: בַּת קוֹל שָׁאנֵי, דְּלְאַשְׁמוּעֵי עֲבִידָא. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: בְּבַרְיאֵל חָוֵה, דְּאָמַר מָר, בָּא בַּרְיאֵל וְלִימְּדוֹ שִׁבְעִים לְשׁוֹן: דִּכְתִיב "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה מְבָרֵךְ: שִׁבּוּעַת הָעֲדוּת: דִּכְתִיב: "וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה" בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהִיא שׁוֹמַעַת: שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן: אֶתְיָא "תֶּחֱטָא" "תֶּחֱטָא" מִשְּׁבוּעַת הָעֲדוּת: וְאִלּוּ נֶאֱמָרִים בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ: מִקְרָא בְּיִפּוּרִים וְחַלִּיצָה כו', עַד מִקְרָא בְּיִפּוּרִים בֵּיצַד "וְעָנִיתָ" וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר "וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל". מָה "עֲנִיָּה" דְּאָמְרָה לְהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. וּלְוִיִּם בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. וְאֵיתָא "קוֹל" "קוֹל" מִמֹּשֶׁה, כְּתִיב הָכָא "קוֹל רָם" וְכְתִיב הָתָם: "מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל" מַה לְּהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. חֲלִיצָה בֵּיצַד וְרַבָּנָן הַאי "בָּכָה" מַאי עֲבִידְ לֵיהּ? מִיבְעֵי לְהוּ, לְדָבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה מְעֻבָּב. וְר' יְהוּדָה, מ"כֹּה", "בָּכֹה". רַבָּנָן, "כֹּה" "בָּכֹה" לֹא מַשְׁמַע לְהוּ:

וְר'

ואמר רב דיצא ידי ברכה ראשונה ומואמרת לפני ה' אלהיך דכתיב גבי וידוי (מעשר לא יליף דלא) דמי להאי דהכא כתיב את ה' אבל התם לפני ה' דלהכי כתיב לפני ה' דמשמע דבעזרה היה מתורה ולהכי איצטריך גזירה שוה דאמירה אמירה: **שבועת** העדות מנא לן. נראה לפרש אי לאו קרא הוה אמינא נילף קול קול ממשה להכי כתיב לפני ה' דמשמע דבעזרה שהיא שומעת מדלא כתיב השביעיה בשבועת האלה אבל לפירוש רש"י דפי' אי לאו קרא הוה אמינא דומיא דשבועת הר גרזים והר עיבל בלשון הקודש אדרבה נילף משבועת סוטה שהיא בלשון חול ועוד נילף אלה אלה מסוטה דכתיב בה בשבועת האלה להכי איתי לך למימר אי לאו דכתיב ושמעה לא הוה ידענא אי הוה לן למילף קול קול או אלה אלה: **אתיא** תחטא תחטא. נראה דהא גזירה שוה לאו דוקא נקט לה הכא דהא מהיכא תיתי דבעי בלשון קודש אדרבה בלא גזירה שוה דתחטא תחטא הוה משמע ליפני דהוה לפנין מעילה מעילה מסוטה אלא אגב דילפינן בשבועות (קף ל.) בהא גזרה שוה דבתביעת ממון הכתוב מדבר נקט לה נמי הכא: **ועניתי** ואמרת ולהלן הוא אומר וענו הלוים ואמרו. תימה אדרבה ליליף ואמרת לפני ה' אלהיך מואמרת לפני ה' אלהיך מודיי מעשר דהא מעניתי ליה ילפינן ואם תאמר הכא עניה עניה גמיר הא לעיל פריך ונילף אמירה אמירה מלוים ומהדר דנין עניה ואמירה מעניה ואמירה ואין דנין עניה גזירה מעניה גזירה (ע"ש ולקן נמן למיהר גזירה מעניה ומעיקרא): **אתיא** קול קל. אין לומר אדרבה נילף קול קול משבועת הפקדון דעניה וקול מעניה וקול גמיר ואין דנין עניה וקול מקול גזירה: **ורבי** יהודה מכה כבה. לא ידענא אי דריש ר' יהודה מכה כבה דבל האמור בפרשה אפילו קריאה מעבבה דאין לשנות מכל האמור ולהכי אהני כה כבה וממילא הוי לשון קודש נמי עיכובא דפרשה נאמרה בלשון קודש ותימה לומר כן דא"כ כמאן מרבותיו ס"ל לא רבי אליעזר ולא רב' עקיבא דתרוייהו מודו דקריאה לא מעבבא ולא פליגי אלא ברקיקה (ניכמות קף ס:) דלר' אליעזר מעבבא כיון דהוי מעשה ולרבי עקיבא לא מעבבא מעשה באיש בע' ואם איתי לך למימר דרבי יהודה סבר דדוקא בלשון קודש מעבב אבל אם לא קראה כלל אינו מעבב גם הוא סברא תמוה שאם לא קראה כלל אינו מעבב ואם קראה בלשון חול מעבב ומסתברא טפי למימר דסבירא ליה דקריאה מעבב ופליג אתנא דמתניתין בפרק מצות חליצה (שם קף קם:) דקא סבר רבי יהודה לא נחלקו רבי עקיבא ורבי אליעזר בדבר זה והכי אמר בעלמא בגון בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת קף קלה:

(קכ:) גבי פלוגתא דב"ש וב"ה תמיה לרבי כיון דהטיל הכתוב בכה בין קריאה למעשה (נימא) דלעבבו תרוייהו ותו איכא למיתמה אדרבה הוה לן למימר אליבא דרבי יהודה אפילו אי לא הוה כתיב אלא בה דקריאה מעכבא ולא מעשה דהא שמעינן ליה בפ"ק דר"ה (דף ט:) דמקרא נדרש לפניו ולא לאחריו דאמר יובל אע"פ שלא תקעו יכול אע"פ שלא שילחו ת"ל היא דברי רבי יהודה ומפרש טעמא מקרא נדרש לפניו ולא לאחריו ולא לפני פניו כלומר עיכובא דהיא נדרש דוקא אוקראתם דרור שלפניו ולא אושבתם איש אל אחוזתו של אחריו ולא אתקיעה שלפני פניו (ר"ל דה"פ ורבי יהודה האי דמעשה מעכב מכה בכה דאי לא הוי כתיב אלא בה ה"א דדרשינן ליה דוקא אקריאה שלפניו לחדי כתיב בכה יתירא למדרשיה נמי אמעשה שלאחריו:

מול הגלגל סמוך לגלגל. משמע מקום הרואה את הגלגל כדאמר (חולין קז יט:) ממול ערפו מול הרואה את העורף ולהכי אמר רבי אלעזר מול הגלגל והלא לא ראו את הגלגל ירושלמי מה מקיים ר"א הר גריזים והר עיבל שתי גבשושית היו עשוי וקראו זה הר גריזים וזה הר עיבל על דעתיה דרבי יהודה מאה ועשרים מיל הלכו באותו היום על דעת ר"א לא זזו ממקומם ותו בירושלמי דר' שמעאל אומר כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר י"ד שנים נאמרו ד' שנים שביבשו ושבע שנים שחילקו ודבוותיה לא נאמר ברכות וקללות אלא לאחר י"ד שנים היתיב ר' חנינא קמיה ר' מנא והכתיב והיה כאשר יביאך ה' אל ארץ הכנעני והחיתי והאמורי והפרזי והחוי והיבוסי אשר נשבע לאבותיך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדתם את העבודה הזאת בחודש הזה א"א אבנים הקימו אותם מיד ברכות וקללות לאחר י"ד שנים נאמרות:

וכשהחזירוהו למקומו. ואי קשה והא בדברי הימים (ב ה) כתיב וישאו הלוים את הארון תרין דהאי אחד מכ"ד מקומות שנקראו הכהנים לוים דהא כתיב התם ויעלו את הארון ואת אהל מועד וגו' וכתיב העלו אותם הכהנים הלוים ופירוש הכהנים הארון והלוים אהל מועד וכליו וכתיב ויביאו הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו וכתיב במלכים וישאו הכהנים את הארון וכתיב ויעלו את ארון ה' ואת אהל מועד וגו' וכתיב ויעלו אותם הכהנים והלוים אי נמי הכהנים נטלוהו ממקומו אשר נטה לו דוד ומסרוהו ללוים והלוים נשאו עד ההיכל והכניסוהו הכהנים לדביר הרי כל המקראות מקויימים ועל זה אמר רבי יוסי כשהחזירוהו למקומו:

יותר

וי' יְהוּדָה הַאי. גְּזֵרָה שָׁוָה דְּעָנְיָה וְאֲמִירָה מַאי עָבִיד לֵיהּ: עָנְיָה עָנְיָה נָמֵי. גְּזֵרָה שָׁוָה דְּעָנְיָה עָנְיָה לְמַד מִרִבּוֹ, ג"ש דְּקוֹל קוֹל לֹא שָׁמַע, וְאֵין הָאֶתֶן דִּין ג"ש אַא"כ קִבְּלָהּ: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בֹּה בָּבָה עָנְיָה וְאֲמִירָה. בְּדָבָר הַתָּלוּי בְּדִבּוּר, אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן קֹדֶשׁ: ה"נ בֹּה בֹּה שֶׁנֶּאֱמַר בֹּה בָּבָה עָנְיָה וְאֲמִירָה. בְּדָבָר הַתָּלוּי בְּדִבּוּר, אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן קֹדֶשׁ: ה"נ בֹּה בֹּה דִּכְתִיב:

וי' יְהוּדָה, הַאי "וְעָנְתָה וְאָמְרָה" מַאי עָבִיד לֵיהּ? מִיבָּעֵי לֵיהּ לְאַגְמוֹרֵי לַלּוֹיִם, דִּבְלִשּׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ וְלֵילֵךְ "קוֹל" מִמְּשֶׁה? "עֲנִיָּה" "עֲנִיָּה" גְּמִיר, "קוֹל" "קוֹל" לֹא גְּמִיר. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: בָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "בֹּה" "בְּכָה", "עֲנִיָּה" וְ"אֲמִירָה" אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ; "כֹּה" "כֹּה תְּבָרְכוּ" "בְּכָה" דְּחַלִּיצָה, "עֲנִיָּה" וַ"אֲמִירָה" דִּלּוֹיִם. בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת בְּיצַד? בֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן כו': תְּנוּ רַבָּנָן: "הֲלֹא הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן" מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵילָךְ דִּבְרֵי ר' יְהוּדָה. "אַחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ" מָקוֹם שֶׁחַמָּה זוֹרַחַת, "בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּעֲרָבָה" אֵלּוּ הֵן גְּרִיזִים וְהַר עֵיבָל, שֶׁיּוֹשְׁבִין בָּהֶם כּוּתִיִּים. "מוּל הַגִּלְגָּל" סָמוּךְ לַגִּלְגָּל, "אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה" שְׁכֶם. וּלְהֶלֵּן הוּא אוֹמֵר "יַעַבְרוּ אִבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה", מָה אֵלּוֹן מוֹרֶה הָאָמוּר לְהַלֵּן שְׁכֶם, אַף כָּאן שְׁכֶם. תַּנְיָא, אָמַר ר' אֶלְעָזָר בַּר' יוֹסֵי: בְּדָבָר זֶה זִייַפְתִּי סִפְרֵי כוּתִיִּים. אָמַרְתִּי לָהֶם: זִייַפְתֶּם תּוֹרַתְכֶם וְלֹא הֶעֱלִיתֶם בְּיֶדְכֶם כְּלוּם. שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים אֵלּוֹנֵי מוֹרֶה שְׁכֶם, אַף אֲנוּ מוֹדִים שֶׁאֵלּוֹנֵי מוֹרֶה שְׁכֶם. אֲנוּ לְמַדְנוּהָ בְּגִזֵּרָה שָׁוָה, אַתֶּם בַּמֶּה לְמַדְתֶּם? ר' אֶלְעָזָר אָמַר: "הֲלֹא הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן" סָמוּךְ לַיַּרְדֵּן, דְּאִי מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְאֵילָךְ, הֲלֹא כְּתִיב "וְהָיָה בְּעָבְרְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן". "אַחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ" מָקוֹם שֶׁהַחַמָּה שׁוֹקַעַת, "בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי", אֶרֶץ חִוִּי הִיא? "הַיֹּשֵׁב בָּעֲרָבָה" וַהֲלֹא בֵּין הָרִים וּגְבָעוֹת הֵן יוֹשְׁבִין? "מוּל הַגִּלְגָּל" וַהֲלֹא לֹא רָאוּ אֶת הַגִּלְגָּל? ר' אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: לֹא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לְהַרְאוֹת לָהֶן דֶּרֶךְ בְּשָׁנִיָּה, "דֶּרֶךְ" שֶׁהַרְאָה לָהֶן בָּראשׁוֹנָה. "דֶּרֶךְ" בְּדֶרֶךְ לְכוּ, וְלֹא בְּשָׁלוֹת וּכְרָמִים. "הַיֹּשֵׁב" בִּישׁוּב לְכוּ, וְלֹא בְּמִדְבָּרוֹת. "בָּעֲרָבָה" בָּעֲרָבָה לְכוּ, וְלֹא בְּהָרִים וּגְבָעוֹת. תָּנוּ רַבָּנָן: בְּיצַד עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן? בָּכָל יוֹם אָרוֹן נוֹסֵעַ אַחַר שְׁנֵי דְגָלִים, וְהַיּוֹם נָסַע תְּחִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ עֹבֵר לִפְנֵיכֶם". בְּכָל יוֹם יוֹם לְוִיִּם נוֹשְׂאִין אֶת הָאָרוֹן, וְהַיּוֹם נְשָׂאוּהוּ כֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיָה כְּנוֹחַ כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נִשְׂאֵי אֲרוֹן ה'" וגו'. תַּנְיָא, ר' יוֹסֵי אוֹמֵר: בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת נָשְׂאוּ כֹהֲנִים אֶת הָאָרוֹן: כְּשֶׁעָבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן וּכְשֶׁהֶחֱזִירוּהוּ לִמְקוֹמוֹ.

וכיון

וְבֵיוָן שֶׁנִּטְבְּלוּ רַגְלֵי כֹּהֲנִים בְּמֵימֵי חִזְרוֹ הַמַּיִם לְאָחוֹרֵיהֶם, שֶׁלֹּא הָיוּ יוֹרְדִין מִן הַכֵּהֲנִים וְלִמַּטָּן אֶלָּא שָׁם עוֹמְדִים וְהַמַּיִם הַבָּאִים תָּמִיד נִגְבָּהִים וְעוֹלִין לְמַעְלָה כִּדְכְתִיב קָמוּ נַד אֶחָד, וְהַכֵּהֲנִים עֹמְדוּ שָׁם עַד שֶׁעָבְרוּ כֻּלָּם: בְּמָה נִבְחָן שֶׁל מַיִם. גְּרִס: "ר' מֵיל שְׁנַיִם מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל עַל שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל, וְהֵם עִבְרוּ בְּחֲנָיֵיתָם רֹחַב מַחֲנֵיהֶם עִבְרִי יַחַד כְּמוֹת שֶׁהוּא רֹחַב שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל, נִמְצְאוּ שֶׁלֹּא שָׁהוּ בְּעִבּוּרָן אֶלָּא מְהַלַּךְ שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל שֶׁל אַרְךְ מַחֲנֵיהֶם עַד שֶׁעָלוּ אַחֲרוֹנִים שֶׁל סוֹף הַמַּחֲנֶה וּבָגְדוּ גְּבוּהוּ הַמַּיִם: חֲיֵי אוֹמֵר מַיִם קַלִּים. לִרְוֹץ מִן הָאָבָק, וְא"כ שֶׁהַמַּיִם לֹא גָּבְהוּ אֶלָּא שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל וְחָזְרוּ לִמְקוֹמָם נִמְצָא שֶׁעָדַיִן לֹא הִסְפִּיקוּ לַעֲבוֹר וּבְאִין מַיִם וְשׁוֹטְפִין אוֹתָן: בִּפְנֵי. אוּלַמּוֹת אַרְקוּלוֹ"ר: וְאָז רָחַב אֲמִירָה לְשֶׁלִּיחוֹ יְהוֹשֻׁעַ. קֹדֶם שֶׁעָבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן שֶׁעַל קְרִיעַת יַם סוּף הָיוּ מִתְפַּחֲדִין עֲדַיִן: עוֹדֵם בְּיַרְדֵּן אָמַר לְחַן יְהוֹשֻׁעַ כו'. כִּדְכְתִיב וְהַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עוֹמְדִים בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן עַד תֹּם כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת יְהוֹשֻׁעַ לְדַבֵּר אֶל הָעָם, וַזֶּהוּ הַדָּבָר דִּכְתִיב בְּתִיב בְּמִשְׁה כִּי אַתֶּם עוֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן וְהוֹרַשְׁתֶּם וְגוֹ', כְּלוֹמַר כְּשֶׁעִבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן הִתְנַח עִמָּהֶם עַל מְנַת לְהוֹרִישָׁם: וְשׁוֹטְפִין אוֹתְיכֶם. גַּרְסִינַן בְּבְרַיְיתָא: הֶרְיסוּ לָכֶם וְגוֹ'. הֵם הָאֲבָנִים שֶׁהִקִּימוּ תַּחַת מְצַד רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים לְזִכָּרוֹן לִהְיוֹת סִימָן לְבָנִים שֶׁעָבְרוּ אִבּוּת אֶת הַיַּרְדֵּן: שֶׁאִם מֵזִיז מִיתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן מִמְּצַד יְכוֹ'. הֵם שֶׁהִקִּימוּ בְּהַר עֵיבָל וּבְנוּ הַמִּזְבֵּחַ וְקִבְּלוּם וְקִבְּעוּם בְּגִלְגָּל: דְּמַרְלֵי אִינִישׁ אַבְתְּפֵי. שֶׁהָאָדָם עֲצָמוֹ מְגַבִּיהּ עַל כְּתֵפּוֹ וְאֵין אֶחָד מִסְּיוּעוֹ: תִּילְתָא דְּטַעֲוֵינֵיה הוּא. אֵינוֹ אֶלָּא שְׁלִישׁ מִשְּׁאוֹי שֶׁנּוֹשֵׂא בְּשִׁמְעִינוּ אֶחָד, וְנִמְצָא שֶׁהַיָּד כָּל אֶחָד מֵהֶן נוֹשֵׂא מִשָּׁא ק"ך פְּאִין: וּמְבָאן אַתָּה מְחֻשָּׁב. כַּמָּה הָיָה בְּאַשְׁכּוֹל שֶׁנִּשְׁאֲתָה שְׁמֹנָה אֲנָשִׁים וְהָיוּ מִסְתַּיְעִין זֶה אֶת זֶה כְּשֶׁמַּרְימִין אוֹתוֹ עַל כְּתֵפָיו: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׂאוּהוּ אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁבַּשָּׁנִים: אָמַר רַבִּי יִצְחָק טוּרְטָנֵי וְטוּרְטָנֵי דְּטוּרְטָנֵי. מְשׁוּאִי וּמְשׁוּאִי תַּחַת מְשׁוּאִי, שֶׁהַתַּחְתּוֹנִים מִסְתַּיְעִין אֶת הָעֶלְיוֹנִים, וּבְכָל אֶחָד הָיוּ שְׁנֵי מוֹטוֹת. כֵּיצַד, שְׁנֵי מוֹטוֹת הוֹלְכִין זֶה אֵצֶל זֶה וְאַרְבָּעָה נוֹשְׂאִין אוֹתָם, וּשְׁנֵי מוֹטוֹת אֲחֵרִים וְאַרְבָּעָה בְּנֵי אָדָם נוֹשְׂאִין אוֹתָם וְהֵם בָּאֶלְכְסוֹן מִתַּחַת שְׁנַיִם הָעֶלְיוֹנִים, מוֹט אֶחָד לְרֹאשׁ הָאֶחָד וּמוֹט אֶחָד לְרֹאשׁ הַשֵּׁנִי וְהוֹלְכִין בָּאֶלְכְסוֹן. וְרַבִּי יִצְחָק לְאוֹ מִקְּרָא שְׁמִיעַ לֵיהּ, אֶלָּא דְּפָשִׁיטָא לֵיהּ דְּרַמּוּן וּתְאֲנָה סָגֵי בְּשָׁנַיִם, וְיהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב לֹא נָשְׂאוּ בְּלוּם, פְּשׁוּ לְהוּ תַּמְנֵיָא לְאַשְׁכּוֹל, וְאִם לְאוּ מִדְּרַשׁ הָרִאשׁוֹן הַמְלַמְּדֵנוּ דְּלָאו מוֹט אֶחָד קָאָמַר קְרָא לֹא הָיֵינוּ יוֹדְעִים לְכַוִּין שְׁמֹנָה בְּנֵי אָדָם לְמַשָּׂאוֹ, אֶלָּא דְּשִׁמְעִינַן מִנֵּיהּ דִּשְׁנֵי מוֹטוֹת הָיוּ, וְאִתָּא רַבִּי יִצְחָק לְאַשְׁמוּעִינַן דִּשְׁנֵי מִשָּׂאוֹת הָיוּ שָׁם וְכָל אֶחָד שְׁנֵי מוֹטוֹת: שֶׁלֹּא הָיוּ בְּאוֹתָהּ עֲצָה כו'. לְהָבִיא אַשְׁכּוֹל מִשְּׁנָה כְּזֹד, שֶׁהַמְּגֻלִּים לְרָעָה נִתְכַּוְּונוּ, לוֹמַר כֹּשֶׁם שֶׁפִּירוֹתֶיהָ מְשֻׁנִּים כָּךְ יוֹשְׁבֶיהָ מְשֻׁנִּים וְגִבּוֹרִים וּגְבוֹהִים: לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. שֶׁאָמַר לֹא גִּבְּהוּ הַמַּיִם אֶלָּא שְׁנַיִם עָשָׂר מִילִין כְּאֹרֶךְ מַחֲנֵיהֶם דֶּרֶךְ חֲנָיֵיתָם עִבְרִי בְּיַרְדֵּן כָּל רֹחַב מַחֲנֵיהֶם עִבְרוּ בְּיַרְדֵּן יַחַד, הַלָּכָה לֹא הָיְתָה אֹרֶךְ הָעֲבָרָה אֶלָּא שְׁנַיִם עָשָׂר מִילִין:

וְלִדְבְרֵי

וְבֵיוָן שֶׁנִּטְבְּלוּ כֹּהֲנִים בְּמֵימֵי חִזְרוּ הַמַּיִם לְאָחוֹרֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּכְרְתוּ נִשְׁאֵי הָאָרוֹן עַד הַיַּרְדֵּן וְגוֹ' וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמַעְלָה קָמוּ נֵד אֶחָד" וְכַמָּה גּוֹבְהָן שֶׁל מַיִם? שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל עַל שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל, כְּנֶגֶד מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, דִּבְרֵי ר' יְהוּדָה. אָמַר לוֹ ר' אֶלְעָזָר בְּר' שִׁמְעוֹן: לְדִבְרֶיךָ, אָדָם קַל אוֹ מַיִם קַלִּים? הֲוֵי אוֹמֵר מַיִם קַלִּים. אִם כֵּן בְּאֵין מַיִם וְשׁוֹטְפִין אוֹתָן, אֶלָּא מִלְמַד שֶׁהָיוּ מַיִם נִגְרָשִׁין וְעוֹלִין בְּיֵצֶיף עַל גַּבֵּי בְּיֵצֶיף, יָתֵר מִשָּׁלֹשׁ מֵאוֹת מִיל, עַד שֶׁיָּרְאוּ אוֹתָן כָּל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְכָל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ ה' אֶת מֵי יַם סוּף" וּכְתִיב "וַיִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד" וְגוֹ'. עוֹדָם בַּיַּרְדֵּן, אָמַר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ: דְּעוּ עַל מָה אַתֶּם עוֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן, עַל מְנָת שֶׁתּוֹרִישׁוּ אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם" אִם אַתֶּם עוֹשִׂין כֵּן מוּטָב, וְאִם לָאו, בְּאֵין מַיִם וְשׁוֹטְפִין אוֹתְיכֶם. מַאי "אוֹתְיכֶם" אוֹתִי וְאֶתְכֶם. עוֹדָם בַּיַּרְדֵּן, אָמַר לָהֶן יְהוֹשֻׁעַ: "וְהָרִימוּ לָכֶם אִישׁ אֶבֶן אַחַת עַל שִׁכְמוֹ לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" וְכִתִיב: "לְמַעַן תִּהְיֶה זֹאת אוֹת בְּקִרְבְּכֶם כִּי יִשְׁאָלוּן בָּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם" סִימָן לְבָנִים שֶׁעָבְרוּ אִבּוֹת אֶת הַיַּרְדֵּן. עוֹדָם בַּיַּרְדֵּן, אָמַר לָהֶן יְהוֹשֻׁעַ: "שְׂאוּ לָכֶם מִזֶּה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן מִמְּצַב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים הָכֵן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם וְהַנַּחְתֶּם אוֹתָם בַּמָּלוֹן אֲשֶׁר תָּלִינוּ בוֹ הַלַּיְלָה" יָכוֹל בְּכָל מָלוֹן וּמָלוֹן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר תָּלִינוּ בוֹ הַלַּיְלָה". אָמַר ר' יְהוּדָה: אַבָּא חֲלַפְתָּא וְר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן מָתְיָא וְחַנַנְיָא בֶּן חֲכִינַאי עָמְדוּ עַל אוֹתָן אֲבָנִים שֶׁעָרְמוּ כָּל אַחַת וְאַחַת שְׁקוּלָה בְּאַרְבָּעִים סְאָה. וּגְמִירִי דְּטַעֲוֵינָא דְּמַדְלֵי אִינִישׁ לְבַתְּפֵיהּ, תֵּילְתָא דְּטַעֲוֵינֵיהּ הָוֵי. וּמִכָּאן אַתָּה מְחֻשָּׁב לְאַשְׁכּוֹל שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּשְׂאֻהוּ בַמּוֹט בְּשְׁנָיִם" מִמַּשְׁמָע שֶׁנֶּאֱמַר "בַּמּוֹט" אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁבַּשְּׁנַיִם? מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "בְּשְׁנָיִם"? בִּשְׁנֵי מוֹטוֹת, אָמַר ר' יִצְחָק: טוּרְטָנֵי וְטוּרְטָנֵי דְּטוּרְטָנֵי. הָא בְּיָצִד? שְׁמֹנָה נָשְׂאוּ אַשְׁכּוֹל, אֶחָד נָשָׂא רִימּוֹן, וְאֶחָד נָשָׂא תְּאֵנָה. יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב לֹא נָשְׂאוּ בְּלוּם, אִי בָּעֵית אֵימָא מִשּׁוּם דַּחֲשִׁיבִי, וְאִי בָּעֵית אֵימָא שֶׁלֹּא הָיוּ בְּאוֹתָהּ עֲצָה כו'. אָמַר וְר' יִצְחָק נַפָּחָא; חַד אָמַר: לְדִבְרֵי ר' יְהוּדָה, יותר משלש מאות מיל. תימה לר"י והא ליכא מעיבא לארעא אלא תלתא פרסי ור"ל שהיו נגדשין והולכין למעלה מן העננים ירושלמי רבי לוי אומר עד לבו של רקיע תמן אמרינן עד בבל נאמר כאן הרחק ונאמר להלן מארץ רחוקה מנבכי: עודם בירדן אמר להם יהושע. (ירושלמי) אמר ריש לקיש קיבלו עליהן את הנסתרות אמר להן יהושע אם אין אתם מקבלין את הנסתרות דמיום באין ושוטפין אתכם אמר רבי סימון ב"ר זביד ויאות תדע לך שהוא כן שהרי עכן חטא ורובם של סנהדרין נפלה בעי אמר ר' לוי ביבנה הוותרה הרצועה יצתה בת קול ואמרה אין לכם עסק בנסתרות:

גמירי כל טונא. ירושלמי לא דמי ההוא דטעין מן ארעא אל ארבובותיה ומן ארבובותיה לבתיפיה לההוא דתלי ליה (מן ארעא על בתיפיה) ולא דמי ההוא דתלי ליה לההוא (דאחרן טעין ליה):

טורטני וטורטני דטורטני. פירש ר"ח דטורטני בלשון יון קנה של מאזנים וביצד נשאוהו הביאו שני עמודים וסירגום בחבלים ונתנו האשכול על גבי חבלים ונתנו מוטות בחבלים בקצה העמודים המסורגים והאשכול נתן מוט א' מן הקצה מזה הראש וכיוצא בזה בראש מקצה האחר נמצאו שתי מוטות בראש העמודים המסורגים בחבלים והאשכול נתון בחבלים ועל כל מוט מאלו המוטות שתי מוטות פחותים מהן מוט בראש זה ומוט בראש זה נמצאו ארבע מוטות בראשי שני מוטות הנתונים בראשי העמודים וכל מוט ומוט מאלו ד' מוטות היו טורעים אותן שני אנשים נמצאו שמנה סובלין את האשכול וזה פירוש טורטני וכו' כלומר מוטות ומוטות על מוטות ירושלמי כתיב איש אחד איש אחד למטה על דעתיה דרבי ישמעאל דו אומר לשונות ריבוי הן שנים עשר היו שמנה באשכול ארבעה בתאנים ורימונים ובנושאי כלים על דעתיה דרבי עקיבא דו אומר לשונות כפולים עשרים וארבעה היו ט"ז באשכול שמנה בתאנים וריימונים ונושאי כלים על דעתיה דרבי ישמעאל טורטרין על דעתיה דרבי עקיבא טורטרין וטורטרי טורטרין:

כחנייתן

כחנייתן עברו. ר"ל הראשונים לעולם כשהיו מגיעין לשפת עבר השני לצד מערב היו הולכין למטה בירדן ועושין מקום מעמד לבאין אחריהם שהרי רוחב מחנה ישראל היה שנים עשר מיל ורוחב הירדן לא היה כ"א חמשים אמה ומיל הוא אלפים אמה ורצמצמו עצמן שאם לא תאמר כן אלא בדרך חנייתן עמדו בירדן אם כן לא עמדו כולם בירדן בשעה שהתנה יהושע עמהן שהרי אתה מוצא ברוחב שנים עשר מיל ת"פ רצועות רחבות חמשים אמה ברוחב הירדן ואורך כל רצועה י"ב מיל על רוחב נ' אמה והם היה לך להקיף אותן ת"פ רצועות מדת ארכן זו אצל זו היה אורכו קרוב לאלף ות' (ומ') פרסאות כאורך הירדן והירדן לא נברת כי אם עד שם הערבה ויוצא הוא ממערת פמיים שהוא בחלק דן כדאיתא בפ' מעשר בהמה (כתובות קי ב:) ואורך כל ארץ ישראל לא היה כ"א ת' פרסאות ועוד דהיאך היו יכולין לשמוע התנאים מפי יהושע אלא ע"כ בירדן לא היו עומדים כדרך חנייתן אלא מצומצמין ותימה לר"י נהי דדרך חנייתן עברו מ"מ הלא עמדו בירדן עד שנמר יהושע התנאים ונטלו האבנים ולא חזר לאיתנו עד שעברו כולן א"כ אותם נ' אמה של ירדן ושהות זה שעברו היו הפמים נגדשין ועולין יותר על י"ב מיל וי"ל אותו גודש שהיה מיותר על י"ב מיל לא הגיע לכלל גובה מיל ולחבי לא חשיב ליה: **זה** אחר זה עברו. תימה א"כ אמאי תלי ליה ר' אלעזר בקלות הפמים והלא אינו תלויה אלא בעיכוב העברתם וי"ל דבתרתי פליגי על מה שנמשה קלות האדם לקלות הפמים אמר זה אינו שאפילו אם היו עוברין דרך חנייתן היו הפמים נגדשין יותר מי"ב מיל והוא לא אמר אלא י"ב ועוד שבזה אחר זה עברו והוא ועל זה תמיה רבי אם בזה אחר זה עברו מה קצבה שייך דקאמר שלש מאות שלפי חשבון גודל הפמים היו עוברים ברוחב חצי מיל שהוא אורך ג' מאות חסר י"ב כיצד שתעשה י"ב רצועות מי"ב מיל על י"ב מיל וכל רצועה ברוחב מיל ואורך י"ב מיל כשתצרפם זו אצל זו באורך יהיה אורך קמ"ד מיל על רוחב מיל תחלוק רוחב הרצועות ותצרפנה לאורך יהיה אורך רפ"ח מיל על רוחב חצי מיל והא מנא ליה שכך עברו ונראה דלר"א בר שמעון לא עברו כלל דרך חנייתן שהרי בשעת חנייתן היו מפוזרים מפני שהיו נוטים אהליהם זה רחוק מזה כדרך חניית שיירות אבל כשעברו נמשכין זו אחר זו וזה ושמא לא היה כל ישראל כי אם ברוחב חצי מיל על חצי מיל וכשעברו זה אחר זה כדרך בני אדם העוברין דרך שביל אחד בעשרה בני אדם זה אצל זה יכול להיות בשיעור ס' ריבוא ששוהין בהעברתן כל כך:

מר סבר אדם קל. נראה דה"פ אע"פ שהדבר ידוע שמים קלים הינו דוקא כשהן יורדין כדי דרך מרוצתן אבל כאן שהיו נגדשין ועולין שיעור קלות מים ושיעור קלות אדם שוה: **אבותי** בקשו עלי רחמים. וא"ת והאמר בפרק מי שמתו (כתובות קי ב:) דמיתי לא ידעין מידי ומשמע במסקנא ואפילו אבות העולם יש לומר דעל ידי תפלה שזה מתפלל מודיעין להן שכך נתפלל והכי אמר בפרק שני דתענית (דף ט"ז:) למה יוצאין לבית הקברות כדי שיבקשו עליהם מתים רחמים ובן בפרקי דחסידים בעובדא דרבי מנא דאשתטא אמערתא דאבוה: **ואמר** רב אריא ואיתימא רבה בר בר חנן שהלך להביא כבשים מחברון. אע"ג דמסיק בפרק שני דתמורה (דף י"ח:) דלאקרובי אזל מיהו שמעינן מיהת דשמן קניינא מדסקלא דעתך למימר שהלך להביא כבשים:

מלמד

כַּחֲנָיָתָן עֲבָרוּ. לְדִבְרֵי ר' אֶלְעָזָר בְּר' שִׁמְעוֹן, בָּזֶה אַחַר זֶה עָבְרוּ. וְאַחַד אָמַר: בַּיִן מָר וּבַיִן מָר, כַּחֲנָיָתָן עֲבָרוּ. מָר סָבַר: אָדָם קַל, וּמַה סָּבָר: מַיִם קַלִּים. "שִׁלַּח לְךָ אֲנָשִׁים". אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: "שִׁלַּח לְךָ" מִדַּעְתְּךָ, וְכִי אָדָם זֶה בּוֹרֵר חֵלֶק רַע לְעַצְמוֹ? וְהֵיכִי דִּכְתִיב "וַיְמָאֵס בְּעֵינֵי הַדָּבָר" וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: "בְּעֵינַי" וְלֹא בְּעֵינָיו שֶׁל מָקוֹם. "וַיִּחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ" אָמַר ר' חִיָּיא בַּר אַבָּא: מְרַגְּלִים, לֹא נִתְּנוּהוּ אֶלָּא לְבוּשָׁתָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כְּתִיב הָכָא: "וַיַּחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ" וּכְתִיב הָתָם: "וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה". "וְאֶלֶּה שְׁמוֹתָם, לְמַטֵּה רְאוּבֵן שַׁמּוּעַ בֶּן זַכּוּר", אָמַר ר' יִצְחָק: דָּבָר זֶה מְסוֹרָת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ: מְרַגְּלִים עַל שֵׁם מַעֲשֵׂיהֶם נִקְרְאוּ, וְאָנוּ לֹא עָלְתָה בְּיָדֵינוּ אֶלָּא אֶחָד: "סְתוּר בֶּן מִיכָאֵל", "סְתוּר" שֶׁסָּתַר מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, "מִיכָאֵל" שֶׁעָשָׂה עַצְמוֹ מָךְ. אָמַר ר' יוֹחָנָן: אַף אָנוּ נֹאמַר "נַחְבִּי בֶן יָפְסִי", "נַחְבִּי" שֶׁהֶחְבִּיא דְּבָרָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, "יָפְסִי" שֶׁפִּיסֵּס עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. "וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן" "וַיָּבֹאוּ" מִבְּעִי לֵיהּ? אָמַר רָבָא: מִלְּמֵד שֶׁפֵּרַשׁ כָּלֵב מֵעֲצַת מְרַגְּלִים, וְהָלַךְ וְנִשְׁתַּטַּח עַל קִבְרֵי אָבוֹת, אָמַר לָהֶן: אֲבוֹתַי! בְּקֹשׁ עָלַי רַחֲמִים שֶׁאֶנָּצֵל מֵעֲצַת מְרַגְּלִים. יְהוֹשֻׁעַ בְּבֶר בְּקֹשׁ מֹשֶׁה עָלָיו רַחֲמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ" יָהּ יוֹשִׁיעֲךָ מֵעֲצַת מְרַגְּלִים. וְהֵיכִי דִּכְתִיב: "וְעָבְדוּ כָּלֵב עַבְדִּי הָיְתָה רוּחַ אַחֶרֶת עִמּוֹ". "וְשָׁם אֲחִימַן שֵׁשַׁי וְתַלְמָי", "אֲחִימַן" מִימָּנוּ שֶׁבֶּאֱחָיו, "שֵׁשַׁי" שֶׁמֵּשִׁים אֶת הָאָרֶץ כְּשֵׁחָתוֹת, "תַּלְמָי" שֶׁמְּשִׁים אֶת הָאָרֶץ תְּלָמִים תְּלָמִים. דָּבָר אַחֵר: "אֲחִימַן" בָּנָה עֲנָת, "שֵׁשַׁי" בָּנָה אֶלֶשׁ, "תַּלְמָי" בָּנָה תַּלְבּוּשׁ. "יְלִידֵי הָעֲנָק" שֶׁמַּעֲנִיקִין חַמָּה בְּקוֹנָתָן. "וְחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה", מַאי "נִבְנְתָה"? אִילֵימָא נִבְנְתָה מֵמָּשׁ, אִפְּשָׁר אָדָם בּוֹנֶה בַּיִת לִבְנוֹ קָטָן קוֹרָם קוֹרָה גְּדוֹלָה? דִּכְתִיב: "וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם" וְגוֹ'! אֶלָּא שֶׁהָיְתָה מְבוּנָּה עַל אֶחָד מִשִּׁבְעָה בְּצוֹעַן. וְאֵין לְךָ טְרָשִׂים בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יָתֵר מֵחֶבְרוֹן, מְשׁוּם דְּקִבְרֵי בָּהּ שִׁיכְבִי. וְאֵין לְךָ מְעוּלֶּה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם יָתֵר מִצּוֹעַן, דִּכְתִיב: "כִּי הָיָה בְּצוֹעַן שָׂרָיו" וַאֲפִילּוּ הָכִי חֶבְרוֹן מְבוּנָּה אֶחָד מִשִּׁבְעָה בְּצוֹעַן. וְחֶבְרוֹן טְרָשִׂים הֲוֵי? וְהָא כְּתִיב: "וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ אֵלְכָה נָּא", וְאָמַר רַב אוֹיָא וְאִיתֵימָא רַבָּה בַּר בַּר חָנָן: שֶׁהָלַךְ לְהָבִיא כְּבָשִׂים מֵחֶבְרוֹן. וְתָנֵיָא אֵילִים מִמּוֹאָב, כְּבָשִׂים מֵחֶבְרוֹן. מִינָּה, אֲיִדֵּי דְּקִלֵּישָׁא אַרְעָא, עֲבֵדָה רַעְיָא וְשָׁמֵן קִנְיָנָא. "וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ, וַיֵּלְכוּ

יְבֵשָׁה וּטְרָשִׂים יוֹתֵר מֵאֶרֶץ לַחָה:
וַיֵּלְכוּ

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ. לֹא נִזְכְּרוּ וְלֹא כְּתִיבִי, (אֶלָּא) וַיֵּלְכוּ יִתְיָרֵא הוּא בֵּין דִּכְתִיבִי וְלֹעֵיל? וַיָּשׁוּבוּ לֹא הָוָה לִיהּ לְמֵימַר אֶלָּא וַיָּבֹאוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וְגוֹ׳: מְקֹרֵי אוֹתָן וְלֹא כְּתִיבִי: אַף הֵלִילְתָן. שֶׁהָלְכוּ לְחוּר לְבִיאָתָן: בָּעֲצָה רָעָה. שֶׁמִּתְחִלָּה לְהוֹצִיא דִּבָּה עַל נְחֻבּוּתָהּ: אֵינוֹ מִתְכַּוֵּין. שֶׁמְּחַזְּקִין אוֹתָן הַשּׁוֹמְעִין בְּבִרְאֹתָן, לְפִיכָךְ אוֹמֵר דִּבֵּר אֶמֶת תְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁיֵּאָמִינוּ, וְאַף מְרַגְּלִים לְכָךְ פְּתוּחִי בְּשֶׁבַח הָאָרֶץ תְּחִלָּה: וַיִּקְהֲ. אֶל מֹשֶׁה. בְּדִבְרֵיהֶם. שֶׁהִתְחִילוּ לְדַבֵּר בְּמֹשֶׁה וְהִיוּ סְבוּרִים שֶׁבְּגִנּוּתוֹ רוֹצֶה לְסַפֵּר. שֶׁהֶחֱיָם בִּדְבָרִים. כִּדְמְפָרֵשׁ וְאָזִיל: בְּחַיֶּיהָ. בְּלֹב לֵיהוֹשֻׁעַ שֶׁרָצָה לְדַבֵּר וְשִׁתְּקוּהוּ בְּנִזְיפָה וְאָמְרוּ לוֹ רֹאשׁ הַקְּטוּע יְדַבֵּר, מִי שֶׁרֹאשׁוֹ קְטוּעַ שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים לְטוּל חֵלֶק בָּאָרֶץ הוּא יְדַבֵּר בְּפָנֵינוּ, וְחָמְסוּ לִי. מִשְׁתַּקְּיִן אוֹתִי: עֲלֵה עֲלֵה. אַף לְשָׁמִים אִם יִרְצֶה עָלְיוֹנוֹ: מִמֶּנּוּ. מִן הַקָּבָ״ה: אֵל תַּקְרִי. לֹא גָּרַס שְׁאֵין הַפְרֵשׁ קְרִיאָה בֵּין מִמֶּנּוּ הַנֶּאֱמָר עַל יְחִיד שֶׁנְּדַבְּרִים עָלָיו לְמִמֶּנּוּ שֶׁל רַבִּים שֶׁאוֹמְרִים עַל עַצְמָן: אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא כֵּלִים. אִם הַפְּקִידָם שָׁם: בַּעַל הַבַּיִת. אֲדוֹן הָעוֹלָם: אֲנִי חָשַׁבְתִּיהָ לְמוֹבָה. שֶׁהֶרְאִיתִיהָ לָהֶם כְּאוֹכֶלֶת יוֹשֶׁבֶיהָ שְׁמוֹתָם בָּהּ תְּדִירָה: שׁכִּיב אִינּוּן. שֹׁלֶא תָּגֵן עֲלֵיהֶם, וְהֵיכִי דְּקָאָמַר כֹּלָּא סַר צֵלָּם מֵעֲלֵיהֶם: ה״נ וְלֹא הִיא כִּי הֵיוּ מְבָרֵי אֲבֵילֵי הוּתֵי אֲרֵי הוּתֵי מְבָרֵי: נִרְאִים בְּהֶן שְׁקָרָנִים) דְּאִינְהוּ שְׁמַעְינְהוּ לְאָמוֹרִיים שֶׁקּוֹרִין אוֹתָן חֲבָנִים, דְּכִי הֲווּ אָמוֹרִיים מְבָרְיֵן אֶת אֲבֵלֵיהֶם כְּשֶׁחוֹזְרִין מִן הַקֶּבֶר, כִּדְאָמַר לְעֵיל דְּכָל הֵיכָא דְּמָטוּ שְׁכִיב חֲשִׁיבָא מְנַיְידִנּו וּמְבָרְיֵן לְאֵבֶל סְעוּדָה לְנַחֲמוֹ הוּתֵי אֲרֵי הֲווּ מְבָרֵי לְהוּ: וְכִרְחֵינֵיהוּ. וְהֵם יְרֵאִים לַעֲמוֹד לִפְנֵיהֶם סֶלְקִי וְיָתְבֵי בְּאֵילֵנֵי: וְזִרְקוּם בְּלֵפֵי מַעֲלָה. (שָׁדִי) (שָׁרְצוּ) לְרוּמֵי אוֹתָם וְקָאֵי) נִמְי אִכְבּוֹד ה׳: בְּמַנְגֶּפֶת. מַדֶּבֶת קְרִינַן בְּמַגֵּפָה מְשַׁמַּע בְּמִיחָדֵת וּרְאוּיָה לְהֶם בְּמִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה: בְּאַכְּבָרָה מְתוּ. שֶׁהִיא בָּאָה עַל לְשׁוֹן הֶרֶג כִּדְאָמְרִינַן בְּגֵמָרָא מִדְּלִיקִין (שַׁבָּת דף ג׳ג׳) וְכֵיוָן שֶׁעָלָה בּוֹ׳. סִיפָא דִּכְרִיתָה בָּהּ וּמִכָּאן אוֹתָהּ דִּלְעֵיל הִיא, אֶלָּא אִידֵּי דְּתָנָא בָּהּ וּמִכָּאן אוֹתָהּ מְחַשֵּׁב לְאֶשְׁטוֹוֵי נָקִט לָהּ לְפָרָשָׁא מִדְּגָלִים הָכָא: שְׁבוּ חֲמִים לְמְקוֹמְכֶם. שֶׁהַכֹּהֲנִים עֲמִדוּ בִּמְקוֹמָם

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ" אָמַר ר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: מִקֹּושׁ הֲלִיכָה לִבִיאָה, מָה בִּיאָה בְּעֲצָה רָעָה, אַף הֲלִיכָה בְּעֲצָה רָעָה. "וַיְסַפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ" וְכִתִיב: "אֶפֶס כִּי עַז הָעָם", אָמַר ר' יוֹחָנָן מִכָּאן אַתָּ לִבד"ת (סימן אמ"ת לבד"ת) וּ"ה) מֹשֶׁה אָמַר רַבָּה: שֶׁהֶסִירָתָן בִּדְבָרִים. פָּתַח יְהוֹשֻׁעַ דְּקָא מִשְׁתַּעֵי, אָמְרִי לֵיהּ: דֵּין רֹאשׁ קְטִיעָה יְמַלֵּל? אָמַר אִי מִשְׁתַּעֲינָא, אָמְרִי בִּי מִילְתָא וְחָמְמִין לִי. אָמַר לָהֶן: וְכִי זוֹ בִּלְבַד עָשָׂה לָנוּ בֶּן עַמְרָם? סָבְרִי בְּגִנּוּתֵיהּ קָא מִשְׁתַּעֵי, אֲשְׁתִּיקוּ. אָמַר לְהוּ: הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם, וְהַאֲכִילָנוּ אֶת הַמָּן. אִם יֹאמַר "עָשׂוּ סוּכּוֹת וְעָלוּ לָרָקִיעַ" לֹא נִשְׁמַע לוֹ? "עֲלֵה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ אֹתָהּ". "וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוּכַל", אָמַר ר' חֲנִינָא בַּר פָּפָּא: דָּבָר גָּדוֹל דִּבְּרוּ מְרַגְּלִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. "כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ" אַל תִּקְרֵי "מִמֶּנּוּ" אֶלָּא מִמֶּנִּי, כְּבִיכוֹל אֲפִילּוּ בָּעֵל הַבַּיִת, אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא מִשָּׁם מַשֶּׁהוּ. "אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִיא" דָּרַשׁ רָבָא, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי חֲשַׁבְתִּיהָ לְטוֹבָה, וְהֵם חָשְׁבוּ לָרָעָה. אֲנִי חֲשַׁבְתִּיהָ לְטוֹבָה, דְּכָל הֵיכָא דְּמָטוּ, מֵת חֲשׁוּבָא דִּידְהוּ, כִּי הֵיכִי דִּנְיַידְרוּ וְלֹא לְשָׁאֲלוּ אֲבָתְרַיְיהוּ. "וְאִיכָא דְּאָמְרִי: אֵיזוֹ נָח נַפְשַׁיְיהוּ, וְאִמְרִידוּ כּוּלֵי עָלְמָא בְּהַסְפֵּדְתָּא. הֵם חָשְׁבוּ לָרָעָה, "אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִיא". "וַנְּהִי בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ" וְגוֹ׳. אָמַר רַב מְשַׁרְשִׁיָא: מְרַגְּלִים שִׁקְּרֵי הָווּ, בְּשִׁלְמָא "וַנְּהִי בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים" לְחֵיֵי, אֶלָּא "וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם", מְנָא הָווּ

עַד שֶׁעָבְרוּ כָּל הָעָם, וּכְשֶׁעָבְרוּ נִתְּקוּ כִּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אֶל הַחֲרָבָה וְנִמְשְׁכוּ לְאַחֲוֵיהֶם פְּסִיעָה אַחַת, נִמְצְאוּ כֹּהֲנִים מִצַּד זֶה וְכוּ׳. וְאוֹ״נ דְּהָהוּא קְרָא דַּיְירִי בְּאַשְׁרֵי תֹּם כָּל הָעָם לַעֲבוֹר קֳדָם, דְּמַשְׁמַע דְּהֵאי נִתְּקוּ רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים בְּעֶבֶר הַשֵּׁנִי כְּתִיב, לֹא הָוֵי הָכִי אֶלָּא אֵין מְקַדְּם וּמְאַחֵר, דְּאִי כְּסִדְרָן כְּתִיב הָא נָפְקִי לְהוּ מִן הַיַּרְדֵּן דִּכְתִיב וַיַּעֲבֹר אֲרוֹן ה' וְהַכֹּהֲנִים לִפְנֵי הָעָם וְהָעָם עָלוּ, וְכֵיוָן דְּאֲרוֹן וְהַכֹּהֲנִים עָלוּ וְעָבְרוּ מֵאֵילֵיהֶם עַד שֶׁבָּאוּ לִפְנֵיהֶם הֲרֵי יָצְאוּ מִן הַיַּרְדֵּן וּמֵאי הוּ דְּקָאָמַר וַיְהִי כְּתִיב וְהוּשַׁע אֶת הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר עֲלוּ מִן הַיַּרְדֵּן, אֶלָּא אֵין מְקַדֵּם וּמְאַחֵר וְהֵאי עֲלוּ מִן הַיַּרְדֵּן דְּקָאָמַר לְהוּ הָכִי קָאָמַר לְהוּ, סַלְקוּ רַגְלֵיכֶם לְאַחֲוֵיכֶם וְעִמְדוּ בְּעֵבֶר הַמְּזָרְחִית, וּכְתִיב בְּתַרְיֵיהּ וַיְהִי כְּנָחֹתָם כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אֶל הַמְּנוּחָה וְגוֹ׳: שֶׁעָשָׂה צְרָכָיו. רֹשׁ לְשׁוֹן יָשׁוּ יָשׁוּ דְּחָךְ (תְּהִלִּים כח) וּבִשְׁלִיחָה (קֹהֶלֶת ט) דָּבָר הַמֻּשְׁהֶה מִלִּמְעֹלָה לְמַטָּה, רֹאשֵׁי קַיִם לְעוֹלָם: שֶׁהֲרֵי נִגְנז כַּדְּאָמַר בְּיוֹמָא (דף כ) שִׁגְגוּת יְאשִׁיָּהוּ: חֲרָדָה. עֻבָּה שֶׁאוֹפִין עַל פְּנֵי הַנְּחָלִים: מְגֻנָּזִ דָּוִד. שָׁמַת עֻזָּא עַל יָדוֹ: זְמִירוֹת הָיוּ לִי. חִפּוּר בֵּבית מְגוּרַי. כְּשֶׁהָיִיתִי בּוֹרֵחַ מִפְּנֵי אוֹרְבֵי וְאֹגֵר מִפְּנֵיהֶם הָיִיתִי מְשַׁתְּעֵשֵׁעַ בְּחִבּוּרָן וְהָיוּ לִי לְזִמְרוֹת לְשַׁעֲשֻׁעַי: הֲתָעִיף. לְשׁוֹן (בְּפִיפִיוֹת, וּכְפִלְפֵל מִתְרַמְּגִין וְתַרְעוֹמִי (שְׁמוֹת כג) שֶׁאִם תַּכְפִּיל עִיפְיָךְ לְסִטּוֹם עֵין בְּחַסְפֵּי הַדַּעַת מִהְסְתַּכֵּל בְּדָבָר מֵיד וְאֵינוֹ לֹא נָתַן. עֲנָלוֹת מֹשֶׁה לְבָנֵי קְהָת לְפִי שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם לְשֵׂאת בְּכָתֵף, כִּי לֹא הָיוּ מְמֻנִּים אֶלָּא עַל דְּבַר קֹדֶשׁ הָאָרוֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמְּנוֹרָה וּמִזְבְּחוֹת הַזָּהָב: וַיִּךְ בְּאַנְשֵׁי בֵית שֶׁמֶשׁ. לֹא בְּדָק הַבָּאָה דָּוִד כְּתִיב אֶלָּא כְּשֶׁהֶחֱבִיאוּהָ הִפְרוֹת מִפְּלִשְׁתִּים, וְאִידֵּי דְּאִיירִי בְּאָרוֹן נָקִט לָהּ: מִשּׁוּם דְּרִיאוּ. וְנִסְתַּכְּלוּ בּוֹ וְכוּ׳. בְּתִמְהוֹן: קוֹצְרֵי חִטִּים. וּמְשַׁתְּחֲוִים הָיוּ. לֹא בְּטְלוּ מִמְּלַאכְתָּן לְכָבְדוֹ. וְהֵאי רְאוּ לְשׁוֹן בְּזִיוֹן, כְּמוֹ אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחֹרְחֹרֶת (שִׁיר א׳:ו׳)

מאן

דָּיְעִין? וְלֹא הִיא, כִּי הֵוּו מְבָרֵי אֲבֵילֵי, תּוּתֵי אַרְעֵי הֲווּ מְבָרֵי, וְכִי חָזְיוּהוּ, סָלְקוּ יָתְבִי בְּאִילָנֵי, שְׁמַעֵי דְּקָאָמְרִי, קָהֲזִינַן אֲנַשֵׁי דְּדָמוּ לְקָמְצֵי בְּאִילָנֵי. "וַתִּשָּׂא כָל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ" אָמַר רַבָּה אָמַר ר' יוֹחָנָן: אוֹתוֹ הַיּוֹם עָרֵב תִּשְׁעָה בְּאָב הָיָה, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: חִנָּם בָּכוּ בְּכִיָּה שֶׁל חִנָּם וַאֲנִי אֶקְבַּע לָהֶם בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת. "וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעֵדָה לִרְגֹּום אֹתָם בָּאֲבָנִים" וְכִתִיב "וַיִּכְבֹּד ה' נֹרָאָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד" אָמַר ר' חִיָּיא בַּר אַבָּא: מְלַמֵּד שֶׁנִּטְּלוּ אֲבָנִים וְזֹרְקוּם כְּלַפֵּי מַעְלָה, "וַיֹּמְתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִיאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה" אָמַר ר' שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: שֶׁמֵּתוּ מִיתָה מְשׁוּנָּה. אָמַר ר' חֲנִינָא בַּר פָּפָּא, דָּרַשׁ ר' שִׁילָא אִישׁ כְּפַר תְּמַרְתָּא: מְלַמֵּד שֶׁנִּשְׁתַּרְבֵּב לְשׁוֹנָם וְנָפַל עַל טִיבּוּרָם, וְהָיוּ תּוֹלְעִים יוֹצְאוֹת מִלְּשׁוֹנָם וְנִכְנָסוֹת בְּטִיבּוּרָם, וּמְטִיבּוּרָם וְנִכְנָסוֹת בִּלְשׁוֹנָם, וְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: בְּאַכְּבָרָה מֵתוּ: וְכֵיוָן שֶׁעָלָה הָאַחֲרוֹן שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל מִן הַיַּרְדֵּן חָזְרוּ מַיִם לִמְקוֹמָן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי כַּעֲלוֹת הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית ה' מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן נִתְּקוּ כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אֶל הֶחָרָבָה וַיָּשֻׁבוּ מֵי הַיַּרְדֵּן לִמְקוֹמָם, וַיֵּלְכוּ כִתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם עַל כָּל גְּדוֹתָיו", נִמְצָא אֲרוֹן וְנוֹשְׂאָיו וְכֹהֲנִים מִצַּד אֶחָד, וְיִשְׂרָאֵל מִצַּד אַחֵר. נָשָׂא אֲרוֹן אֶת נוֹשְׂאָיו וְעָבַר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תַּם כָּל הָעָם לַעֲבֹר וַיַּעֲבֹר אֲרוֹן ה' וְהַכֹּהֲנִים לִפְנֵי הָעָם". וְעוֹד דָּבָר זֶה נַעֲנַשׂ עוֹנְיָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיָּבֹאוּ עַד גֹּרֶן כִּידוֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּא אֶת יָדוֹ לֶאֱחֹז אֶת הָאָרוֹן" אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עֻזָּא, נוֹשְׂאָיו נָשָׂא, עַצְמוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן? "וַיִּחַר אַף ה' בְּעֻזָּה וַיַּכֵּהוּ שָׁם עַל הַשַּׁל" ר' יוֹחָנָן וְר' אֶלְעָזָר, חַד אָמַר: עַל עִסְקֵי שָׁלוּ, וְחַד אָמַר: שֶׁעָשָׂה צְרָכָיו בְּפָנָיו, "וַיָּמָת שָׁם עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים" אָמַר ר' יוֹחָנָן: עוֹנְיָא בָּא לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים" מָה אֲרוֹן לְעוֹלָם קַיָּם, אַף עוֹנְיָא בָּא לְעוֹלָם הַבָּא. "וַיִּחַר לְדָוִד עַל אֲשֶׁר פָּרֹץ ה' פֶּרֶץ בְּעֻזָּה" אָמַר ר' אֶלְעָזָר: שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ פָּנָיו כַּחֲרָרָה. אֶלָּא מֵעַתָּה, כָּל הֵיכָא דִּכְתִיב "וַיִּחַר" חָכָם נְמִי? הָתָם כְּתִיב "אַף" וְהָכָא לֹא כְּתִיב "אַף". דָּרַשׁ רָבָא: מִפְּנֵי מָה נֶעֱנַשׁ דָּוִד? מִפְּנֵי שֶׁקָּרָא לְדִבְרֵי תוֹרָה "זְמִירוֹת", שֶׁנֶּאֱמַר: "זְמִרוֹת הָיוּ לִי בְּקֵוֹךְ בֵּבֵית מְגוּרָי" אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: דִּבְרֵי תוֹרָה שֶׁכָּתוּב בָּהֶן "הֲתָעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ" אַתָּה קוֹרֵא אוֹתָן "זְמִירוֹת"?! הֲרֵינִי מַכְשִׁילְךָ בְּדָבָר שֶׁאֲפִילּוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן יוֹדְעִין אוֹתוֹ, דִּכְתִיב: "וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ" וְאִיהוּ אַחֲזִיהּ בְּעַגָלְתָא. "וַיַּךְ בְּאַנְשֵׁי בֵית שֶׁמֶשׁ כִּי רָאוּ בָּאֲרוֹן", מְשׁוּם דְּרָאוּ "וַיַּךְ"? ר' אַבָּהוּ וְר' אֶלְעָזָר, חַד אָמַר: קוֹצְרִין וּמִשְׁתַּחֲוִים הָיוּ, וְחַד אָמַר: מִילֵּי נְמִי אָמוּר,

מאן

מלמד שמותו מיתה משונה. נראה דרשה במגפה דרשי:

שלשה

שלשה מיני אבנים היו. ירושלמי ג' מיני אבנים הן אבני המלון ואבנים שהניחום יהושע תחת כפות רגלי הכהנני' ואיסטליות שנתן להם משה אמר רבי יצחק פשוט לן ארבעה מיני אבנים הוה אמר ר' סימון בר זבידא ויאות אין תימר אבני המלון לשעה היו ונגנזו אין תימר אבנים שהקים יהושע תחת כפות רגלי הכהנים משוקעות הן במים אין תימר איסטליות שנתן להן משה בבר בנבסו עמהן לארץ אלא אם כן במה אנו קיימין באבנים שהקים יהושע להן על גב הירדן:

ביצד כתבו ישראל את התורה. בתוספתא רבי יהודה אומר על גבי המזבח כתבוה אבל בירושלמי תני על אבני המלון נכתבו דברי ר' יהודה ר' יוסי אמר על אבני מזבח נכתבו מאן דאמר על אבני המלון בכל יום ויום אומות העולם היו משלחין נוטירין ומשיארין את התורה שהיתה כתובה בשבעים לשון מ"ד על אבני המזבח לא לשעה היו ונגנזו [עוד הוא מעשה נסים נתן הקב"ה בינה בלב כל אומה ואומה והשיאו את התורה שהיתה כתובה בע' לשון מ"ד על אבני המלון נכתבו ניחא ושדת אותם בסיד אלא] מאן דאמר על אבני המזבח [נכתבו מאי] ושדת בסיד בין כל אבן ואבן:

ועל דבר זה נתחתם גזר דינם לבאר שחת. ואם תאמר תיפוק ליה דבשעת מתן תורה החזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלה וי"ל דעונש זה גדול הוא שלאחר שהיתה כתובה בידם ולא רצו לכוונו ומידו תימה האמור בפ"ק דמסכת ע"ז (דף כ:) דעדיין יש להן פתחון פה שיאמרו כלום בפיח עלינו דר בגיגית כישראל וכל זמן שיש להן פתחון פה אין נתחתם גזר דינם:

לרבות בנענים שבחוצה לארץ. תימה היאך קבלוה לרחב שהרי היא היתה מכנענים שבתוכה כדאיתא בספרי בפרשת בהעלותך ומה אם מי שהיתה מעם שנאמר בו לא תחיה כל נשמה [על שקירבה עצמה כך קירבה המקום] וארחב קאי ואמרינן נמי במס' מגילה (דף יה:) שנתגיירה ונסבה יהושע והבא משמע דכנענים שבתוכה לדברי הכל משלחין אותן ושמא על פי הדיבור היה ואמר לו שקודם שהתחילו המלחמה היו מקבלין שהרי כתיבת התורה על גבי האבנים היה קודם שהתחילו במלחמה ואפילו הכי לא היו מקבלין אלא הישראים חוץ לגבול ישראל כמו שפרש"י ואי הוה מצינו למימר דאם היו חוזרין אז בתשובה בשעה שכתבו את התורה אפילו בנענים שבתוכה היו מקבלין ואפילו לר' יהודה ולמען אשר לא ילמדו אתכם לעשות כאי נמי שבעבוה אומות הכי משמע נמי לשון הספרי בפרשת שופטים ושוטרים למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות [מלמד] שאם עשיתן תשובה אין נזדרגין אין מקבלין אותן לא קתני אלא אין נהרגין משמע אותם שצוה הקב"ה לא תחיה כל נשמה אין נהרגין ולא נאמר לא תחיה כל נשמה אלא לאחר שהתחיל יהושע במלחמה שהרי יהושע שלח שלש פרוזגמאות הרוצה להשלים ישלים להלחם ילחם אלמא אותן שהיו רוצין להשלים לא היה הורגן [וצריך לומר] אותן שהיו רוצין להשלים קודם שהתחילו במלחמה ולא נחלקו רבי יהודה ורבי שמעון אלא באותן בנענים שהוא לגבולים אם מקבלים אותם לאחר מכאן דרבי שמעון לא איצטריך למימר הא למדת שאם חזרים בתשובה מקבלין אותן אלא אבנענים שבחוצה לארץ ולאחר שהתחילו במלחמה שדינם כדין [שאר] אומות שמקבלין מהן לעולם:

כמאן

מַאן אַמַרְתְּ דְּאִימַּרְיָיתְ. מִי הִכְעִיסָךְ כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה וְלֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַצְמְךָ מִן הַשְּׁבִיָּה, וְעַתָּה מִי מַפְקִיד בְּשִׁנְתְּפִיסְתָּ לְבַא מֵאֲלָיו: **וּכְתִיב שִׁבְעָה פְּרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים.** בִּדְבָרֵי הַיָּמִים, וְהָכִי רִישֵׁיהּ דִּקְרָא, וַיְהִי בָּעִזּוֹר הָאֱלֹהִים אֶת זְכַרְיָה הֵ', וַיִּזְבְּחוּ שִׁבְעָה פָּרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים: **מַלְאַתְ כָּל אֲרַע יִשְׂרָאֵל בְּמוֹת.** מְזַבְּחוֹת, דְּעַל כָּל פְּסִיעָה מְזַבֵּחַ: **כְּתִיב בְּיִדּוֹן.** בְּדִבְרֵי הַיָּמִים כְּתִיב וַיִּבְאוּ עַד גֹּרֶן כִּידוֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּא וגו', וּבִשְׁמוּאֵל כְּתִיב גֹּרֶן נָכוֹן: **פִּתְחָלָּה.** בְּשִׁבְּא הָאָרוֹן שָׁם נַעֲשָׂה לָהֶם בִּכְיִדּוֹן הַהוּרֹג שֶׁהָרַג עֻזָּא: **וּלְבַסּוֹף.** לְאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּהֲתָה שָׁם שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּבֵית עוֹבֵד אֱדוֹם נַעֲשָׂה נָכוֹן שֶׁהִכְיִן אֶת בֵּיתוֹ דִּכְתִיב (שמואל ב כ ו) וַיְבָרֶךְ ה' אֶת עוֹבֵד אֱדוֹם (אִשְׁתּוֹ וְשִׁמְנָה כְּלוֹתֵיהֶן) וְאֶת אֲשֶׁר לוֹ עוֹבֵד אֱדוֹם וְשִׁמְנָה כְּלוֹתֵיהֶן יָלְדוּ שִׁשָּׁה שִׁשָּׁה בְּכָרָם אֶחָד, וְהָכִינוּ דִּכְתִיב פְּעָלְתֵי הַשְּׁמִינִי כִּי בֵרְכוֹ אֱלֹהִים (הכ"ח טז) וּכְתִיב אח"כ שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם לְעוֹבֵד אֱדוֹם. וְשָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם ר' מְנַחֵם בַּר' חֶלְבּוֹ, גֹּרֶן נָכוֹן הוּא גֹּרֶן אֲרַוְנָה הַיְבוּסִי, וְא"כ הוּא ה"ג, בְּתְחִלָּה נָכוֹן וּלְבַסּוֹף כִּידוֹן עַל שֵׁם הַמְּזַבֵּחַ שֶׁהִתְחִלְתּוֹ בְּנוּיֵי וְסוֹפוֹ חָרֵב, וּכְיִדּוֹן לְשׁוֹן שֶׁבֶר וְהֶרֶבֶן הוּא כְּמוֹ יִרְאוּ עֵינָיו כִּידּוֹ (לעיל כח:) **נִמְצָאתָ.** סִיפָא דְּבָרֵייתָא דִּלְעֵיל הוּא, אֶלָּא מְשׁוּם הָתָנָא בָּהּ וְעַל דָּבָר זֶה נֶעֱנַשׁ עֻזָּא אַפְקְיֵהּ בְּכָל הָנֵי: **שֶׁהֶעֱמִיד מֹשֶׁה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּעַרְבוֹת מוֹאָב.** וְתָנָא דְּבָרַייְתָא כִּי קָאֵי בְּאֶרֶץ כְּנַעַן קָרֵי עֶבֶר הַמּוֹרֶה עֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְכִי קָאֵי בְּעַרְבוֹת מוֹאָב אוֹ בְּשֵׁאָר הַמִּסְעוֹת קָרֵי אֶרֶץ כְּנַעַן עֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהוּא עֵבֶר הַמַּעֲרָבִי: **בַּגַּלְגַּל.** לְאַחַר שֶׁבָּנוּ מִזְרַח הַמִּזְבֵּחַ בְּהַר עֵיבָל קִבְּלוּם וַהֲבִיאוּם לְגִלְגַּל וְקִבְּעוּם שָׁם: **כְּיצד כָּתְבוּ.** עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּהַר עֵיבָל: **תֵּיאַר לְמִדֵּי אַמּוֹת הָעוֹלָם.** הָעַתִּיקוֹת תּוֹרָה, הֲלֹא לֹא נִצְטַוּוּ לִכְתְּבָהּ בִּשְׁבָעִים לְשׁוֹן אֶלָּא לְבַא וּלְלַמְּדָהּ כָּל הָרוֹצֶה, שֶׁלֹּא יְהֵא פִּתְחוֹן פֶּה לְאוֹתָם הָאֻמּוֹת לוֹמַר לֹא הָיָה לָנוּ מֵהֵיכָן לְלַמְּדָהּ: **נוֹטְרִיקוֹן שְׁלָהֶן.** סוֹפְרִים שֶׁלָּהֶם, וְהֵם קוֹרִין אוֹתָן נוֹטְרִיקוֹן: **וְהִשְׁאִיר.** הָעֲתִיקָהּ, כְּלוֹמַר נִטְּלָהּ מֵהֶם עי"ש הָעְתָּקָה: **וְכָתְבוּ מִלְּמִטָּה.** בְּסוֹף הַדַּף לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִלְמְדוּ עוֹד וגו'. לְעֵיל מִנַּיה כְּתִיב בְּיֵי הַחֲדָשִׁים תַּחֲרִימֵם, וְדָבָר זֶה כְּתִבוּ לְמַטָּה לְהוֹדִיעַ לִשְׁבָעָה אֻמּוֹת הַיּוֹשְׁבִים חוּץ מִגְּבוּלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא נִצְטַוּוּ לְהַחֲרִימָם, אֶלָּא אוֹתָן שֶׁבְּתוֹךְ גְּבוּלָם נִצְטַוּוּ לְהַחֲרִים בְּדֵי שֶׁלֹּא יְלַמְּדוּ אוֹתָנוּ מַעֲשֵׂיהֶם הַמְּקוֹלְקָלִים, אֲבָל אַתֶּם הַיּוֹשְׁבִים חוּצָה לָהּ אִם אַתֶּם חוֹזְרִין בִּתְשׁוּבָה נִקְבָּל אֶתְכֶם, וְשִׁבְתּוּכֶם אֵין מְקַבְּלִין אֶתְכֶם: **מִשּׁוּם יִרְאָה עוֹשִׂין, וְה"נ** לָהּ בְּהַדְיָא בְּתוֹסְפְתָּא (פ"ח) אִם אַתֶּם חוֹזְרִין בְּכָם אֲנִי מְקַבְּלִים אֶתְכֶם: **מ"ט דְּיֵיתֵי.** דְּאָמַר עַל גַּבֵּי סֵיד כְּתִבוּהָ: **עַל עַסְקֵי סֵיד.** שֶׁהַתּוֹרָה נִכְתְּבָה עֲלֵיהֶן וְהָיְתָה מְגֻלָּה לִפְנֵיהֶם וְלֹא לְמָדוּהָ: **אֶלָּא שְׁרָפָה.** נִיחָם, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאֵין מִתְגַּיְּירִין וְהֵם קְרוֹבִין עַמִּים אֵין חֶלְקָם אֶלָּא מִשְׂרְפוֹת הַסִּיד: **שִׁבְעִית שִׁבְעִי לְרִבּוֹת בְּנַעֲנֵי שֶׁבְּחוּ"ל.** דְּקָרָא בְּחוּ"ל כְּתִיב, כִּי תִצְאוּ לַמִּלְחָמָה מֵאֶרֶץ לְחוּצָה לָאָרֶץ. וְהָכִי תְּנַיָא בְּסִפְרֵי, כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, דִּבְרֵי תֵצֵא מִשָּׁמַע כְּשֶׁתַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ לְצֵאת. **וְשִׁבְעִית שִׁבְעִי, לְרַבּוֹת בְּנַעֲנֵי שֶׁבְּחוּתוֹכָה,** בָּא הַכָּתוּב לְהַתִּיר בְּנַעֲנֵים שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ וּלְקָיְמָם מֵהֶם יָפֶת תֹּאַר שֶׁלֹּא יְהֵא בִּכְלָל לֹא תְחַיֶּה כָּל נְשָׁמָה, דְּהַאי וְשִׁבְעִית קְרֵא יְתֵרָא הוּא:

כמאן

כמאן

בְּמַאי כר' שִׁמְעוֹן. דְּאָמַר שֶׁכָּתַב לָהֶם שִׁיתְחַזְּרוּ בִּתְשׁוּבָה וִיקַבְּלוּם, אֲלִמָּא לָא הָיוּ הֶעוֹמְדִין חוּץ לְגְבוּלִין בִּכְלָל לֹא תְחִיָּה כָּל נִשְׁמָה, אֲבָל לְרַ' יְהוּדָה בְּלָן בִּכְלָל לֹא תְחִיָּה. נִתְרַצָּה. מִתְקַלְקֵל מֵרֹעַ. וְחַמּוֹתֹי. לְשׁוֹן מְהוּמָה וְעֵרְבוּב הַגּוּף וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ: **בֵּיאָה רִאשׁוֹנָה**. בֵּימֵי יְהוֹשֻׁעַ. **בֵּיאָה שְׁנִיָּה**. בֵּימֵי עֶזְרָא: **לַעֲשׂוֹת לָהֶם נֵס**. לַעֲלוֹת בְּזוֹרֻעַ וְלֹא יִהְיוּ מִשְׁתַּעְבְּדִים לְמַלְכוּתוֹ, אֶלָּא שֶׁנֶּגְרַם חִטְאָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בִּימֵי בַּיִת רִאשׁוֹן וְנִגְזַר עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יַעֲלוּ אֶלָּא בְּרִשׁוּת, כְּדִכְתִיב מִי בָּכֶם מִכָּל עַמּוֹ (עֶזְרָא ז:ג) **פְּרֵי מַעַל**. עֵינָיו: **וְשָׁרָשָׁיו מִתָּחַת**. סְרוּסִים: **וְהֶעֱלוּ עוֹלוֹת וְשִׁלְמִים**. שֶׁכָּךְ נִצְטַוּוּ בְּאוֹהֶל פָּרָשָׁה, אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה וְגוֹ' וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְגוֹ': **מַאי וְהַחֲצִיו**. בֵּיהוֹשֻׁעַ הָכִי כְּתִיב בְּהַאי קְרָא דְּמַתְנִי', וְכָל יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' חֲצִיו אֵל מוּל הַר גְּרִזִים וְהַחֲצִיו אֶל מוּל הַר עֵיבָל, לְמָה לִי לְמִכְתַּב וְהַחֲצִיו דִּמְשָׁמַע אוֹ חֲצִיו הַמְיֻחָד אוֹ חֲצִיו הַנּוֹפֵל בְּמָקוֹם אַחֵר: **בְּדָרְךְ שֶׁהַחֹלוּקִין**. הַשְּׁבָטִים בְּהַר גְּרִזִים וְהַר עֵיבָל כִּדְכְתִיב (דְּבָרִים כ"ז) אֵלֶּה יַעַמְדוּ לְבָרֵךְ אֶת הָעָם וְגוֹ' וְאֵלֶּה יַעַמְדוּ עַל הַקְּלָלָה, כָּךְ חֲלוּקִים בְּאַבְנֵי אִפּוֹד שֶׁאָמוּר בָּהֶן שִׁשָּׁה מִשְׁמוֹתָם וְגוֹ', הֲגַךְ שִׁשָּׁה דְּהַר גְּרִזִים כְּתוּבִים עַל הָאַחַת וְשִׁשָּׁה דְּהַר עֵיבָל כְּתוּבִין עַל הַשְּׁנִיָּה, וְהֵיכִי דִּכְתִיב אוֹתוֹ חֲצִיו הַחָקוּק בְּאַחַת מִן הָאֲבָנִים: **בְּתוֹלְדוֹתָם**. בְּסֵדֶר לֵידָתָן, שִׁשָּׁה הָאַחֲרוֹנִים כְּסִדְרָן גַּד וְאָשֵׁר יִשָּׂשכָר וּזְבוּלֻן יוֹסֵף וּבִנְיָמִין זֶהוּ סֵדֶר לֵידָתָן, וְשִׁשָּׁה רִאשׁוֹנִים נִתְבַּהֵב בָּהּ יְהוּדָה רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן וְלֵוִי דָּן וְנַפְתָּלִי בְּסֵדֶר לֵידָתָן חוּץ מִיְּהוּדָה: **וְעֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה עַל אֶבֶן זוֹ**. לְקַמָּן פֵּרוּשׁ שִׁשָּׁה אַחֲרוֹנִים עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע הוּא דְּהָווּ לֹא

כְּמַאן כר' ש. וא"ת דלמא ביפת תואר אפילו ר' יְהוּדָה מודה דהא לא דברה תורה אלא כנגד היצר והואיל והותרו שאר נכריות דהלכה למשה מסיני דקנאים פוגעין בו כדאיתא בפרק שני דע"ז (קף ל:) והותרו אפילו בנענים שבחוצה לארץ במקום שהותרה יפת תואר דאמר בפ"ק דקידושין (קף כא:) איבעיא להו כהן מהו ביפת תואר רב אמר מותר ושמואל אמר אסור בביאה ראשונה ס"ע לא פליגי דשרי שלא דברה תורה אלא כנגד היצר הרע ועוד אפילו ר"ש מה הוצרך להתירה מאי שנא מהכהן אע"ג דזונה היא לא איצטריך קרא למשרייה הואיל ולא דברה תורה אלא כנגד היצר הרע ור"ל בין דלא התיר יפת תואר אלא במלחמות הרשות שבו הכתוב מדבר שמע מינה דגבי כנענים לא אמרינן לא דברה תורה אלא כנגד היצה"ר דאע"ג דאיכא יצר אמר לא תחיה אפילו במקום יפת תואר הלכך לרבי יְהוּדָה דאית ליה כנענים שבחוצה לה נמי בכלל לא תחיה ואין מקבלין אותן לא היה מתיר במקום יפת תואר מיהו איכא למיתמה לר"ש דאמר מקבלים אותם ואינם בכלל לא תחיה למה לי קרא ושבית שביו לרבות יפת תואר ואבתי נימא איפכא דדוקא לרבי יְהוּדָה איצטריך וגזירת הכתוב הוא גבי יפת תואר שבחוצה לה אע"פ שכנענים אחרים שבחוצה לה הם בכלל לא תחיה וי"ל דעיקר טעמא דר"ש אקרא ושבית שביו סמיך דאי מההיא קרא למען אשר לא ילמדו איכא למימר בר' יְהוּדָה דאתא למשרייה אי שאר אומות או כנענים קודם שהתחילו במלחמה:

וְאַחֵר כך הביאו את האבנים. ה"ג בתוספתא (פ"ח) והביאו את האבנים שהעלו מן הירדן ובנו את המזבח והעלו עולות ושלמים ולא גרסינן וכתבו עליו את התורה:

מַאי מחציו של הר עיבל. לשון הירושלמי מיושב יותר דגרסינן התם מה תלמוד לומר והחציו מלמד שמעוטין בהר גריזים ומרובין בהר עיבל למה שאין שבטו של לוי בולו שם שאם היה כל שבט לוי שם היו שוין ר' שמואל בר נחמני בשם ר' יונתן אמר אילו היה כל שבטו של לוי שם לא היו שוין למה שכבר נפלו משבטו של שמעון עשרים וארבעה אלף בשטים אל"ר בר בון אילו היה שם כל שבטו של לוי היו שוין למה שלא בא משבט ראובן וגד אלא מ' אלף חלוצי צבא והשתא אתי שפיר והחציו אל מול הר עיבל דהמבורר שהוא הרוב דהוי חציו בשבטים ורובא בגברי ומיהו בשתדקדק במנין אחרון שנאמר בו לאלה תחלק הארץ (במדבר כו) לאחר שמתו מרגלים כדכתיב ובאלה לא היה איש וגו' היה בשנת הארבעים לאחר פטירת אהרן דכתיב ביה ויעל אהרן הכהן וגו' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי (שם לג) והכי מוכח בסדר עולם תמצא במנין שבטים שעמדו על הר גריזים עדף על אותן שעמדו בהר עיבל תשע אלף חסר ק"ל ואפילו אם עמדו לוים למטה שמנה אלף עדיין היו מרובין על הר גריזים קרוב לאלף שהרי אתה מוצא בפרטן של אותן שבטים שעמדו על הר עיבל שלש מאות שבעת אלפים ותתק"ל ובפרטן של הר גריזים ג' מאות ושמנה עשר אלף ות"ת ור"ל הא דאמרינן בירושלמי שאם היה שם כל שבט לוי היו שוין לאו דוקא שוין שהרי מרובין היו אלא כלומר לא היו של הר גריזים פחותין (והשתא שלא היו כל שבט לוי שם צריך לומר) שעמדו לוים למטה תשע אלף או יותר אבל הא דאמר רבי שמואל בר נחמני בשם ר' יונתן אילו היה שם כל שבטו של לוי לא היו שוין למה שכבר נפלו משבטו של שמעון וארבעה אלף קשיא שהרי המנין היה אחרי כן כדדכתיב ויהי אחרי המגפה וגו' (שם כו) ומה שחלק עליו ר' יוסי בר בון לפי שלא בא משבט ראובן וגד אלא מ' אלף חלוצי צבא א"כ לא נשארו משבט ראובן אלא ג' אלף ותש"ל שהרי כל פקודי שבט (ראובן) לא היו כי אם מ"ג אלף ותש"ל והיאך היו אותן ג' אלף ותש"ל של ראובן שנשארו מעבר לירדן ממלאין לכ"ב אלף שנפלו משמעון שהיה בשנת הארבעים מיהו הא לא קשיא דאיכא למימר דהכי קאמר מחמת חסרון משבט שמעון שנפלו במגפה אפילו היה שם שבטו של לוי לא היו שוין למתן כך היו של הר גריזים מועטין ולא שיזחסרו מהן עשרים וארבעה אלף משמעון (אלא ג' אלפים או פחות) ועלה קאי רבי יוסי בר בון אפילו לדבריך כשאתה מחסר כנגדו ג' אלף ותש"ל משבט ראובן שנשארו מעבר לירדן והיו שוין שמחמת חסרון משבט שמעון אין חסר יותר מג' אלף ותש"ל אבל ההיא דר' שמואל בר נחמני תיקשי בדפרישית שהמגפה היתה קודם למנין:

עֶשְׂרִים וחמש על אבן זו ועשרים וחמש על אבן זו. ירושלמי והלא אינן אלא כ"ג מכאן ג' מכאן פי' לתנא דתני התם כשם שחלוקים כאן כך חלוקין באבני אפוד מקשה א"כ על אותה אבן שהיו עליה של הר גריזים היו כ"ג ובזולתן מלא ומשני א"ר יוחנן בנימין היה חצי מכן וצ"ל דעל השניה שכתובין עליה אותו של הר עיבל היה כתוב ב'ן ועל הראשונה ימ"ן א"ר זבידא ויאות מי כתיב ששה שמותם ולא כתיב אלא ששה משמותם משמותם ולא כל שמותם:

לעשות צרכיו. נראה משום דהוצרכו בלשון ביאה ויבא הביתה קא דייק נמי דלעשות צרכיו נכנס: **באותה** שעה באותה דיוקנו של אביו. כתב רבינו משה הדרשן ואין איש מאנשי הבית [שם בבית המשמע דוקא מאנשי הבית] לא היה שם מכלל דאיש אחר שלא מאנשי הבית כלומר חלוק ומופלג מתורת אנשי הבית היה שם ודוגמת דיוקנו של אביו ותימה קצת מנלן דנראית לו בחלון ושמא מדבתיב בבית דמשמע בבית לאו[אבל בחלון היה]: **איתשיל** נמי אדידך ואע"ג דלא ניחא ליה. ותימה הלא לא היה יכול לישאל על נדרו כי אם מדעתו של פרעה כמו ההוא מעשה דצדקיהו ובנובדנצר דמייתי התם מיהו מהכא משמע דהוה בפניו דאמר בפ' ר' אליעזר בנדרים (קף כט.) המודר הנאה מחברו אין מתירין לו אלא בפניו פי' בפניו ואפילו בעל כרחו ומיהו תימה לומר דהנודר על דעת חבירו מתירים לו שלא מדעת חבירו ושמא אוקמיה במלתא דגיזום בעלמא שגזמו כך מיהו לא היה יכול לישאל עליו אי לא ניחא ליה לפרעה:

והיו

לא בְּדֶרֶךְ שֶׁחֲלוּקִין בְּחֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים. כלומר לא בדרך שפרוסין בחמש הפקודים הוא ספר וַיְדַבֵּר, שנסדרו בראשו אלה שמות האנשים אשר יעמדו וגו' (במדבר א:ו). **בְּחֹמֶשׁ שני.** בתחלת ואלה שמות. ראובן שמעון לוי ויהודה וישכר וזבולון באחת מהן, בשניה בנימין דן ונפתלי גד ואשר ויוסף: **א"כ** מה ת"ל **בְּתוֹלְדוֹתָם.** הואיל ולא בדרך לידתן נסדרו: **תְּיוּבְתָּא דְּרַב כָּהֲנָא.** דלכלי עלמא אין זה סדר הר גרזים והר עיבל, דאלו סדר הר גרזים שמעון ולוי ויהודה יששכר ויוסף ובנימין, והר עיבל ראובן גד ואשר וזבולון דן ונפתלי: **מַרְבָּה מֵחֲצִי** בו'. **וְהֵיכִי דְּקָאָמַר** והחיצוי אל מול הר עיבל, **הַחִצּוֹנִי** מִמֶּעְמָע שבחוצי: **מִפְּנֵי** שלוי למטה. זקני כהנה ולוויה היו עם הארון בין שני ההרים כדלקמן: **כָּל שֶׁכֵּן דְּכִבְנֵי לֵוִי.** חצי של הר גרזים, שהרי שבט לוי מהן היה: **אֶלָּא הָכִי קָאָמַר, אע"פ שֶׁשִּׁבְטוֹ לְוִי לְמַטָּה.** אפ"ה חצוי של הר גרזים מרבה. מפני שיוסף עמהן ומרכין היו: **וְיַרְבִּיו בְּנֵי יוֹסֵף** וגו'. סופו דקרא ואני עם רב אשר עד כה ברכני ה': **עוֹלֵי עָיִן.** עולין על העין ואין העין עולה עליהם: **וְיִרְעוּ לָרֹב.** כן ברכו יעקב למנשה ואפרים: **בְּצֹאר חָדֶא הֲוו.** אאבן השניה קאי: **בְּתוֹלְדוֹתָם בְּעֵינָן.** כשמות אשר קרא להם אביהם: **בְּסֵתֶר.** שנתייחד עם הערוה והעמיד על עצמו וכבש את יצרו: **יְהוּדָה שֵׁקְדָ שם שָׁמַיִם בְּפִרְהֶסְיָא.** על הים כדלקמן: **נִקְרָא בְּלוֹ.** שם בן ארבעה אותיות כלול בשמו של יהודה: **לְרַבֵּי עֲבָרָה.** והאי מלאכתו תשמיש: **מְלֵאכְתּוֹ מְפֻשָּׁ.** מלאכה: **צְרִיכִי.** תשמיש: **אֲפֵי הוֹן.** שם טוב שהוא יקר מכל הון: **קְשָׁתוֹ.** שכבת זרעו, על שם שיורה כחץ: **וַיְפוּ.** לשון ויפיפיה: **שֶׁהוּזְיַן וְהִצְדִּיק** מתחלפין, כמו [ועקת] **עֲצָקָה: שֶׁנִּצְיְעוּ אֲצִצְעוֹתָיו** בקרקע. ונסמך עליהן כדי שיתיישר ויישרו בצערו ויעבוד תקף יצרו: **מִיכְלִי אֲבִירוּתָיו** של יעקב. משם זכה להיות רועה, ומשם זכה להיות באבן מאבני ישראל: **רוֹעֶה יִשְׂרָאֵל הָאֱוִינָה.** כלפי שכינה נאמר: **נוֹתֵנ בְּצֹאנָם** יוסף. קרי בצאן יוסף המנוגדים בצאנו של יוסף, אלמא מיקרו ישראל צאנו של יוסף והוא הרועה: **אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף.** תולדות שיצאו מיעקב בנגדן ראוי לצאת מיוסף: **וְאַף** על פי כן **יָצְאוּ** מבנימין אחיו. אותן עשרה שפחתו מיוסף בעשר אצבעותיו: **שְׁנֵי בְאַבְסַנְיָא.** בארץ ערביה: **טָפֵי.** מפורש במדרש רבי תנחומא, שהיה פיו כפי יעקב אבינו בהלכות שקבל משם ועבד: **אַצְטַגְנִינוּת.** חכמים וחוזים בכוכבים ויודעים בחכמת המזלות: **נְגוּנֵי מַלְכוּת** בחכמה גבורה ויפי: **עֲדוּת בְּיהוֹסֵף שְׁמוֹ.** סיפיה דקרא שפת לא יָדַעְתִּי אֶשְׁמַע. **אִיתְּשִׁיל אִשְׁתְּעִי לַהּ.** השאל לחכמים שיתירוה לך: אושעיזכן

וְיִדַּבֵּר, שֶׁנִּסְדְּרוּ בְּרֹאשׁוֹ אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעַמְדוּ וגו' (במדבר א:ה). **בְּחֹמֶשׁ שֵׁנִי.** בְּתַחִלַּת וְאֵלֶּה שְׁמוֹת. רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וּזְבוּלוּן בְּאַחַת מֵהֶן, בַּשְּׁנִיָּה בִּנְיָמִין דָּן וְנַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר וְיוֹסֵף: **א"כ** מַה ת"ל **בְּתוֹלְדוֹתָם.** הוֹאִיל וְלֹא בְּדֶרֶךְ לִידָתָן נִסְדְּרוּ: **תְּיוּבְתָּא דְּרַב כָּהֲנָא.** דִּלְכֹלֵי עָלְמָא אֵין זֶה סֵדֶר הַר גְּרִזִים וְהַר עֵיבָל, דְּאִלּוּ סֵדֶר הַר גְּרִזִים שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה יִשָּׂשכָר וְיוֹסֵף וּבִנְיָמִין, וְהַר עֵיבָל רְאוּבֵן גָּד וְאָשֵׁר וּזְבוּלוּן דָּן וְנַפְתָּלִי: **מַרְבֶּה מֵחֲצִי** בו'. **וְהֵיכִי דְּקָאָמַר** וְהַחִצְיוֹ אֶל מוּל הַר עֵיבָל, **הַחִצּוֹנִי** מִמֶּעְמָע שֶׁבַּחֲצִי: **מִפְּנֵי** שֶׁלֵּוִי לְמַטָּה. זִקְנֵי כֹהֲנָה וּלְוִיָּה הָיוּ עִם הָאָרוֹן בֵּין שְׁנֵי הֶהָרִים כִּדְלְקַמָּן: **כָּל שֶׁכֵּן דְּכִבְנֵי לֵוִי.** חֲצִי שֶׁל הַר גְּרִזִים, שֶׁהֲרֵי שִׁבְטוֹ לֵוִי מֵהֶן הָיָה: **אֶלָּא הָכִי קָאָמַר, אע"פ שֶׁשִּׁבְטוֹ לְוִי לְמַטָּה.** אַף־עַל־פִּי שֶׁלֵּוִי לְמַטָּה, בְּנֵי יוֹסֵף עִמָּהֶם. **וְיִרְבִּיו בְּנֵי יוֹסֵף** וגו'. בִּרְכַתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב לְמְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם: **בְּצֹאר חָדֶא הֲוו.** בְּאַבֶן הַשְּׁנִיָּה קָאֵי: **בְּתוֹלְדוֹתָם בְּעֵינָן.** כְּשֵׁמוֹת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶם אֲבִיהֶם: **בְּסֵתֶר.** שֶׁנִּתְיַחֵד עִם הָעֲרָוָה וְהֶעֱמִיד עַל עַצְמוֹ וְכָבַשׁ אֶת יִצְרוֹ: **יְהוּדָה שֵׁקְדָ שם שָׁמַיִם בְּפִרְהֶסְיָא.** עַל הַיָּם כדלקמן: **נִקְרָא בְּלוֹ.** שֵׁם בֶּן אַרְבָּעָה אוֹתִיּוֹת כָּלוּל בִּשְׁמוֹ שֶׁל יְהוּדָה: **לְרַבֵּי עֲבָרָה.** וְהָאי מְלֵאכְתּוֹ תַּשְׁמִישׁ: **מְלֵאכְתּוֹ מְפֻשָּׁ.** מְלָאכָה: **צְרִיכִי.** תַּשְׁמִישׁ: **אֲפֵי הוֹן.** שֵׁם טוֹב שֶׁהוּא יָקָר מִכָּל הוֹן: **קְשָׁתוֹ.** שִׁכְבַת זַרְעוֹ, עַל שֵׁם שֶׁיּוֹרֶה כַּחֵץ: **וַיְפוּ.** לְשׁוֹן וַיָּפִיפוּ: **שֶׁהוּזְיַן וְהִצְדִּיק** מִתְחַלְּפִין, כְּמוֹ [וַעֲקַת] **עֲצָקָה: שֶׁנִּצְיְעוּ אֲצִצְעוֹתָיו** בְּקַרְקַע. וְנִסְמַךְ עֲלֵיהֶן כְּדֵי שֶׁיִּתְיַשֵּׁר וְיַעֲבֹד בְּצַעֲרוֹ תֹּקֶף יִצְרוֹ: **מֵימֵי אֲבִירוּתָיו** שֶׁל יַעֲקֹב. מִשָּׁם זָכָה לִהְיוֹת רוֹעֶה, וּמִשָּׁם זָכָה לִהְיוֹת בְּאֶבֶן מֵאַבְנֵי יִשְׂרָאֵל: **רוֹעֶה יִשְׂרָאֵל הָאֱוִינָה.** כְּלַפֵּי שְׁכִינָה נֶאֱמַר: **נוֹתֵנ בְּצֹאנָם** יוֹסֵף. קְרִי בְּצֹאן יוֹסֵף הַמְּנֻגָּדִים בְּצֹאנוֹ שֶׁל יוֹסֵף, אֶלְמָא מִיקְּרוּ יִשְׂרָאֵל צֹאנוֹ שֶׁל יוֹסֵף וְהוּא הָרוֹעֶה: **אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף.** תּוֹלְדוֹת שֶׁיָּצְאוּ מִיַּעֲקֹב כְּנֶגְדָּן רָאוּי לָצֵאת מִיּוֹסֵף: **וְאַף עַל פִּי כֵן יָצְאוּ** מִבִּנְיָמִין אֶחָיו. אוֹתָן עֲשָׂרָה שֶׁפִּחְּתָהוּ מִיּוֹסֵף בְּעֶשֶׂר אֶצְבְּעוֹתָיו: **שְׁנֵי בְאַבְסַנְיָא.** בְּאֶרֶץ עֲרָבִיָּה: **טָפֵי.** מְפוֹרָשׁ בְּמִדְרַשׁ רַבִּי תַּנְחוּמָא, שֶׁהָיָה פִּיו כְּפִי יַעֲקֹב אָבִינוּ בַּהֲלָכוֹת שֶׁקִּבֵּל מִשָּׁם וְעָבַד: **אַצְטַגְנִינוּת.** חֲכָמִים וְחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים וְיוֹדְעִים בַּחָכְמַת הַמַּזָּלוֹת: **נְגוּנֵי מַלְכוּת** בְּחָכְמָה גְּבוּרָה וְיֹפִי: **עֲדוּת בִּיהוֹסֵף שְׁמוֹ.** דְּסֵיפָא דִּקְרָא שִׁפַת לֹא יָדַעְתִּי אֶשְׁמַע. **אִשְׁתְּעִי לַהּ.** הַשְׁאֵל לַחֲכָמִים שֶׁיַּתִּירוּהָ לָךְ:

1 לא כְּדֶרֶךְ שֶׁחֲלוּקִין בְּחוּמַּשׁ הַפְּקוּדִים, חֲלוּקִין בְּאַבְנֵי
2 אֲפוֹד, אֶלָּא כְּדֶרֶךְ שֶׁחֲלוּקִין בְּחוּמַּשׁ שֵׁנִי. כֵּיצַד? בְּנֵי
3 לֵאָה כְּסִדְרָן, בְּנֵי רָחֵל, אֶחָד מִפָּאן וְאֶחָד מִפָּאן, וּבְנֵי
4 שְׁפָחוֹת בָּאֶמְצַע. וְאֶלָּא מַאי אֲנִי מְקַיֵּים "פִּתּוּלֵי דוֹתָם"?
5 בִּשְׁמוֹתָן שֶׁקָּרָא לָהֶן אֲבִיהֶן וְלֹא כַּשֵּׁמוֹת שֶׁקָּרָא
6 לָהֶן מֹשֶׁה. "רְאוּבֵן", וְלֹא "רְאוּבֵנִי", "שִׁמְעוֹן", וְלֹא
7 "שִׁמְעוֹנִי", "דָּן" וְלֹא "הַדָּנִי", "גָּד" וְלֹא "הַגָּדִי". תִּיּוּבְתָּא
8 דְּרַב כָּהֲנָא תִּיּוּבְתָּא! וְאֶלָּא מַאי "הַחִצְיוֹ"? תָּנָא: חֲצִיוֹ
9 שֶׁל מוּל הַר גְּרִיזִים מְרוּבֶּה מֵחֲצִיוֹ שֶׁל הַר עֵיבָל, מִפְּנֵי
10 שֶׁלֵּוִי לְמַטָּה. אַדְרַבָּה! מִפְּנֵי שֶׁלֵּוִי לְמַטָּה בְּצִדֵּי לְהוּז
11 הָכִי קָאָמַר: אַף עַל פִּי שֶׁלֵּוִי לְמַטָּה, בְּנֵי יוֹסֵף עִמָּהֶם.
12 שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְדַבְּרוּ בְּנֵי יוֹסֵף אֶת יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר מַדּוּעַ נָתַתָּה לִי נַחֲלָה גּוֹרָל אֶחָד וְחֶבֶל אֶחָד וַאֲנִי
13 עַם רָב... וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אִם עַם רַב אַתָּה עֲלֵה לְךָ הַיַּעְרָה". אָמַר לָהֶן: לְכוּ וְהִתְחַבְּאוּ
14 בְּעַצְמְכֶם בַּיְּעָרִים, שֶׁלֹּא תִּשְׁלוֹט בָּכֶם עֵין הָרָע. אָמְרוּ לֵיהּ, דַּעֲיָה דְּיוֹסֵף לֹא שָׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא
15 בִּישָׁא, דִּכְתִיב: "בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף בֵּן פֹּרָת עֲלֵי עָיִן" וְאָמַר ר' אַבָּהוּ: אַל תְּהִי קוֹרֵא "עֲלֵי עָיִן" אֶלָּא
16 "עוֹלֵי עָיִן". ר' יוֹסֵי בְּר' חֲנִינָא אָמַר: מֻהְכָּא "וַיִּרְגְּזוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ" מַה דָּגִים שֶׁבַּיָּם, מַיִם מְכַסִּין
17 עֲלֵיהֶן וְאֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן, אַף זַרְעוֹ שֶׁל יוֹסֵף אֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן. הֲנֵי חֲמִשִּׁים אוֹתִיּוֹת,
18 חֲמִשִּׁים נְכִי חֲדָא הֲוְיָין! אָמַר ר' יִצְחָק: יוֹסֵף, הוֹסִיפוּ לוֹ אוֹת אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר: "עֲדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ
19 בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם". מֵהֵיכָן לְהָ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: "פִּתּוּלֵי דוֹתָם" בְּעֵינָן? אֶלָּא, כָּל הַתּוֹרָה
20 כּוּלָּהּ "בִּנְיָמִין" כְּתִיב, וְהָכָא "בִּנְיָמִן" שָׁלֵם, כְּדִכְתִיב: "וְאַבְיו קָרָא לוֹ בִּנְיָמִין". אָמַר רַב חָנָא בַּר
21 בִּיזְנָא אָמַר ר' שִׁמְעוֹן חֲסִידָא: יוֹסֵף שֶׁקִּדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם בַּסֵּתֶר, הוֹסִיפוּ עָלָיו אוֹת אַחַת מִשְּׁמוֹ שֶׁל
22 הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יְהוּדָה שֶׁקִּדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם בְּפַרְהֶסְיָא, נִקְרָא בּוֹ־לוֹ עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ
23 הוּא. יוֹסֵף, מַאי הִיא? דִּכְתִיב "וַיְהִי בְּהֵימוֹ הַזֶּה וַיֵּלֶךְ הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ" אָמַר ר' יוֹחָנָן:
24 מְלַמֵּד שֶׁשָּׁנוּ הֶם לִדְבַר עֲבֵירָה נִתְפַּזְּנוּ. "וַיֵּלֶךְ הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ" רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר:
25 לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ מַמָּשׁ, וְחַד אָמַר: לַעֲשׂוֹת צְרָכָיו נִכְנַס. "וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת" אִפְּשָׁר בֵּית
26 גָּדוֹל כְּבֵיתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, לֹא הָיָה בּוֹ אִישׁ?! תָּנָא דְּבֵי ר' יִשְׁמָעֵאל: אוֹתוֹ הַיּוֹם יוֹם חֲגָם הָיָה,
27 וְחָלְכוּ כּוּלָּן לְבֵית עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם, וְהִיא אָמְרָה לָהֶן חוֹלָה הִיא, אָמְרָה: אֵין לִי יוֹם שֶׁנִּזְקָק לִי
28 יוֹסֵף כָּיוֹם הַזֶּה. "וַיִּתְפְּשֵׂהוּ בִּבגְדוֹ לֵאמֹר וגו'". בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בָּאתָה דְיוֹקְנוֹ שֶׁל אָבִיו וְרִאָתָה לוֹ:
29 בַּחַלּוֹן, אָמַר לוֹ: יוֹסֵף! עֲתִידִין אַחֶיךָ שֶׁיִּכְתְּבוּ עַל אַבְנֵי אֵפוֹד וְאַתָּה בֵּינֵיהֶם, רְצוֹנְךָ שֶׁיִּמָּחֶה שִׁמְךָ
30 מִבֵּינֵיהֶם, וְתִקָּרֵא רוֹעֶה וְזוֹנוֹת? דִּכְתִיב "וְרֹעֶה זוֹנוֹת יֹאבַד הוֹן", מִיָּד "וַתִּשָּׁכֵ בְּאִיתָן קַשְׁתּוֹ" אָמַר
31 ר' יוֹחָנָן מְשׁוּם ר' מֵאִיר: שֶׁשָּׁכַח קַשְׁתּוֹ לְאִיתָנוֹ, "וַיָּפוּזּוּ זְרֹעֵי יָדָיו" נָעֲץ יָדָיו בְּקַרְקַע וְיָצְאָה שִׁכְבַת
32 זַרְעוֹ מִבֵּין צִיפּוֹרְנֵי יָדָיו. "מִידֵי אֲבִיר יַעֲקֹב" מִי גָּרַם לוֹ אֲבִי אֲבִי אֲבִי אֲבִיו? אֶלָּא אֲבִיר יַעֲקֹב.
33 "מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל" מִשָּׁם, זָכָה וְנַעֲשָׂה רוֹעֶה שֶׁנֶּאֱמַר: "רֹעֶה יִשְׂרָאֵל הָאֱוִינָה נֹהֵג כַּצֹּאן
34 יוֹסֵף". תָּנָיָא הָיָה רָאוּי יוֹסֵף לָצֵאת מִמֶּנּוּ שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים כְּדֶרֶךְ שֶׁיָּצְאוּ מִיַּעֲקֹב אָבִיו, שֶׁנֶּאֱמַר:
35 "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף" אֶלָּא שֶׁיָּצָא שִׁכְבַת זַרְעוֹ מִבֵּין צִיפּוֹרְנֵי יָדָיו. וְאַף עַל פִּי כֵן יָצְאוּ מִבִּנְיָמִין אֶחָיו, וְכוּלָּן נִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
36 "יִבְנֵי בִנְיָמִן בֶּלַע וָבֶכֶר וְאַשְׁבֵּל" "בֶּלַע" שֶׁנִּבְלַע בֵּין הָאוּמּוֹת, "וָבֶכֶר" בְּכוֹר לְאִמּוֹ הָיָה, "וְאַשְׁבֵּל" שֶׁיִּשְׁבָּאוּ אֵל, "גֵּרָא" שֶׁגָּר בְּאַכְסַנְיוֹת,
37 "וְנַעֲמָן" שֶׁנָּעִים בְּיוֹתֵר, "אֵחִי וְרֹאשׁ" אֲחֵי הוּא וְרֹאשׁי הוּא, "מַפִּים וְחֻפִּים" הוּא לֹא רָאָה בְּחֻפָּתִי, וַאֲנִי לֹא רְאִיתִי בְּחֻפָּתוֹ, "וָאָרְדָ" שֶׁיָּרַד
38 לְבֵין אוּמּוֹת הָעוֹלָם. אֵיפָא דְּאָמְרִי: "וָאָרְדָ" שֶׁפָּנָה דִּמְיוֹן לְוֵורֵד. אָמַר ר' חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר ר' יוֹחָנָן: בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ פַּרְעֹה לְיוֹסֵף
39 "הִבְלְעֲדֶיךָ לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ", אָמְרוּ אִיצְטַגְנִינֵי פַּרְעֹה: עֶבֶד שֶׁקִּלְקְלוּ רַבּוֹ בְּעֶשְׂרִים בֶּסֶף, תַּמְשִׁילֵהוּ עָלֵינוּ? אָמַר לָהֶן: גְּנוּנֵי מַלְכוּת אֲנִי
40 רוֹאֶה בּוֹ, אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, יֵהָא יוֹדֵעַ בִּשְׁבָעִים לְשׁוֹן! בָּא גַּבְרִיאֵל וְלִימְּדוֹ שִׁבְעִים לְשׁוֹן. לֹא הָיָה קָנֶמֶר, הוֹסִיף לוֹ אוֹת אַחַת מִשְּׁמוֹ שֶׁל
41 הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלָמַד, שֶׁנֶּאֱמַר: "עֲדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁמְעָ" לְמֵחָר כָּל לְשׁוֹנָא דְּאִשְׁתַּעֵי
42 פַּרְעֹה בַּהֲדֵיהּ, אֲהַדַּר לֵיהּ. אִישְׁתְּעִי אִיהוּ בְּלִשּׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, לֹא הֲוָה קָא יָדַע מַאי הֲוָה אָמַר. אָמַר לֵיהּ, אַגְמַרְיוּ, וְלֹא גְּמַר. אָמַר לֵיהּ, אִישְׁתַּבַּע לִי דְּלָא מְגַלֵּית, אִישְׁתַּבַּע לוֹ. כִּי אָמַר לֵיהּ "אֲבִי הִשְׁבִּיעֵנִי לֵאמֹר" אָמַר לֵיהּ: זִיל אִיתַּשַּׁל אַשְׁבּוּעָתָךְ. אָמַר לֵיהּ: וְאִיתְּשְׁלִי
43 נְמֵי אִדִּידָךְ, וְאַף עַל גַּב דְּלָא נִיחָא לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: "עֲלֵה וּקְבֹר אֶת אָבִיךָ כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעֶךָ". יְהוּדָה, מַאי הִיא? דִּתְנַיָּא, הָיָה ר' מֵאִיר
44 אוֹמֵר: כְּשֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם הָיוּ שְׁבָטִים מְנַצְּחִים זֶה עִם זֶה, זֶה אוֹמֵר: אֲנִי יוֹרֵד תְּחִלָּה לַיָּם, וְזֶה אוֹמֵר: אֲנִי יוֹרֵד תְּחִלָּה לַיָּם, קָפַץ
45 שבט

אוּשְׁפִּיזְכִּן לְגִבּוֹרָה. שֶׁבִּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים בְּנֵי בִּחְלְקוֹ: **בְּכַחַשׁ אֶפְרַיִם.** שֶׁקָּרְאוּ לְסִמּוּךְ עֲלֵיהֶן וְכִחֲשׁוּ בֶּאֱמוּנָתָם: **רָד עִם אֵל.** יָרַד בָּהֶם עַל שִׁבְטָם בְּהַקְפָּ"ה: **יִשְׂרָאֵל מְמַשְׁלוֹתָיו.** דִּיהוּדָה, שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ לְמָשׁוֹל בְּהֶן: **שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לְוִי לְמַעְלָה.** מֹשֶׁה כָּתַב בְּתוֹרָה אֲלָה יַעֲמְדוּ לְבָרֵךְ וְגוֹ' שִׁמְעוֹן לְוִי וִיהוּדָה (ח) שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לְוִי לְמַטָּה. בְּסֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ (ח) כְּדִכְתִיב וְכָל יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו עוֹמְדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לָאָרוֹן נֶגֶד הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם, אֲלֻמָּא כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם לְמִשָּׁה הָיוּ **חֲרָאוּי לְשָׁרֵת.** לְשֵׁאת אֶת הָאָרוֹן, דִּהְיְנוּ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים: **לְמַטָּה.** אֲצֶל הָאָרוֹן: **אֵלּוּ וְאֵלּוּ.** יִשְׂרָאֵל וּלְוִיִּם לְמַטָּה הָיוּ כִּדְכְתִיב בְּסֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ: **עַל הַר גְּרִזִים וְעַל הַר עֵיבָל.** שֶׁבָּהֶם מֹשֶׁה בְּתוֹרָה עַל בְּסָמוּךְ דִּמְפָרֵשׁ וְאֵילּוּ: **עַל בְּסָמוּךְ.** שֶׁהָיָה מוֹשִׁיב שְׁנֵי בְּזִיכֵי לְבוֹנָה בֵּין שְׁנֵי הַסִּדְרִים: **וְסָכוּת עַל הָאָרוֹן:** עַל בָּרֻחֲךָ לְאוֹ עַל מַמָּשׁ, דְּהַאי מִחִצָּה דְּהַאי פָּרֹכֶת וְלֹא הָיְתָה סַכָּךְ: **בָּרוּךְ בְּכָל בָּרוּךְ בְּפִרְנְ.** כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַקְּלָלוֹת נֶאֶמְרוּ בְּהַר גְּרִזִים וּבְהַר עֵיבָל בִּכְלָל וּפְרָט, בָּרוּךְ אֲשֶׁר יָקִים אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים, חֲדֵי בִּכְלָל, וְכָל אַחַת וְאַחַת בִּפְרָט בָּרוּךְ בָּרוּךְ וְאָרוּר, בָּרוּךְ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה אָרוּר אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה, וְכֵן בִּכְלָל: **לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת.** כָּל הַמִּצְוֹת כֻּלָּן טְעוּנוֹת אַרְבָּעָה אֵלֶּה, וּלְמִדָּתָם אוֹתָם וְשִׁמְרָתָם לַעֲשׂוֹתָם, וּכְתִיב וְלִמַּדְתֶּם אוֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם וְגוֹ', חֲדֵי כָּאן אַרְבַּע מִצְוֹת בִּכְלָל מִצְוָה, וְעַל אַרְבַּעְתָן נִמְסְרוּ אָרוּר וּבָרוּךְ בִּכְלָל וּפְרָט, בָּרוּךְ אֲשֶׁר יִלְמְדוּ אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יִלְמְדוּ, וְכֵן לְלַמֵּד וְכֵן לִשְׁמוֹר וְכֵן לַעֲשׂוֹת, בְּכָל אֶחָד אַרְבַּע בְּרִיתוֹת, בְּרִית לִבָּרוּךְ בִּכְלָל בְּרִית לְאָרוּר בִּכְלָל בְּרִית בִּפְרָט, בְּרִית לְאָרוּר בִּכְלָל בְּרִית בִּפְרָט: **אַרְבָּעִ וְאַרְבָּעִ.** אַרְבַּע בְּרִיתוֹת לִלְמוֹד וְאַרְבַּע לְלַמֵּד חֲדֵי שְׁמוֹנָה: **שְׁמוֹנָה.** הָא אֵיכָא עוֹד שְׁמוֹנָה לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת: **וְכֵן בְּסִינַי.** כְּשֶׁנֶּאֱמְרוּ כָּל הַמִּצְוֹת לְמֹשֶׁה נִתְּנוּ כֻּלָּן בְּאָרוּר וּבְרוּךְ בִּכְלָל וּפְרָט: **וְכֵן בְּעַרְבוֹת מוֹאָב.** כְּשֶׁנֶּאֱמְרָה לְיִשְׂרָאֵל כִּדְכְתִיב (דְּבָרִים ח) בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בָּאָרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה וְגוֹ': **שֶׁנֶּאֱמַר אֵלֶּה דִּבְרֵי הַבְּרִית וְגוֹ'.** בְּתַר קְלָלוֹת וּבְרָכוֹת כְּתִיב מִלְבַד הַבְּרִית וְגוֹ', אֲלֻמָּא בִּבְרִית עַרְבוֹת מוֹאָב נִתְּנוּ בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת כָּךְ בְּרִית בְּחוֹרֵב, דְּהַר גְּרִזִים וּדְהַר עֵיבָל לֹא אֵיצְטְרִיךְ לְאִתּוּיֵי קְרָא, דְּעֵלָּה קָאֵי וּבָהּ אֲיַירִי. וְשִׁמְרָתָם אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת לֹא גָּרַס לֵיהּ הָכָא: **אַרְבָּעִים**

בִּכְלָל, "בָּרוּךְ" בִּפְרָט, "אָרוּר" בִּכְלָל, "אָרוּר" בִּפְרָט, לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת, חֲדֵי אַרְבַּע

וְהָיוּ שְׁרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם רוֹגְמִין אוֹתָן. כָּךְ שְׁנִיָּה בְּרַייתָא בְּמַכִּילְתִּין מִשּׁוּם לְמָה הִדְבִּר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ בְּשָׂר וָדָם שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי בָּנִים אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן אָמַר לִקְטַן הַעֲמִידֵנִי עַם הַגָּדוֹל הַחַמָּה אָמַר לְגַדּוֹל הַעֲמִידֵנִי בְּנִי שָׁעוֹת בֹּא הַקְטֹן לְהַעֲמִידוֹ עַם הַגָּדוֹל הַחַמָּה וְלֹא הִנִּיחוֹ גָּדוֹל אָמַר לוֹ לֹא אָמַר לִי אֶלָּא עַד גִּ' שָׁעוֹת וְהַקְטֹן אָמַר לֹא אָמַר לִי אֶלָּא עַד הַנַּץ הַחַמָּה מִתּוֹךְ שֶׁהִיוּ עוֹמְדִים שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד הָיוּ רוֹגְמִין אוֹתָן כָּאֶחָד וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַנִּיחַ אֶת שְׁנֵיהֶם וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַרְגָּן שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר "וְרָגַם אוֹתָם וְהִכָּם" וְגוֹ'. לְפִיכָךְ הִנִּיחַ לְהַקְטֹן וְהָרַג אֶת הַגָּדוֹל. וְכֵן

רבי שמעון מוציא הר גריזים. הכי מסיים לה בירושלמי וכן היה ר"ש אומר אין לך כל דבר ודבר מן התורה שאין ברוח עליה תקע"ו בריתות שתים עשרה בברוך ולא דיענא אמאי ר"ב ושמא ברית כנגד כל שבט ושבט ור"ב בארור ר"ב בכלל ור"ב בפרט הרי מ"ח בריתות ללמוד וללמד לשמור ולעשות הרי קצ"ב בריתות וכן בהר סיני וכן בערבות מואב הרי תקע"ו בריתות.

ונשתלשו בערבות מואב. וא"ת מאי איצטריך למימר שלישי דערבות מואב והא לא איירי ר' ישמעאל בערבות מואב כלל יש לומר משום סיפא נקט לה דבעי למימר אין לך כל דבר מצוה ומצוה.

רבי שמעון בן יהודה אומר. ירושלמי עד כדון דברים שנכללו ונפרטו דברים שנכללו ולא נפרטו (אמר ליה) כן אמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמוד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא אמר לו לא בדבר אחד דילמא בשני דברים בתמיה והכא בשני דברים אנן קיימין אמר ר' תנחומא מכיון דכתיב בסוף אמן כמו שכולו דבר אחד כתיב אשר לא יקים את דברי התורה וכי יש תורה נופלת רבי שמעון בן אליקים אומר זה החזן שהוא עומד רבי שמעון בן חלפתא אמר זה הבית שלמטה דאמר רב הונא בר יהודה בשם שמואל דעל הדבר הזה קרע יאשיהו ואמר עלי להקים ר' אחא בשם ר' תנחום בר' חייא למד ולימד שמר ועשה והיתה סיפקי בידו להחזיק ולא החזיק הרי זה בכלל ארור ר' ירמיה בשם רבי חייא בר' אבא לא למד ולא לימד לא שמר ולא עשה ולא היתה סיפקי בידו להחזיק והחזיק הרי זה בכלל ברוך דאמר רבי חנא א"ר ירמיה עתיד הקב"ה לעשות צל לבעלי מצות בצילן של בעלי תורה שנא' (קהלת ז) כי בצל החכמה בצל הכסף ואומר עץ חיים היא למחזיקים בה (משלי ג):

אמר רב משרשיא ערבא וערבא דערבא. כמדומה דהכי בעי למימר דלר"ש בן יהודה קבל עליו כל אחד מישראל לתרי"ג מצות קצ"ח ריבוא ריבואות וח' אלפים ריבואות ות"ג ריבואות ושבע אלפים ומאתים בריתות לשש מאות אלף ושלשת אלפים וחמשים וחמש מאות בשביל שרבותן אם יעברו עליהן ולרבי אליבא דרבי שמעון ששים ריבוא פעמים ושלשת אלפים ותקנ"ה פעמים חשבון זה בריתות קיבלו עליהן:

ברכה אחת קדמות לקללה. ירושלמי יכול משהיו אומרים ברכות היו אומרים קללות תלמוד לומר הברכה והקללה קללה באחת וברכה באחת:

ונאמר

34 יַעֲמְדוּ עַל הַקְּלָלָה בְּהַר עֵיבָל"! אֶלָּא לְהַקְדִּים בְּרָכָה לִקְלָלָה. יָכוֹל יִהְיוּ כָּל הַבְּרָכוֹת
35 קוֹדְמוֹת לַקְּלָלוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּרָכָה" וּ"קְלָלָה" בְּרָכָה אַחַת קוֹדֶמֶת לִקְלָלָה, וְאֵין כָּל
36 הַבְּרָכוֹת קוֹדְמוֹת לַקְּלָלוֹת, וּלְהַקִּישׁ בְּרָכָה לִקְלָלָה, לוֹמַר לְךָ: מַה קְּלָלָה בִּלְיוֹם, אַף בְּרָכָה
37 בִּלְיוֹם. וּמַה קְּלָלָה בְּקוֹל רָם, אַף בְּרָכָה בְּקוֹל רָם. וּמַה קְּלָלָה בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, אַף בְּרָכָה
38 בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. וּמַה קְּלָלָה בִּכְלָל וּפְרָט, אַף בְּרָכָה בִּכְלָל וּפְרָט. וּמַה קְּלָלָה אִי־אֶפְשָׁר
39 עוֹנִין וְאוֹמְרִים "אָמֵן", אַף בְּרָכָה אִי־אֶפְשָׁר עוֹנִין וְאוֹמְרִים "אָמֵן": **מתני'** בִּרְכַּת כֹּהֲנִים
40 בְּיַצִּיר, בְּמְדִינָה אוֹמֵר אוֹתָהּ שָׁלֹשׁ בִּרְכוֹת, וּבְמִקְדָּשׁ בְּרָכָה אַחַת. בְּמִקְדָּשׁ אוֹמֵר אֶת הַשֵּׁם

1 אַרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנָה בְּרִיתוֹת. לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה תִּלְתָּא תִּמְנֵי וְחֵד הֲוֵי: **מוציא** הַר
2 גְּרִיזִים. לְפִי שֶׁלֹּא אָמַר יְהוֹשֻׁעַ עֲלֵיהֶן כָּל הַתּוֹרָה אֶלָּא מִצְוֹת שֶׁבְּפָרָשָׁה: **ומכנים** אֹהֶל **מועד**.
3 שֶׁלְּאַחַר שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן נִדְבַּר הַקָּבָ"ה עִם מֹשֶׁה בְּיִשּׁוּב וְלִמְּדוֹ כָּל הַתּוֹרָה כְּדִבְרֵי וְיִדְבֹּר
4 ה' אֶלָּיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר (ויקרא א): **בלילות נאמרו בסיני.** בְּסִתָם נֶאֱמְרָה תּוֹרָה בְּסִינַי וְלֹא
5 נִתְפָּרְשָׁה לוֹ, כְּגוֹן בְּסִינַי נֶאֱמַר (שמות כ) וְחָבַתָּ
6 עָלָיו אֶת עוֹלֹתֶיךָ וְאֶת שַׁלְמֶיךָ וְלֹא פֵּרַשׁ מִתַּן
7 דָּמִים כֵּיצַד הַקְטָרַת אֵימוּרִים וְהֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ
8 וְכָלִיל שֶׁל עוֹלָה, וּבְסִפְרֵי וַיִּקְרָא בְּאֹהֶל מוֹעֵד
9 פֹּרַשְׁתָּ: **ונשתלשלו בערבות מואב.** מִפֵּי מֹשֶׁה
10 לְיִשְׂרָאֵל. תַּ"ח סְבִירָא לֵיהּ בְּרֵ' יִשְׁמָעֵאל, הַלָּבָר
11 הַר סִינַי וְאַהֲל מוֹעֵד חֲדָא הִיא, וְרֵ' שִׁמְעוֹן ס"ל
12 כְּרֵ"ע הִלְכָּךְ תְּרֵי נִינְהוּ: **ר"ש בן רבי יהודה אומר**
13 **אַרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנָה בְּרִיתוֹת.** לְכָל אֶחָד שֵׁשׁ מֵאוֹת
14 מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁה אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
15 וַחֲמִשִּׁים כְּמִנְיַן שֶׁהָיוּ (כשיצו) [בְּמִדְבָּר] שֵׁבֶט אֶחָד
16 נַעֲשָׂה עֶרֶב עַל כָּל אֶחָיו. ה"ג בְּתוֹסְפְתָּא (פ"ח פ"ק):
17 א"ר לְדִבְרֵי ר"ש בֶּן יְהוּדָה אֵין לָנוּ כָּל מִצְוָה
18 וּמִצְוָה שֶׁלֹּא נִכְרְתוּ עָלֶיהָ מ"ח בְּרִיתוֹת שֵׁשׁ
19 מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁה אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
20 וַחֲמִשִּׁים, וְיֵשׁ בְּכָל אַחַת שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁה
21 אֲלָפִים חֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: **מאי** בֵּינַיְיהוּ: מַאי
22 מוֹסִיף רַבִּי וּבַמֵּאי פְּלִיגִי: **אמר רב** מְשַׁרְשִׁיָא **ערבא**
23 **וערבא דערבא.** אִם נַעֲשָׂה כָּל אֶחָד עֵרֶב עַל
24 עֵרְבוּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ אוֹ לֹא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה
25 סָבַר לֹא נַעֲשָׂה כָּל אֶחָד עֵרֶב עַל חֲבֵרוֹ אֶלָּא
26 שֶׁיִּשְׁמְרוּ אֶת הַמִּצְוֹת, וְנִמְצָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד עֵרֶב
27 עַל מ"ח בְּרִיתוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אֲבָל לֹא
28 נַעֲשָׂה כָּל אֶחָד וְאֶחָד עֵרֶב עַל עֵרְבוּת שֶׁל חֲבֵרוֹ
29 אֶלָּא עַל חוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְאִתֵּיא רַבִּי לְמֵימַר
30 לְדִבְרֵי ר' שִׁמְעוֹן שֶׁבָּא לִמְנוֹת אֶת בְּרִיתוֹת
31 הָעֲרֵבוּת יֵשׁ לוֹ לִמְנוֹת אַרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנָה בְּרִיתוֹת
32 שֶׁל שִׁשִּׁים רִבּוֹא לְכָל אֶחָד, וּלְכָל אֶחָד הָאֲלָה יֵשׁ
33 שִׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁכֻּלָּם נִתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה עַל חוֹנֶם
34 וְעַל עֵרְבוּתָם, וְנִמְצָא כָּל אֶחָד מְקַבֵּל עָלָיו עֵרְבוּת
35 שֶׁל שִׁשִּׁים רִבּוֹא בְּשִׁבְיל חוֹבוֹת שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְכָל
36 אֶחָד מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא הָלְלוּ קִבֵּל עָלָיו בְּרִיתוֹת
37 שִׁשִּׁים רִבּוֹא בִּשְׁבִיל עֵרְבוּת שֶׁנִּתְעָרְבוּ אֶחָיו עַל
38 חֲבֵרֵיהֶם, וְזֶה קִבֵּל עָלָיו אֶת עֵרְבוּת שֶׁל עֲרָבִים:
39 **כָּל הַפָּרָשָׁה.** שֶׁל הַר גְּרִזִים לֹא נֶאֱמְרָה אֶלָּא
40 בְּנוֹאָף וְנוֹאֶפֶת: **בְּאֵרוּר סְנִי לֵיהּ.** בְּתַמְיָה. כּוֹפֵר
41 בְּעִקָּר הוּא וְסָנֵי לֵיהּ בְּאֵרוּר: **אֶלָּא** זֶה הַבָּא עַל
42 הָעֲרָיָה. אִשָּׁת אִישׁ וְהוֹלִידָה מַמְזֵר, וּמִתּוֹךְ בִּשְׁתּוֹ
43 שֶׁאִמּוֹ לָבָא בְּקָהָל וְאֵינוֹ מוֹצֵא אִשָּׁה הוֹגֶנֶת
44 לְבָנָיו הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְעוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים,
45 אֵרוּרִים אֵלֶּה שֶׁעָשׂוּהוּ לְעַבְדּוֹ פֶּסֶל וּמַסֵּכָה, וְכֵן
46 דּוֹרֵשׁ אֶת כֵּלָן כָּל אֶחָת לְפִי פְּשָׁטָהּ, אוֹתוֹ שֶׁל
47 עֲרָיוֹת בְּגִין שׁוֹכֵב עִם חוֹתַנְתּוֹ וְאִשְׁת אָבִיו וְעִם
48 אֲחוֹתוֹ כֻּלָּם בְּאִשָּׁה אַחַת וְלִמֵּיקַם בִּתְרֵי אֲרוּרֵי,
49 שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה אִשָּׁה אִישׁ שֶׁעֲשָׂאָהּ מַעֲשֶׂה
50 בְּהֵמָה שֶׁמְּנָאָפַת, מִקֹּל אָבִיו וְאִמּוֹ הָבָא עַל
51 אִשָּׁה אִישׁ מְזַלְזֵל בְּאָבִיו וּבְאִמּוֹ שֶׁגִּדְּלוּ גְּדוֹלִין
52 רָעִים בְּבֵיתָם, מַשְׁגִּיא עוֹר מִפֶּתַח אִשָּׁה אִישׁ
53 שֶׁהִיא סוֹמָא בְּדָבָר וְאֵינָהּ יוֹדַעַת עֲנֹשׁוֹ כְּמוֹתוֹ,
54 מֵשִׂיג גְּבוּל רֵעֵהוּ בָּא עַל אֵשֶׁת חֲבֵרוֹ הֲרֵי הוּא הַשֵּׂיג
55 גְּבוּל, מַכֵּה רֵעֵהוּ בַּסֵּתֶר גּוֹרֵם לוֹ בַּלְחֹשׁ שֶׁתְּרֵי
56 שְׁתֻמּוּת בְּבְרִיכַת מַיִם הַמְּרִים, לוֹקֵחַ שְׁחַד לְהַכּוֹת
57 נֶפֶשׁ לוֹקֵחַ שְׁחַד לְהֵיוֹת עוֹקֵב אַחַר הַמְנָאָף
58 וּלְפַתּוֹת לוֹ אֵשֶׁת אִישׁ וְגוֹרֵם לוֹ מִיתָה, מַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִדְרֹשׁוֹ: יָכוֹל כָּל הַבְּרָכוֹת בָּלָן קוֹדְמוֹת לַקְּלָלוֹת. שֶׁיְּכוֹלִין כָּל הַבְּרָכוֹת תְּחִלָּה עַד בָּרוּךְ אֲשֶׁר יָקִים וְגוֹ' וְאח"כ יִפְתְּחוּ
59 בַּקְּלָלָה: בְּלִשּׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. כִּדְרַבִּלְפִינָן קַל קוֹל מִמֹּשֶׁה: **מתני'.** הָכִי גָּרְסִינַן בְּמַתְנִי', בִּרְכַּת כֹּהֲנִים בְּיַצִּיר בּוֹ' בַּמְּדִינָה אוֹמֵר אוֹתָהּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת. שֶׁמְּפֹרֶשֶׁת הַכֹּהֲנִים בֵּינָן בְּפִסּוּק לָפְסוּק וְעוֹנִין הַצִּבּוּר
60 אָמֵן: בְּמִקְדָּשׁ בְּרָכָה אַחַת. לְפִי שֵׁאֵין עוֹנִין אָמֵן בְּמִקְדָּשׁ וְאֵין צָרִיךְ כָּאן שׁוּם הַפְסֵק, וְהָכִי מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא:

כבתבו. בירו' ה"י: **בכנויו.** באל"ף דל"ת: **בגנוי.** בה"א יו"ד: **מפני שקורין נשיאות כפים.** שצריך לישא ידיו בתפילה ולברך את העם כדאמרי' בברייתא בגמרא: **ובמקדש.** למעלה מראשיהם, מפני שמברכין את העם בשם המפורש ושכינה למעלה מקשרי אצבעותיהם, שאין פנויה למעלה מן הציץ את ידיו. מפני שהשם כתוב עליו: **גמ'. בנשיאות כפים.** שיגביהו את ידיהם: קשיא ליה לרבי יוחנן, ונאמר להלן אלה יעמדו לברך. תימה אדרבה אימא ונאמר להלן ואכלת ושבעת וברכת מה להלן בכל לשון כדאמר לעיל (קו ב.), ור"ל דמסתברא ליה טפי למילף ברכת כהנים מברכת הר גריזים דשתיהן מפורשות בתורה דהברכות עצמן נמי מפורשות שהיה היקף הקללות המפורשות ארור האיש לברכה אבל לשון ברכת המזון אינה מפורשת בתורה:

ורבי יהודה אומר הרי הוא אומר כה. אבל לרבנן לא נמשמע להו עיבוכא כה אלא בכה:

קשיא ליה לר' יוחנן. אינו לשון הברייתא אלא לשון פי' הגמרא וה"ג **וכתיב** כל יתנן אומר אי מה להלן וכו': **וכתיב** כל הימים. תימה אבתי עבודת יחיד מהיכא לן דאיתרבי דאיכא נשיאות כפים והא בכל הימים איכא נמי עבודת צבור בגון תמיד ונראה דה"ד לדברי הכל אימעיט עבודת יחיד מנשיאות כפים ור' יוחנן נמי אגב שיטפיה נקט ליה ולא הזה נשיאות כפים בכל יום אלא בעבודת תמיד כדתנן בפ"ה דסדר תמיד (קו ב:) דלאחר שנתנו אבריים על גבי כבש ומלחום ירדו ובאו להן ללשכת הגזית אמר להן הממונה ברכו ברכה אחת והם ברכו קראו עשרת הדברות שמע והיה אם שמוע ואמר וברכו את העם ג' ברכות אמת ויציב ועבודה וברכת כהנים והוא הדין במוספין ובתמיד של בין הערבים:

ואיתקש ברכה לשירות. לעיל קאי דקאמר מקיש בניו לו אימא לענין שירות דוקא אתיקוש לחכי קאמר ביון דאיתקוש לשירות הוא הדין לברכה דהא איתקוש ברכה לשירות: **או** אינו אלא בבניני. רבינו הלל פי' בספרי בבניני בגון אל אלהים צבאות ולא מסתבר דהיכי תיסק אדעתא לשבושי קרא למימר ישרכך אלהים במקום שם בן ארבע אותיות אלא בבניני יש לומר כקריאתו באל"ף ד"ל: **הרי** הוא אומר בכל המקום אשר אבא אליך וברכתיך. הכי תני בספרי בכל מקום אשר אני נגלה שם תהא מזכיר את שמי והיינו דקמתמהה הכא בכל מקום ס"ד וכי בכל מקום אשר אני מצוה שמי להזכיר דהיינו אפילו בגבולין תברכו דכל מקום אשר אבא אליך משמע אני בעצמי שיהא שם גילוי שכינה אלא מקרא מסורס הוא בכל מקום אשר אבא אליך שאני נגלה שם שם אני מצוך להזכיר שמי המיוחד לי והיינו דוקא בבית הבחירה והיינו דקתני בספרי בכל מקום אשר אני נגלה שם תזכה מזכיר את שמי ונראה דמזה הטעם נמנעו כהנים לברך בשם המיוחד משמת שמעון הצדיק דראמרי' בפרק טרף בקליפי (יומא קו ב:) לפי שלא זכו שוב לגילוי שכינה ונראה לר"י כהן שבירך ברכת כהנים בישיבה לא עשה ולא כלום הואיל ואיתקוש ברכה לשירות וגבי שירות אמר בפ"ב דזבחים (קו ב:) דיושב מחלל עבודה הילכך אף כאן צריך לחזור ולברך מעומד: **או** אינו אלא בלחש. תימה לר"י אמאי לא נפקא לן מיניה מג"ש דברכה ברכה מהר גריזים מה להלן בקול רם אף כאן בקול רם ומצינו למימר דלא איצטריך אלא לר"י דלא יליף להלן מגזירה שוה אלא מכה: **לשנים** קורא כהנים. בירושלמי פרק אין עומדין אמר רב חסדא צריך שיהא החזן ישראל רב נחמן בר יצחק אומר אם היה כהן א' אומר כהן שנים אומר כהנים אמר רב חסדא אפי' כהן קורא כהנים שאין קורא כהנים אלא לאותו השבט:

כל

כְּתָבָם, בִּיו"ד ה"י: **בְּכִנּוּיוֹ.** בְּאֶל"ף דָּל"ת: **בְּגֶנַּוּי.** מִפְּנֵי שֶׁקּוֹרִין נְשִׂיאוֹת כַּפַּיִם וּבַמִּקְדָּשׁ. לְמַעְלָה מֵרָאשֵׁיהֶם, מִפְּנֵי שֶׁמְּבָרְכִין אֶת הָעָם בְּשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ וּשְׁכִינָה לְמַעְלָה מִקְּשָׁרֵי אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם, שֶׁאֵין פְּנִיָּה לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ אֶת יָדָיו. מִפְּנֵי שֶׁהַשֵּׁם כָּתוּב עָלָיו: **גמ'. בְּנְשִׂיאוֹת כַּפַּיִם.** שֶׁיַּגְבִּיהוּ אֶת יְדֵיהֶם: קָשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן,

וְנֵאֱמַר לְהַלָּן אֵלֶּה יַעַמְדוּ לְבָרֵךְ. תִּימָה אַדְרַבָּה אֵימָא וְנֵאֱמַר לְהַלָּן וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ מַה לְּהַלָּן בְּכָל לָשׁוֹן כְּדַאֲמַר לְעֵיל (קו ב.), וְרַ"ל דְּמִסְתַּבְרָא לֵיהּ טְפֵי לְמִילַּף בִּרְכַת כֹּהֲנִים מִבִּרְכַת הַר גְּרִיזִים דִּשְׁתֵּיהֶן מְפוֹרָשׁוֹת שֶׁהֵיה הֵיקֵף הַקְּלָלוֹת הַמְפוֹרָשׁוֹת אָרוּר הָאִישׁ לִבְרָכָה אֲבָל לָשׁוֹן בִּרְכַת הַמָּזוֹן אֵינָהּ מְפוֹרֶשֶׁת בַּתּוֹרָה:

וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הֲרֵי הוּא אוֹמֵר כֹּה. אֲבָל לְרַבָּנָן לֹא נִשְׁמַע לְהוּ עֵיבּוּכָא כֹּה אֶלָּא כְּכֹה:

קְשִׁיָא לֵיהּ לְר' יוֹחָנָן. אֵינוֹ לְשׁוֹן הַבְּרַיְיתָא אֶלָּא לְשׁוֹן פִּי' הַגְּמָרָא וְה"ג **וּכְתִיב** כֹּל יִתְנָן אוֹמֵר אִי מַה לְּהַלָּן וְכוּ': **וּכְתִיב** כֹּל הַיָּמִים. תִּימָה אֲבָתְרֵי עֲבוֹדַת יָחִיד מֵהֵיכָא לָן דְּאִיתְרְבֵי דְּאִיכָּא נְשִׂיאוֹת כַּפַּיִם וְהָא בְּכָל הַיָּמִים אִיכָּא נַמִּי עֲבוֹדַת צִבּוּר כְּגוֹן תָּמִיד וְנִרְאֶה דְּה"ד אִי לְדִבְרֵי הַכֹּל אֵימְעִיט עֲבוֹדַת יָחִיד מִנְּשִׂיאוֹת כַּפַּיִם וְר' יוֹחָנָן נַמִּי אַגַּב שִׁיטְפֵיהּ נָקֵט לֵיהּ וְלֹא הָזֵה נְשִׂיאוֹת כַּפַּיִם בְּכָל יוֹם אֶלָּא בַּעֲבוֹדַת תָּמִיד כְּדִתְנַן בְּפ"ה דְּסֵדֶר תָּמִיד (קו ב:) דִּלְאַחַר שֶׁנָּתְנוּ אֵבָרִים עַל גַּבֵּי כֶּבֶשׁ וּמְלָחוּם יָרְדוּ וּבָאוּ לְהַן לַלִּשְׁכַּת הַגִּזִית אָמַר לָהֶן הַמְמוּנֶה בָּרְכוּ בְּרָכָה אַחַת וְהֵם בֵּרְכוּ קָרְאוּ עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת שְׁמַע וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ וְאָמַר וּבֵרְכוּ אֶת הָעָם ג' בְּרָכוֹת אֱמֶת וְיַצִּיב וַעֲבוֹדָה וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים וְהוּא הַדִּין בְּמוּסָפִין וּבְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם:

וְאִיתְקַשׁ בְּרָכָה לְשִׁירוּת. לְעֵיל קָאֵי דְּקָאָמַר מְקִישׁ בָּנָיו לוֹ אֵימָא לְעִנְיַן שִׁירוּת דּוֹקָא אִיתְקוּשׁ לְחִכֵּי קָאָמַר בֵּיוָן דְּאִיתְקוּשׁ לְשִׁירוּת הוּא הַדִּין לִבְרָכָה דְּהָא אִיתְקוּשׁ בְּרָכָה לְשִׁירוּת: **אוֹ** אֵינוֹ אֶלָּא בִּבְנִינֵי. רִבֵּינוּ הִלֵּל פִּי' בִּסְפָרֵי בִּבְנִינֵי כְּגוֹן אֵל אֱלֹהִים צְבָאוֹת וְלֹא מִסְתַּבְרָא דְּהֵיכִי תִּיסֹק אַדַּעְתָּא לְשַׁבּוּשֵׁי קְרָא לְמֵימַר יְבָרֶכְךָ אֱלֹהִים בְּמָקוֹם שֵׁם בֶּן אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת אֶלָּא בִּבְנִינֵי יֵשׁ לוֹמַר כְּקִרְיָאתוֹ בְּאל"ף ד"ל: **הֲרֵי** הוּא אוֹמֵר בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ. הָכִי תָּנֵי בִּסְפָרֵי בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי נִגְלֶה שָׁם תְּהֵא מַזְכִּיר אֶת שְׁמִי וְהַיְינוּ דְּקָמִתְמַהּ הָכָא בְּכָל מָקוֹם ס"ד וְכִי בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי מְצוּוֶּה שְׁמִי לְהַזְכִּיר דְּהַיְינוּ אֲפִילּוּ בַּגְּבוּלִין תְּבָרְכוּ דְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אֶבֹא אֵלֶיךָ מִשְּׁמַע אֲנִי בְּעַצְמִי שֶׁיְּהֵא שָׁם גִּלּוּי שְׁכִינָה אֶלָּא מִקְרָא מְסוּרָס הוּא בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אֶבֹא אֵלֶיךָ שֶׁאֲנִי נִגְלֶה שָׁם שָׁם אֲנִי מְצוּוֶּה לְהַזְכִּיר שְׁמִי הַמְיוּחָד לִי וְהַיְינוּ דּוֹקָא בְּבֵית הַבְּחִירָה וְהַיְינוּ דְּקָתָנֵי בִּסְפָרֵי בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי נִגְלֶה שָׁם תִּזְכֶּה וּמַזְכִּיר אֶת שְׁמִי וְנִרְאֶה דְּמִזֶּה הַטַּעַם נִמְנְעוּ כֹּהֲנִים לְבָרֵךְ בְּשֵׁם הַמְיוּחָד מִשֶּׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק דְּאָמְרִי' בְּפֶרֶק טָרַף בְּקְלִפֵּי (יוֹמָא קו ב:) לְפִי שֶׁלֹּא זָכוּ שׁוּב לְגִילּוּי שְׁכִינָה וְנִרְאֶה לְר"י כֹּהֵן שֶׁבֵּירַךְ בִּרְכַת כֹּהֲנִים בְּיוֹשְׁבָה לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם הוֹאִיל וְאִיתְקוּשׁ בִּרְכָה לְשִׁירוֹת וְגַבֵּי שִׁירוֹת אָמַר בְּפ"ב דִּזְבָחִים (קו ב:) דְּיוֹשֵׁב מְחַלֵּל עֲבוֹדָה הִילְכָךְ אַף כָּאן צָרִיךְ לַחְזוֹר וּלְבָרֵךְ מֵעוֹמָד: **אוֹ** אֵינוֹ אֶלָּא בְּלַחַשׁ. תִּימָה לְר"י אֲמַאי לָא נָפְקָא לָן מִינַּיהּ מִגְּ"שׁ דִּבְרָכָה בְּרָכָה מֵהַר גְּרִיזִים מָה לְּהַלָּן בְּקוֹל רָם אַף כָּאן בְּקוֹל רָם וּמְצִינוּ לְמֵימַר דְּלָא אִיצְטְרִיךְ אֶלָּא לְר"י דְּלָא יָלִיף לַהּ מִגְּזֵירָה שָׁוָה אֶלָּא מִכָּה: **לִשְׁנַיִם** קוֹרֵא כֹּהֲנִים. בִּירוּשְׁלְמִי פֶּרֶק אֵין עוֹמְדִין אָמַר רַב חִסְדָּא צָרִיךְ שֶׁיִּהֵא הַחַזָּן יִשְׂרָאֵל רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אוֹמֵר אִם הָיָה כֹּהֵן אֶחָד אוֹמֵר כֹּהֵן שְׁנַיִם אוֹמֵר כֹּהֲנִים אָמַר רַב חִסְדָּא אֲפִילּוּ כֹּהֵן קוֹרֵא כֹּהֲנִים שֶׁאֵין קוֹרֵא כֹּהֲנִים אֶלָּא לְאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט:

כְּתָבָם, וּבְמְדִינָה בְּכִנּוּיוֹ, בַּמְּדִינָה כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים אֶת יְדֵיהֶן בְּנֶגֶד כִּתְפֵיהֶן, וּבַמִּקְדָּשׁ עַל גַּבֵּי רָאשֵׁיהֶן, חוּץ מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ. **ר' יְהוּדָה אוֹמֵר:** אַף כֹּהֵן גָּדוֹל מַגְבִּיהַּ יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם": **גמ'** תָּנוּ רַבָּנָן: "כֹּה תְּבָרְכוּ" בְּלָשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. אַתָּה אוֹמֵר בְּלָשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּכָל לָשׁוֹן? נֶאֱמַר כָּאן "כֹּה תְּבָרְכוּ", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "אֵלֶּה תְעַמְּדוּ לְבָרֵךְ אֶת הָעָם", מַה לְּהַלָּן בְּלָשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, אַף כָּאן בְּלָשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. **ר' יְהוּדָה אוֹמֵר:** אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "אֵלֶּה תְעַמְּדוּ לְבָרֵךְ", מַה לְּהַלָּן בַּעֲמִידָה, אַף כָּאן בַּעֲמִידָה. **רַבִּי** נָתָן אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בִּשְׁמוֹ", מַה מְּשָׁרֵת בַּעֲמִידָה, אַף מְבָרֵךְ בַּעֲמִידָה. וּמְשָׁרֵת גּוּפֵיהּ, מִנַּלָּן? דִּכְתִיב: "לְעָמְדוֹ לְשָׁרֵת. תָּנָיָא אִידָךְ, "כֹּה תְּבָרְכוּ" בְּנְשִׂיאוֹת כַּפַּיִם. אַתָּה אוֹמֵר בְּנְשִׂיאוֹת כַּפַּיִם, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁלֹּא בְּנְשִׂיאוֹת כַּפַּיִם? נֶאֱמַר כָּאן "כֹּה תְּבָרְכוּ" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם", מַה לְּהַלָּן בְּנְשִׂיאוֹת כַּפַּיִם, אַף כָּאן בְּנְשִׂיאוֹת כַּפַּיִם. קָשְׁיָא לֵיהּ לְר' יוֹנָתָן: אִי מַה לְּהַלָּן כֹּהֵן גָּדוֹל וְרֹאשׁ חוֹדֶשׁ וְעֲבוֹדַת צִבּוּר, אַף כָּאן כֹּהֵן גָּדוֹל וְרֹאשׁ חוֹדֶשׁ וְעֲבוֹדַת צִבּוּר?! **ר' נָתָן אוֹמֵר:** אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "הוּא וּבָנָיו כָּל הַיָּמִים", מְקִישׁ בָּנָיו לוֹ; מָה הוּא בְּנְשִׂיאוֹת כַּפַּיִם, אַף בָּנָיו בְּנְשִׂיאוֹת כַּפַּיִם, וְכְתִיב "כָּל הַיָּמִים", וְאִיתְקַשׁ בְּרָכָה לְשִׁירוּת. וְתָנֵיָא אִידָךְ "כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" בְּשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ.

אַתָּה אוֹמֵר בְּשֵׁם הַמְפוֹרָשׁ, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּכִינּוּי? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי", שְׁמִי הַמְיוּחָד לִי. יָכוֹל אַף בַּגְּבוּלִין כֵּן? נֶאֱמַר כָּאן "וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "לְשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם", מַה לְּהַלָּן בֵּית הַבְּחִירָה, אַף כָּאן בְּבֵית הַבְּחִירָה. **ר' יאשִׁיָּה אוֹמֵר:** אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֹא אֵלֶיךָ", בְּכָל מָקוֹם, סָלְקָא דַּעְתָּךְ. אֶלָּא מִקְרָא זֶה מְסוֹרָס הוּא, בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ שָׁם אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי, וְהֵיכָן אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ בְּבֵית הַבְּחִירָה. תָּנֵיא אִידָךְ: "כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". אֵין לִי אֶלָּא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, גֵּרִים, נָשִׁים וַעֲבָדִים מְשׁוּחְרָרִים מַנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "אָמוֹר לָהֶם" לְכוּלָּהוּ. תָּנֵיא אִידָךְ: "כֹּה תְּבָרְכוּ" פָּנִים בְּנֶגֶד פָּנִים. אַתָּה אוֹמֵר פָּנִים בְּנֶגֶד פָּנִים, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא פָּנִים בְּנֶגֶד עוֹרֶף? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אָמוֹר לָהֶם" כְּאָדָם הָאוֹמֵר לַחֲבִירוֹ. תָּנֵיא אִידָךְ: "כֹּה תְּבָרְכוּ" בְּקוֹל רָם. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּלַחַשׁ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אָמוֹר לָהֶם" כְּאָדָם שֶׁאוֹמֵר לַחֲבִירוֹ. אָמַר אַבַּיֵי: נָקְטִינַן, לְשָׁנִים קוֹרֵא "כֹּהֲנִים", וּלְאֶחָד אֵינוֹ קוֹרֵא "כֹּהֵן", שֶׁנֶּאֱמַר: "אָמוֹר לָהֶם" לְשָׁנִים. וְאָמַר רַב חִסְדָּא: נָקְטִינַן, כֹּהֵן קוֹרֵא "כֹּהֲנִים", וְאֵין יִשְׂרָאֵל קוֹרֵא "כֹּהֲנִים", שֶׁנֶּאֱמַר: "אָמוֹר לָהֶם" אֲמִירָה

כל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלשה עשה. ירושלמי במסכת נזיר פרק כהן גדול מהו שיטמא אדם לנשיאת כפים אחוי דר' אבא בר כהן אמר קמיה ר' יוסי בשם ר' אחא מטמא כהן לנשיאת כפים שמע ר' אחא ואמר אנא לא אמרי ליה כלום חזר ואמר או דילמא לא שמע מיניה אלא כיון דאמר ר' יהודה בר פזי בשם ר"א כל כהן שעמד בבהכ"נ ואינו נושא את כפיו עובר בעשה וסבר למימר שמצות עשה דוחה למצות ל"ת אמר אנא לא אמרית ליה אייתוניה ואנא מלקי ליה ור' אבהו הוי יתיב ומתני בבי כנישתא דקיסרין והוי תמן מיתנא ואתא עונתא דנשיאת כפים ולא שאלון ליה אתא עונתא דמיצלא ושאלון ליה אמר להון על נשיאות כפים לא שאילתון לי ועל מיצלא אתון שאלון כד שמעון כן הדא כל חד וחד מנהון משמט גרמיה ותרק:

הא דסליק לפרקים. ה"ה אי לא סליק אלא דמתחזיך נפשיה ע"י מתנות כהונה כמו שאמר בפרק הזורע (חולין קף קכ:). אמר אביי מריש הוה חטיפנא מתנתא וכו' עד משקל נמי לא שקילנא לבר ממעלי יומא דכיפורי לאחזוקי נפשי בבהני ולפרסום ידיה אנסי ליה עידניה: **הא** דאניסי הא דלא אניסי. בסוף מסכת ר"ה (קף לב.) אמרי' דדוקא הני שבשדות אניסי אבל הני דקימי במתא לא אניסי:

מחיצה מאי, י"ל דדוקא בדלא אניסי קמבעיא ליה אבל בדאניסי פשיטא דמי גרע מאחיזים שבשדות וא"ת אי לא אניסי אמאי עדיפי מעם שאחורי הבהנים בלא הפסק מחיצה י"ל עם שאחורי הבהנים מראין בעצמן כאילו אין הברכה חשובה בעיניהם דכתיב אמור להם פנים בנגד פנים והן עומדים אחורי עורף אבל בהפסק מחיצה ביון דלא קיימי אחורי עורף לאו מילתא היא דלא חזינן דקפיד קרא בהכי. מההיא דסוף מס' ר"ה (קף ל:). משמע דה"ה לתפלה וחכי משמע נמי בפרק כיצד צולין (פסחים קף פה:). דתנן אבר שיצא מקצתו לחוץ מן האגף ולפנים כלפנים מן האגף ולחוץ כלחוץ אמר רב וכן לתפלה ופליגא דר' יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי אפי' מחיצה וכו' מדקא פשיט סתמא דגמ' ממילתי' דריב"ל ש"מ

משלחם תהא. אזהרה זו הכהנים יזהירו: ושמו את שמי. ירושלמי (סוטה ז, ה"ב) ברכה זו שימת שמו על עמו, ולא עשאה אלא ערך שערך מקום: ואברכה מברכיו. דאלו ואני אברכם אישראל קאי כר"ע דאמר באלו טרפות (חולין קף מט:). למדנו ברכה לישראל ואח"כ ויהי משעות. אלמא בעוד עבודה בידו ברך ואח"כ ויהי משעות. אלמא השחיה הוא דגמר: מעקרא היו עקרי ברגליהו. ממקומן בעבודה, אבל רחוק היה מקומו מן הדוכן ולא מטו עד דגמרה ברכת העבודה: ותנן נמי. בברכות, אם הבטחתו כו'. רישא הכי איתא, העובר לפני התבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטרוף, ואם אין שם כהן אלא הוא לא ישא את כפיו שלא תטרף דעתו בשוגו לתפלתו ולא ידיר להתחיל מיד בשיש שלום, ואם הבטחתו שהוא מלמד בדבר ולא תטרף דעתו נושא את כפיו וחוזר לתפלתו: רשאי. לשא את כפיו: והא לא עלה בעבודה. אלא דעקר פורתא. וש"מ סגי בהכי שעוקר מעט רגליו לילך לצד הדוכן בעבודה: לברך. בהמ"ז: לשוב עין. שונאי בצע ונומלי חסד במתנות: מבירין בצרי עין. ואין אוכלים משלתעבי בצרי עין, נאברכה לדם וגו' כל הון נקר נמצא וגו' כי חנם מזרה קדרשה. לשון זורה על גדות גפרית, כך דרכם של צינים לזרות חסים ושעורים ברשתם כדי שיבואו העופות לאכול, ואלו צרי הענין חנם מאבדין מזונות שזורין ברשתם בעיני כל בעל בנף, שאף הן מכירין בהן, ואין בענין ממזונותיהן: כי כמו שער בנפשי. שער זה על קרחנו לשון פעל הוא, ונקדחו מוכחת עליו, שחציו קמץ וחציו פתח וטעמו למשה, כאלו זה האוכל מרר והשעיר בנפשו של צר ענין, וכך הוא לשון בתאנים השוערים (ירמיה כט). ומנחם בן סרוק פרשו לשון שער, תמיד הוא משער בפיה יאבל זה ועד מתי. ופברנוהו בלא מזונות. כלומר למזונות הצרך ולא היה לו, וקראו אחד נושא מזונות וגבא לחטופם ממנו לאנס רעבון, ועמד זה עליו והרגו: בלא לויה. חבורה שילוף עמהם: שבשדות. דאניסי במלאכתן ואין יכולין לבא: דלא אניסי. העומדין בבהכ"נ אחורי הכהנים לא אניסי, אלא שאין הברכה חשובה עליהם לעקור רגליהם ולבא לפני הכהנים להיות מתברכים פנים בנגד פנים בדת, הלכך אינם בכלל ברכה, כדאמרי' כה תברכו פנים בנגד פנים: מבירתא דשחוי. לשון בירה, שחורי מקום: אישתייר בי עשרה. מקצתן עולין לדוכן והעשרה עונין אמן. לא אישתייר בי עשרה, לא חשיב לברכה לחודיהו, הלכך כלן עולין ומברכין לאחיהם שבשדות: אריבי באבי נוצי לא פסקי. בין כהנים מהיות בכלל ברכה, דאם כן

אין לדבר סוף:

והוה

משלחם תהא. והילכתא בעובי דאביי ולית הילכתא כוותיה דרב חסדא: (סימן מתאו"ה לברכ"ה דוכ"ן בעבוד"ה כו"ם מכי"ר נהנ"ה בעגל"ח): אמר ר' יהושע בן לוי: מנין שהקדוש ברוך הוא מתאוה לברכת כהנים? שנאמר: "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם". ואמר ר' יהושע בן לוי: כל כהן שמברך מתברך, ושאינו מברך אין מתברך, שנאמר: "ואברכה מברכיך". ואמר ר' יהושע בן לוי: כל כהן שאינו עולה לדוכן, עובר בשלשה עשה: "כה תברכו" "אמור להם". "ושמו את שמי". רב אמר: חושעין שפא בן גרושה או בן חלוצה הוא. ולא פליגי, הא דסליק לפרקים, הא דלא סליק לפרקים. ואמר ר' יהושע בן לוי: כל כהן שאינו עולה בעבודה, שוב אינו עולה, שנאמר: "וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעולה והשלמים" מה להלן בעבודה, אף כאן בעבודה. איני? והא ר' אמי ור' אסי סלקי? ר' אמי ור' אסי מעיקרא הוו עקרי פרעייהו, ממטא לא הוה ממטו רחמי, וכדרתני ר' אושעיא: לא שנו אלא שלא עקר את רגליו, אבל עקר את רגליו עולה. ותנן נמי אם הבטחתו שנשמש את פיפיו וחוזר לתפלתו, רשאי. והיינו דבה: הא לא עקר? אלא דנד פורתא, הכא נמי דעקר פורתא. ואמר ר' יהושע בן לוי: אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין, שנאמר: "טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל" אל תיקרי "יבורך" אלא "יברך". ואמר ר' יהושע בן לוי: מנין שאפילו עופות מבירין בצרי העין? שנאמר: "כי חגם מזרה הרשת בעיני כל בעל כנף". ואמר ר' יהושע בן לוי: כל המהנה מצרי העין עובר בלאו, שנאמר: "אל תלחם את לחם רע עין כי כמו שער בנפשו כן הוא אכול ושתה יאמר לך". רב נחמן בר יצחק אמר: עובר בשני לאוין, "אל תלחם", "ואל תתאו". ואמר ר' יהושע בן לוי: אין עגלה ערופה באה אלא בשביל שיפסו בה מי הדם הזה" וכי על לבנו עלתה שיזקנו לא בא דין שופכי דמים הם, אלא לא בא לידינו ופטרנוהו, ולא ראינוהו והנחנוהו. לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות, לא ראינוהו והנחנוהו בלא לויה. אמר אדא אמר ר' שמלאי: בית הכנסת שכולה כהנים, פותן עולין לדוכן. למי מברכין? אמר ר' יוחנן: לאחיהם שבשדות. איני? והתני אבא בריה דרב מנימין בר חייא: עם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה! לא קשיא, הא דאניסי, הא דלא אניסי. והתני רב שמעי מבירתא דשיחורי, בית הכנסת שכולה כהנים, מקצתן עולין, ומקצתן עונין "אמן"! לא קשיא, הא דאישתייר בי עשרה, הא לא אשתייר בי עשרה. תנא אבא בריה דרב מנימין בר חייא: עם שאחורי כהנים, אינן בכלל ברכה. פשיטא: אריבי באבי גוצי לא מפסקי, תיבה לא מפסקא, מחיצה מאי? תא שמע אמר ר' יהושע בן לוי: אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים. איבעיא להו, צדדין מהו? אמר אבא מר בר רב אשי: תא שמע, דתנן: נתכוון להזות לפנין

בֵּין כְּמַאן דְּאָמַר: מֵעִיקַּר הַגְּפָנִים מוֹשְׁחִין, וּבֵין כְּמַאן דְּאָמַר: מֵעִיקַּר הַגֶּדֶר מוֹשְׁחִין. מַה בֵּינֵיהוֹן? אָמַר רַבִּי יוֹנָה: תִּיפְתֵּר שֶׁהָיוּ הַכְּרָתִין נִתּוּנִין מִקְצָתָן בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, וּמִקְצָתָן חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת. מַאן דְּאָמַר: מֵעִיקַּר הַגְּפָנִים מוֹשְׁחִין – נִיחָא. מַאן דְּאָמַר: מֵעִיקַּר הַגֶּדֶר מוֹשְׁחִין, מָקוֹם שֶׁהַחוּט כָּלֶה – אָסוּר, וְהַשְּׁאָר – מוּתָּר.

הָיוּ שָׁם שְׁתֵּי אַמּוֹת, מַאן דְּאָמַר: מֵעִיקַּר הַגְּפָנִים מוֹשְׁחִין – אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא שְׁתֵּי אַמּוֹת. מַאן דְּאָמַר: מֵעִיקַּר הַגֶּדֶר מוֹשְׁחִין – אָסוּר עַד שְׁתֵּי אַמּוֹת אֲחֵרוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי יוֹסֵי, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי – שְׁלָשְׁתָּן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד! רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּתָנֵינַן: עַל גִּנָּה קְטַנָּה שֶׁהִיא מוּקֶפֶת עָרִים, אִם יֵשׁ בָּהּ מְלֹא בּוֹצֵר וְסַלּוֹ מִיכָּן, וּמְלֹא בּוֹצֵר וְסַלּוֹ מִיכָּן – תִּיזָּרֵעַ. וְאִם לָאו – לֹא תִיזָּרֵעַ. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אַמָּה בּוֹצֵר, וְאַמָּה סַלּוֹ. אַמָּה בּוֹצֵר, וְאַמָּה סַלּוֹ.

הַווֹן בָּעֵיי מֵימַר: מַאן דְּאָמַר: מֵעִיקַּר הַגְּפָנִים מוֹשְׁחִין – נִיחָא. מַאן דְּאָמַר: מֵעִיקַּר הַגֶּדֶר מוֹשְׁחִין – אֵין אוֹתָן הַכְּרָתִין מְמַעֲטִין אַרְבַּע? תִּיפְתֵּר: שֶׁהָיוּ חֲבוּקִין לַכּוֹתֶל.

לֹא, אַרְבַּע – אֵינָן כְּלוּם. הֲלָכַת עָרִים – בְּחָמֵשׁ!

אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה: תִּיפְתֵּר: שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי גְּפָנִים נִתּוּנִים בְּקֶרֶן זָוִית אַחַת, שֶׁאִם יִמְתָּחֵם – הֵן נִרְאִים כְּאַרְבַּע בֵּינַיִים.

רַבִּי יוֹסֵי, דְּתָנֵינָן֯ רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם אֵין שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת – לֹא יָבִיא

[דף כ"ט ע"א]

זֶרַע לְשָׁם. מַאן דְּאָמַר: מֵעִיקַּר הַגְּפָנִים מוֹשְׁחִין – נִיחָא. מַאן דְּאָמַר: מֵעִיקַּר הַגֶּדֶר מוֹשְׁחִין, אֵין אוֹתוֹ הַסּוֹרֶת מְמַעֵט אַרְבַּע? תִּיפְתֵּר: שֶׁהָיָה חָבוּק לַכּוֹתֶל. וְהָכִין רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי דְּהָכָא.

מִסְתַּבְּרָא, רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל יוֹדוּן לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לֹא יוֹדֵי לְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי יוֹסֵי יוֹדֵי לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לֹא יוֹדֵי לְרַבִּי יוֹסֵי.

רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָה. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא מֵיקֵל בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: וְתָנֵיי תַּמָּן: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא מֵיקֵל בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

הֲלָכָה ב׳

מתני׳ עָרִים שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַמִּדְרָגָה, רַבִּי לְיֵעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אִם עוֹמֵד בָּאָרֶץ וּבוֹצֵר אֶת פּוֹלּוֹ – הֲרֵי זֶה אוֹסֵר אַרְבַּע אַמּוֹת בַּשָּׂדֶה. וְאִם לָאו – אֵינוֹ אוֹסֵר אֶלָּא כְּנֶגְדּוֹ.

רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: אַף הַנּוֹטֵעַ אַחַת בָּאָרֶץ וְאַחַת בַּמִּדְרָגָה, אִם גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים – אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת עִמָּהּ. וְאִם לָאו – הֲרֵי זוֹ מִצְטָרֶפֶת עִמָּהּ.

גמרא רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן, רַבִּי יוֹנָתָן בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: הַגּוֹמֵם אֶת כַּרְמוֹ פָּחוֹת מִטֶּפַח – חַיָּיב בָּעָרְלָה מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן. דִּבְרֵי חֲכָמִים: עַד שֶׁיְּגוֹמֵם מֵעִם הָאָרֶץ.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב: הָעוֹשֶׂה כְּרִי מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּיאָה – חַיָּיב בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן, וְרַבִּי לְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב מִשּׁוּם בֵּית שַׁמַּאי: הַמֵּת – מְטַמֵּא אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ.

רַבִּי מָנָא אָמַר הָדָא אַהֲרֵיתָא מִשּׁוּם בֵּית שַׁמַּאי. רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בוֹן אָמַר כּוּלְהוֹן מִשּׁוּם בֵּית שַׁמַּאי.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אוּף הָדָא דְתָנֵינַן: מִפְּנֵי מַרְאִית

[דף כ"ט ע"ב]

הָעַיִן. דִּלְא כֵן, מַה בֵּין הָעוֹמֵד בָּאָרֶץ, מַה בֵּין הָעוֹמֵד בְּמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה?

מַה? גְּבוֹהָה שׁוּרָה? גְּבוֹהַּ מַדְרֵגָה? אֵין תֵּימַר גְּבוֹהָה שׁוּרָה, שׁוֹפֵעַ הַמַּדְרֵגָה כְּלְמַטָּן. אֵין תֵּימַר גְּבוֹהָה הַמַּדְרֵגָה, שׁוֹפֵעַ הַשּׁוּרָה מִלְּמַעְלָן.

וְהָתָנֵי: שְׁתֵּי שׁוּרוֹת בְּמַדְרֵגָה! אִית לָךְ מֵימַר גְּבוֹהָה שׁוּרָה, לֹא גְּבוֹהָה מַדְרֵגָה.

אָמַר רַבִּי מָנָא: כָּל אוֹתָן עֲשָׂרָה טְפָחִים שֶׁבַּמַּדְרֵגָה – עֲשׂוּ אוֹתָם מָקוֹם בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

תַּמָּן תָּנֵינַן: הַזּוֹרֵק אַרְבַּע אַמּוֹת בַּכּוֹתֶל, לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים – בְּזוֹרֵק בָּאֲוִיר. לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים – כְּזוֹרֵק בָּאָרֶץ. רַב חִסְדָּא אָמַר: בְּמוֹדֵד לַכֹּתֶל. וְאֵין סוֹפָהּ לֵירֵד? רַבִּי חִייָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: תִּיפְתַּר: שֶׁהָיְתָה דְּבֵילָה שְׁמִינָה וְהִיא נִיטוֹחָה.

רַבִּי חַגַּי בָּעֵי קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי: לֵית הָדָא אָמְרָה שִׁיפּוּעַ הַמַּדְרֵגָה כְּלְמַטָּן? אָמַר לֵיהּ: תַּמָּן – זְרָעִין נָהֲגִין מִן הַמַּדְרֵגָה. בְּרַם הָכָא – דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהִיוֹת שָׁפִין בָּהּ וְהִיא נוֹפֶלֶת. אִילּוּ אָמַר: כְּשֶׁהָיָה שָׁם חוֹר וְהִיא נָהֲגָה מִן הַחוֹר. כְּשֵׁם שֶׁהַזְּרָעִין נָהֲגִין מִן הַמַּדְרֵגָה יְאוּת.

שְׁתֵּי גִינּוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, הַתַּחְתּוֹנָה עֲשׂוּיָה כֶּרֶם, וְהָעֶלְיוֹנָה אֵינָהּ עֲשׂוּיָה כֶּרֶם – זוֹרֵעַ אֶת הָעֶלְיוֹנָה עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַאֲוִיר עֲשָׂרָה.

רַבִּי בוֹן בַּר חִייָא בָּעֵי קוֹמֵי רַבִּי זְעֵירָא: לֵית הָדָא אָמְרָה: שִׁיפּוּעַ הַמַּדְרֵגָה כְּלְמַטָּן? אָמַר לֵיהּ: מִשּׁוּם זְרָעִים נוֹטִין לַאֲוִיר הַכֶּרֶם.

הָעֶלְיוֹנָה עֲשׂוּיָה כֶּרֶם, וְהַתַּחְתּוֹנָה אֵינָהּ עֲשׂוּיָה כֶּרֶם – זוֹרֵעַ אֶת הַתַּחְתּוֹנָה וְאֶת הַמַּדְרֵגָה עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְעִיקַּר הַגַּפָּנִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לֵית כָּאן לְעִיקַּר הַגַּפָּנִים, אֶלָּא לְמַטָּה מִשְּׁלֹשָׁה. כְּהָדָא דְתָנֵי: שָׁרְשֵׁי פֵּיאָה נִכְנָסִין לְתוֹךְ

[דף ל' ע"א]

אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם, לְמַטָּה מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים – הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין.

הֲלָכָה ג׳

מתני׳ הַמַּדְלֶה אֶת הַגֶּפֶן עַל מִקְצַת אַפִּיפָיְרוֹת – לֹא יָבִיא זֶרַע אֶל תַּחַת הַמּוֹתָר. אִם הֵבִיא – לֹא קִדֵּשׁ. וְאִם הִלֵּךְ הֶחָדֵשׁ – אָסוּר. וְכֵן הַמַּדְלֶה עַל מִקְצַת אִילָן פָּרָק.

הַמַּדְלֶה אֶת הַגֶּפֶן עַל מִקְצַת אִילָן מַאֲכָל – מוּתָּר לְהָבִיא זֶרַע אֶל תַּחַת הַמּוֹתָר. וְאִם הִלֵּךְ הֶחָדֵשׁ – יַחֲזִירֶנּוּ.

מַעֲשֶׂה שֶׁהָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מִכְפַּר עָזִיז, הֶרְאָהוּ גֶּפֶן שֶׁהָיָה מוּדְלָה עַל מִקְצַת תְּאֵנָה. אָמַר לֵיהּ: מָה אֲנִי לְהָבִיא זֶרַע אֶל תַּחַת הַמּוֹתָר? אָמַר לֵיהּ: מוּתָּר. וְהֶעֱלָהוּ מִשָּׁם לְבֵית מָגְנֵיָיא, וְהֶרְאָהוּ גֶּפֶן שֶׁהִיא מוּדְלָה עַל מִקְצַת הַקּוֹרָה וְסַדָּן שֶׁל שִׁקְמָה, וּבוֹ קוֹרוֹת הָרְבֵּה. אָמַר לֵיהּ: תַּחַת הַקּוֹרָה הַזּוֹ – אָסוּר. וְהַשְּׁאָר – מוּתָּר.

אֵי זֶהוּ אִילָן פָּרָק? כָּל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּירוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַכֹּל אִילָן פָּרָק, חוּץ מִן הַזַּיִת וּמִן הַתְּאֵנָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ נוֹטְעִין שָׁדוֹת שְׁלֵימוֹת – הֲרֵי זֶה אִילָן פָּרָק.

גמרא חִזְקִיָּה אָמַר: מִשָּׁלֹשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה – הִיא מַתְנִיתָא. פָּחוֹת מִשָּׁלֹשָׁה – כְּסָתוּם. מִשָּׁלֹשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה – מַשְׁלִים. אַרְבָּעָה – נָחֵת הוּא לָהּ.

עַד הֵיכָן? רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: עַד אַרְבַּע אַמּוֹת. רַבִּי אַחָא, רַבִּי חִינְנָא בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: עַד שֵׁשׁ אַמּוֹת.

אָמַר רַבִּי מָנָא: אָזְלִית לְקֵיסָרִין וּשְׁמַעִית רַבִּי הוֹשַׁעְיָה בַּר שַׁפַּי בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק בֶּן לְעָזָר: אִם הָיוּ שְׁתֵּי פִּיפָרוֹת – מוּתָּר. אָמַר רַבִּי חִינְנָא: וְתָנֵי וּפְלִיג, אִם הָיָה דַּרְכּוֹ לִפְסֹעַ – אָסוּר. וְתָנֵי כֵּן: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָעְזָר אוֹמֵר: אִם הָיָה דַּרְכּוֹ לִפְסֹעַ בֵּין פִּיפוֹר לְפִיפוֹר – כְּפִיפוֹר אֶחָד הוּא.

מַה בֵּין אִילָן פָּרָק, מַה בֵּין אִילָן מַאֲכָל? אָדָם מְבַטֵּל אִילָן פָּרָק עַל גַּבֵּי גַּפְנוֹ, וְאֵין אָדָם מְבַטֵּל אִילָן מַאֲכָל עַל גַּבֵּי גַּפְנוֹ.

תַּמָּן תָּנֵינָן: כָּל חֲמָתוֹת צְרוּרוֹת – טְהוֹרוֹת, חוּץ מִשֶּׁל עַרְבִיִּים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: צְרוֹר הַשָּׁעָה – טְהוֹרוֹת, צְרוֹר עוֹלָם – טְמֵאוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל חֲמָתוֹת צְרוּרוֹת – טְהוֹרוֹת.

אִית תַּנַּיי תָּנֵי: מְחֻלָּף. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יָסָא. כְּמַתְנִיתִין. אָמַר רַבִּי יוּדָן: סִימָנָא דְּכֵלִים – כִּלְאַיִם. דְּלָכֶן, מַה בֵּין צְרוֹר עוֹלָם, מַה בֵּין צְרוֹר

[דף ל׳ ע״ב]

שָׁעָה? דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמְרֵי: צְרוֹר עוֹלָם – צָרִיךְ חִיתּוּךְ. צְרוֹר שָׁעָה – אֵינוֹ צָרִיךְ חִיתּוּךְ.

הֲלָכָה ד׳

מתני׳ פִּסְקֵי עָרִים – שְׁמוֹנָה אַמּוֹת וְעוֹד. וְכָל מִדּוֹת שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים בַּכֶּרֶם, אֵין בָּהֶם ׳וְעוֹד׳ חוּץ מִפִּסְקֵי עָרִים.

אֵילּוּ הֵן פִּיסְקֵי עָרִים? עָרִים שֶׁחָרַב מֵאֶמְצָעוֹ וְנִשְׁתַּיְּירוּ בוֹ חָמֵשׁ גְּפָנִים מִיכָּן וְחָמֵשׁ גְּפָנִים מִיכָּן, אִם יֵשׁ שָׁם שְׁמוֹנָה אַמּוֹת – לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם. שְׁמוֹנָה אַמּוֹת וְעוֹד – נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר.

עָרִים שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַכֹּתֶל מִתּוֹךְ הֶרֶן, וְכָלֶה – נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם אֵין שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת – לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם.

הַקָּנִים הַיּוֹצְאִים מִן הָעָרִים, וְחָם עֲלֵיהֶן לְפָסְקָן, כְּנָגְדָּן – מוּתָּר. עָשָׂאָן כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ עֲלֵיהֶן הֶחָדָשׁ – אָסוּר. הַפָּרַח הַיּוֹצֵא מִן הָעָרִים – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ מְטוּטֶלֶת תְּלוּיָה בּוֹ, כְּנֶגְדּוֹ – אָסוּר. וְכֵן בַּדָּלִית.

הַמּוֹתָחַ וְמוֹרֶה מֵאֵילֶן לְאֵילֶן – תַּחְתֶּיהָ אָסוּר. סְפָקָהּ בְּחֶבֶל אוֹ בְגֶמִי, תַּחַת הַסְּפִיקָ – מוּתָּר. עָשָׂאוֹ כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ עָלָיו הֶחָדָשׁ – אָסוּר.

גמרא לֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי וְעֵירָא? דְּרַבִּי וְעֵירָא אָמַר: שְׁמוֹנָה חוּץ מִמָּקוֹם כְּרָתִין! פְּתַר לָהּ: שְׁמוֹנָה אַמּוֹת וְכָל שֶׁהוּא. וְלָמָּה לֹא תָּנֵיתָהּ? וְלֹא תִּיסְבּוֹר כְּהַהִיא דְּאָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: כָּל מִידּוֹת שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים 'וְעוֹד' – טָפֵל. וְהֵיכִן – רִיבָּה צִיבְחַר, לְפוּם כֵּן לֹא תָּנֵיתָהּ.

רַבִּי יוֹנָה בָּעֵי: לָמָּה לִי אֲנַן אָמְרִין כָּל מִידּוֹת שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין בָּהֶן 'וְעוֹד' חוּץ מִפִּיסְקֵי עָרִים?

וְהָתַנֵּינַן: עֶשֶׂרֶת קַבִּין יְרוּשַׁלְמִיִּים, שֶׁהֵן שִׁשָּׁה עֶשְׂרוֹנִין וַעֲדָיִין! תַּמָּן – לְמִידּוֹת, וְכָאן – לְאַמּוֹת.

וְהָתַנֵּינַן: רַבִּי יוֹסֵי בֶּן מְשׁוּלָם אוֹמֵר: 'וְעוֹד' קַב לְמֵאָה, סְאָה, שְׁתּוּת לַמָּדָּעִי! תַּמָּן – לְמִידּוֹת, וְכָא – לְאַמּוֹת.

וְהָתַנֵּינַן: אָמַר רַבִּי יוּדָה בֶּן בָּבָא: הַגִּינָּה וְהַקַּרְפֵּף שֶׁהִיא שִׁבְעִים וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים וְשִׁירַיִם!

שְׁמוּאֵל אָמַר: בְּשָׁנֵי שְׁלִישֵׁי אַמָּה שָׁנוּ. וְלָא שַׁנָּיָא, בֵּין שֶׁבָּנָה גֶּדֶר וְאַחַר כָּךְ נָטַע אַחַת עֶשְׂרֵה גְּפָנִים, בֵּין שֶׁנָּטַע אַחַת עֶשְׂרֵה גְּפָנִים וְאַחַר כָּךְ בָּנָה גֶּדֶר, וְאַחַר כָּךְ נִפְסְקָה הָאֶמְצָעִית – יֵשׁ כָּאן עָרִים, וְיֵשׁ כָּאן

[דף ל"א ע"א]

פִּיסְקֵי עָרִים. חָרַב הַגֶּדֶר – אֵין כָּאן עָרִים וְלֹא פִּיסְקֵי עָרִים. רַבִּי אַבּוּדְמֵי אַחוּהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בָּעֵי: חָזַר וּבָנְייֵהּ, אַתְּ אָמַר: חָזַר עָרִים לִמְקוֹמוֹ. וְדִבְוָותַהּ, חָזְרוּ פִּיסְקֵי עָרִים לִמְקוֹמָן.

רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מַעֲשֶׂה שֶׁשָּׂרַף רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי בְּנַגְנִיגְר. מַה שָׂרַף? פִּיסְקֵי עָרִים שָׂרַף.

רַבִּי חִייָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מַעֲשֶׂה שֶׁשָּׂרַף רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי בְּנַגְנִיגְר. מַה שָׂרַף? בֵּין עָרִים לְגֶדֶר שָׂרַף.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: קְשִׁייתָהּ קוֹמֵי רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: נִיחָא פִּיסְקֵי עָרִים שָׂרַף, דִּבְרֵי חֲכָמִים חֲלוּקִין עָלָיו. בֵּין עָרִים לְגֶדֶר שָׂרַף, דִּבְרֵי חֲכָמִים חֲלוּקִין עָלָיו?

וְלָא שְׁמִיעַ דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: אִיתְפַּלְגוּן רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, עָרִים עַצְמוֹ מַהוּ? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אָסוּר וּמְקֻדָּשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אָסוּר וְאֵינוֹ מְקֻדָּשׁ.

וְהוּא שֶׁיֵּהֵא בְּקֶרֶן זָוִית אַרְבָּעָה טְפָחִים כְּדֵי קָמְטָם.

תָּנֵינַן הָכָא דְּרַבִּי יוֹסֵי, וְתָנֵינְתָּה תַּמָּן. אִילּוּ תָּנֵינְתָּה הָכָא וְלָא תָּנֵינְתָּה תַּמָּן – הֲוֵינָן אָמְרִין: הָכָא, עַל יְדֵי שֶׁהִיא הֲלָכַת עָרִים – אַתְּ אָמַרְתְּ אָסוּר. תַּמָּן, עַל יְדֵי שֶׁאֵינוֹ הֲלָכַת עָרִים – אַתְּ אָמַר מוּתָּר. הֲוֵי, צוֹרְכָהּ מַתְנֵי תַּמָּן.

אוֹ אִילּוּ תָּנֵינְתָּה תַּמָּן וְלָא תָּנֵינְתָּה הָכָא – הֲוֵינָן אָמְרִין: תַּמָּן, עַל יְדֵי שֶׁהוּא מְגוּפָּף מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו – אַתְּ אָמַר אָסוּר. הָכָא, עַל יְדֵי שֶׁאֵינוֹ מְגוּפָּף מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו – אַתְּ אָמַר מוּתָּר. הֲוֵי, צוֹרְכָא מִתְנֵיָא הָכָא וְצוֹרְכָא מִתְנֵיָא תַּמָּן.

תַּמָּן אָמַר: אַתְּ רוֹאֶה כִּילּוּ שַׁפּוּד שֶׁל מַתֶּכֶת תָּחוּב בּוֹ.

שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: עַד מָקוֹם שֶׁהוּא נִקְמָט.

רַבִּי חָמָא בַּר

[דף ל״א ע״ב]

עוּקְבָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא: תַּחַת הָאֶשְׁכּוֹלוֹת, אָסוּר וּמְקַדֵּשׁ. תַּחַת הֶעָלִין – לֹא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֲפִילּוּ תַּחַת הֶעָלִין – אָסוּר וּמְקַדֵּשׁ.

הַדָּרָן עָלָךְ פֶּרֶק אֵיזֶהוּ עָרִים

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

הֲלָכָה א׳ מתני׳ הַמַּבְרִיךְ אֶת הַגֶּפֶן בָּאָרֶץ, אִם אֵין עָפָר עַל גַּבָּהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים – לֹא יָבִיא זֶרַע עָלֶיהָ.

אֲפִילּוּ הִבְרִיכָהּ בִּדְלַעַת אוֹ בְסִילוֹן. הִבְרִיכָהּ בְּסֻלַּע אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָפָר עַל גַּבָּהּ אֶלָּא שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת – מוּתָּר לְהָבִיא זֶרַע עָלֶיהָ.

הָאַרְכֻּבָּה שֶׁבַּגֶּפֶן – אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא מֵעִיקַּר הַשֵּׁנִי.

גמרא לֹא יָבִיא זֶרַע עָלֶיהָ. הָא מִן הַצַּד – מוּתָּר. מַה נַן קַיְימִין? אִי מִשּׁוּם זֶרַע בָּאִילָן, לָמָּה לִי גֶּפֶן? אֲפִילּוּ שְׁאָר כָּל הָאִילָן! אִי מִשּׁוּם עֲבוֹדָה – נִיתְנֵי שִׁשָּׁה! אֶלָּא בְּרַבִּי עֲקִיבָה, דְּרַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: שְׁלֹשָׁה. אִין בְּרַבִּי עֲקִיבָה, אֲפִילּוּ מִן הַצַּד, נִיתְנֵי שְׁלֹשָׁה.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חִייָה בַּר אַבָּא: מִשּׁוּם זְרָעִים עַל גַּבֵּי הַגֶּפֶן.

תַּמָּן תָּנֵינַן: מַרְחִיקִין אֶת הַזְּרָעִים וְאֶת הַמַּחֲרִישָׁה וְאֶת מֵי רַגְלַיִם מִן הַכּוֹתֶל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים.

רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר, רַבִּי חָמָא בַּר עוּקְבָא מַקְשֵׁי: תַּמָּן אַתְּ אָמַר: אֵין הַשָּׁרָשִׁין מְהַלְכִין מִן הַצַּד. וְהָכָא אַתְּ אָמַר: הַשָּׁרָשִׁין מְהַלְכִין מִן הַצַּד!

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כָּאן וְכָאן – אֵין הַשָּׂרָשִׁין מְהַלְכִין מִן הַצַּד. אֶלָּא שֶׁהֵן עוֹשִׂין עָפָר תְּחוּחַ וְהֵן מַלְקִין אַרְעִיתוֹ שֶׁל כּוֹתֶל.

תֵּדַע לְךָ שֶׁהוּא כֵּן, דְּתָנֵינַן תַּמָּן: מֵי רַגְלַיִם! וּמֵי רַגְלַיִם מְהַלְכִין מִן הַצַּד?

הֲתִיב רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן: וְהָתָנֵינַן: מַחֲרִישָׁה! אִית לָךְ מֵימַר: מַחֲרִישָׁה

[דף ל"ב ע"א]

מְהַלֶּכֶת מִן הַצַּד?

אֲפִילּוּ הִכְרִיכָהּ בְּדַלַּעַת אוֹ בְּסִילוֹן. הָדָא דְּתֵימַר, בְּסִילוֹן שֶׁל חֶרֶס. אֲבָל בְּסִילוֹן שֶׁל אֲבָר – אֵינוֹ צָרִיךְ, עַד שֶׁיְּהֵא שָׁם שְׁלֹשָׁה טְפָחִים עָפָר מִלְמַעְלָן.

הִכְרִיכָהּ בְּסֶלַע. הָדָא דְּתֵימָא, בְּהָדֵין צַלְמָא. בִּרַם בְּהָדֵין רַכִּיכָה מִתְפַּתַּחַת הִיא.

וְהַאי, בְּשֶׁאֵין הָרִאשׁוֹן נִרְאֵית. אֲבָל אִם הָיָה הָרִאשׁוֹן נִרְאָה – נוֹתֵן שִׁשָּׁה טְפָחִים לְכָאן וְשִׁשָּׁה טְפָחִים לְכָאן.

תֵּדַע לְךָ שֶׁהוּא כֵּן, דְּתָנֵינַן דְּבַרָּה: הַמַּבְרִיךְ שְׁלֹשָׁה גְּפָנִים וְעִיקְּרֵיהֶן נִרְאִין. וְתָנֵי עֲלָהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? לְעִנְיַן הַכֶּרֶם. אֲבָל לְעִנְיַן עֲבוֹדָה – נוֹתֵן שִׁשָּׁה טְפָחִים לְכָאן וְשִׁשָּׁה טְפָחִים לְכָאן.

הֲלָכָה ב׳

מתני׳ הַמַּבְרִיךְ שָׁלֹשׁ גְּפָנִים וְעִיקְּרֵיהֶם נִרְאִין. רַבִּי לְיֵעֶזֶר בִּי רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנָה – הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת. וְאִם לָאו – אֵינָן מִצְטָרְפוֹת.

גֶּפֶן שֶׁיָּבְשָׁה – אֲסוּרָה וְאֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף צָמֶר גֶּפֶן – אָסוּר וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ. רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר מִשְׁמוֹ: אַף עַל גַּבֵּי הַגֶּפֶן – אָסוּר וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ.

אֵלּוּ אוֹסְרִין וְלֹא מְקַדְּשִׁין: מוֹתָר חָרְבַּן הַכֶּרֶם. מוֹתָר מְחוֹל הַכֶּרֶם. מוֹתָר פִּסְקֵי עָרִים. מוֹתָר אַפִּיפְיָרוֹת.

אֲבָל תַּחַת הַגֶּפֶן וַעֲבוֹדַת הַגֶּפֶן, וְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם – הֲרֵי אֵלּוּ מְקַדְּשִׁין.

גמרא אָמַר רַבִּי לְעָזָר: הֲלָכָה דְּרַבִּי מֵאִיר הִיא. נִיחָא בְּסִיתְוָא. אֲבָל בְּקַוְיָטָא?

[דף ל"ב ע"ב]

אִית אַתְרִין דְּמִתְּרָן טַרְפֵּיהֶן אֲפִילּוּ בְּקַוְיָטָא.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא: עַל גַּבֵּי זְמוֹרָה – הִיא מַתְנִיתָא.

רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: לַאֲוִיר עֲשָׂרָה – הִיא מַתְנִיתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: הֲוֵינָן סָבְרִין, כֶּרֶם – יֵשׁ לוֹ אֲוִיר. גֶּפֶן יְחִידִית – אֵין לָהּ אֲוִיר. מִן מַה דְּאָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: לַאֲוִיר עֲשָׂרָה – הִיא מַתְנִיתָא, הָדָא אָמְרָה: אֲפִילּוּ גֶּפֶן יְחִידִית – יֵשׁ לָהּ אֲוִיר.

מוֹתָר מְחוֹל הַכֶּרֶם – אַרְבַּע אַמּוֹת. מוֹתָר חוּרְבָּן הַכֶּרֶם – אַרְבַּע אַמּוֹת. מוֹתָר פִּיסְקֵי עָרִים – שִׁשָּׁה טְפָחִים. מוֹתָר אַפִּיפְיָרוֹת – שִׁשָּׁה טְפָחִים.

בֵּנְתַיִם מַהוּ? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אָסוּר וּמְקֻדָּשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אָסוּר וְאֵינוֹ מְקֻדָּשׁ.

מָה נַפְשָׁךְ? כֶּרֶם גָּדוֹל הוּא, לָמָּה לִי חוּרְבָּנוֹ? אֲפִילּוּ מַשְׁעֶתּוֹ? כֶּרֶם קָטָן הוּא, אֵין לוֹ מָחוֹל! אֶלָּא כַּי נַן קַיְימִין: בְּכֶרֶם גָּדוֹל שֶׁנִּטְּעוּ עַל מַשָּׂע כֶּרֶם קָטָן. אָמַר רַבִּי זְעֵירָא:

[דף ל״ג ע״א]

הָדָא אָמְרָה: כֶּרֶם גָּדוֹל שֶׁנִּטְּעוּ שְׁמֹנָה עַל שְׁמֹנָה – אֵין [יֵשׁ] לוֹ מָחוֹל. אֵין תֵּימַר: מַשָּׂע שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה – תּוֹכוֹ אָסוּר וּמְקֻדָּשׁ, חוּצָה לוֹ – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵין לוֹקִין אֶלָּא עַל עִיקַּר הַכֶּרֶם.

הֲלָכָה ג׳

מתני׳ הַמְסַכֵּךְ אֶת גַּפְנוֹ עַל גַּבֵּי תְּבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ – חֲרֵי זֶה קִידֵּשׁ, וְחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: אֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁזָּרַע אֶת כַּרְמוֹ בַּשְּׁבִיעִית, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָמַר: אֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ.

גמרא כְּתִיב (דברים כב): **לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם**. אֵין לִי אֶלָּא כַּרְמְךָ, כֶּרֶם אַחֵר מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: כֶּרֶם וְלֹא כִּלְאַיִם.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: דְּרַבִּי מֵאִיר

[דף ל״ג ע״ב]

הִיא. דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר: אֵין לְגוֹי קִנְיָן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא. תִּיפְתַּר, בְּגוֹי שֶׁזָּרַע כַּרְמוֹ כִּלְאַיִם וּלְקָחוֹ מִמֶּנּוּ יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵה תַּרְוַיְהוֹן אָמְרֵי: דְּרַבִּי מֵאִיר הִיא.

הַנַּעֲבָד, אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: בֵּין שֶׁלּוֹ בֵּין שֶׁל אֲחֵרִים – אָסוּר. אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: שֶׁלּוֹ – אָסוּר. שֶׁל אֲחֵרִים – מוּתָּר.

חָזוֹן בָּעֵיי מֵימַר: מַאן דְּאָמַר: בֵּין שֶׁלּוֹ בֵּין שֶׁל אֲחֵרִים אָסוּר – רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יוּדָה. מַאן דְּאָמַר: שֶׁלּוֹ אָסוּר וְשֶׁל אֲחֵרִים מוּתָּר – רַבִּי יוֹסֵה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן.

רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי לָא: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא! כְּמָה דְּתֵימַר תַּמָּן: דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱסָר לַהֲרִיוֹט – נֶאֱסָר לַגָּבוֹהַּ. וְדִכְוָותָהּ, דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱסָר לְהֶדְיוֹט – נֶאֱסָר לַגָּבוֹהַּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: קְנָסֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר. וַעֲבַד עוּבְדָא דִּכְוָותֵיהּ. מִן הָדָא, הַמְסַכֵּךְ אֶת גַּפְנוֹ עַל גַּבֵּי תְּבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ. וְכִי מָה עָשָׂה מַעֲשֶׂה? אֶלָּא, כְּשֶׁהוֹסִיף, לְפִי דַּעְתּוֹ הוּא מוֹסִיף.

חַד בַּר נַשׁ חַוִּי סַלְעֵיהּ לְרַבִּי לְעָזָר, אָמַר לֵיהּ: טָבָא הֵיא! וְיִפְסְלִית. אֲתָא עוּבְדָא קוֹמֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, וְקְנָסֵיהּ. מִן הָדָא: הַמַּרְאֶה דִּינָר לְשׁוּלְחָנִי, וְנִמְצָא רַע – חַיָּיב לְשַׁלֵּם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֵׂא שָׂכָר.

וְרַבִּי לְעָזָר נוֹשֵׂא שָׂכָר? רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי אֲבוּנָא, הַמַּחֲזִיק בּוֹ – כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר.

רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בוֹן לֹא אָמַר כֵּן, אֶלָּא רַבִּי לְעָזָר אָמַר: קְנָסֵיהּ דְּרַבָּנִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: קְנָסֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר.

כַּד אֲתָא עוּבְדָא, שָׁאַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לְרַבִּי לְעָזָר: הֲהֵן קְנָסָא

[דף ל״ד ע״א]

דְמַאן? אָמַר לֵיהּ: דְּרַבָּנִין. אָמַר לֵיהּ: פּוֹק שַׁלֵּם.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל מוֹדִים בְּעַנָּבִים – שֶׁהֵן אֲסוּרוֹת. אָמַר לֵיהּ רַבִּי לְעָזָר: הָאוֹסֵר – אֵינוֹ נָאֱמָר, וְשֶׁאֵינוֹ אוֹסֵר – נָאֱמָר?!

מַה פְּלִיגִין? בִּמְסַכֵּךְ אֶת גַּפְנוֹ עַל גַּבֵּי תְּבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ. אֲבָל הַמְסַכֵּךְ אֶת גַּפְנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ עַל גַּבֵּי תְּבוּאָתוֹ – כָּל עַמָּא מוֹדֵיי: שֶׁהָאוֹסֵר נָאֱמָר.

הַמְסַכֵּךְ גַּפְנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ עַל גַּבֵּי תְּבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ – נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁזָּרַע אֶת כַּרְמוֹ בַּשְּׁבִיעִית, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָה וְאָמַר: "אֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ". חֲרֵי אֵין הַגֶּפֶן שֶׁלּוֹ, וְאֵין הַתְּבוּאָה שֶׁלּוֹ! וְאִיתְתַּבְתְּ.

הֲלָכָה ד׳

מתני׳ הָאוֹנֵס שֶׁזָּרַע אֶת הַכֶּרֶם וְיָצָא מִלְּפָנָיו – קוֹצְרוֹ אֲפִילּוּ בַמּוֹעֵד.

עַד כַּמָּה הוּא נוֹתֵן לַפּוֹעֲלִים? עַד שְׁלִישׁ. יוֹתֵר מִיכָּן – קוֹצֵר בְּדַרְכּוֹ וְהוֹלֵךְ אֲפִילּוּ לְאַחַר הַמּוֹעֵד. מֵאֵימָתַי הוּא נִקְרָא אוֹנֵס? מִשֶּׁיִּשְׁקַע.

גמרא רַבִּי בָּא בַּר יַעֲקֹב בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כֵּינִי מַתְנִיתָא, מוּתָּר לְקוֹצְרוֹ אֲפִילּוּ

[דף ל״ד ע״ב] בְּמוֹעֵד.

עַד כַּמָּה הוּא נוֹתֵן לַפּוֹעֲלִים? עַד שְׁלִישׁ. רַב הוּנָא וְרַב שֵׁשֶׁת, חַד אָמַר: שְׁלִישׁ לְשָׂכָר. וַחֲרָנָא אָמַר: שְׁלִישׁ לַדָּמִים.

מֵאֵימָתַי נִקְרָא אוֹנֵס? מִשֶּׁיִּשְׁקַע. אָמַר רַבִּי אַחָא: נִשְׁתַּקְעוּ הַבְּעָלִים וְלֹא נִתְיָיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים – אִיסּוּרוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה. נִתְיָיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים וְלֹא נִשְׁתַּקְעוּ הַבְּעָלִים – אִיסּוּרָן מִדִּבְרֵיהֶן.

וְיֵשׁ קַרְקַע נִגְזָל? אָמַר רַבִּי לָא: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין קַרְקַע נִגְזָל – יֵשׁ יֵיאוּשׁ לְקַרְקַע.

הֲלָכָה ה׳

מתני׳ הָרוֹחַ שֶׁעִלְעֲלָה אֶת הַגְּפָנִים עַל גַּבֵּי תְּבוּאָה – יִגְדּוֹר מִיָּד. וְאִם אֵירְעוֹ אוֹנֶס – מוּתָּר.

תְּבוּאָה שֶׁהִיא נוֹטָה תַּחַת הַגֶּפֶן, וְכֵן בַּיָּרָק, – מַחֲזִיר וְאֵינוֹ מְקֻדָּשׁ.

מֵאֵימָתַי תְּבוּאָה מִתְקַדֶּשֶׁת? מִשֶּׁתַּשְׁלִישׁ. וַעֲנָבִים – מִשֶּׁיֵּעָשׂוּ כְּפוֹל הַלָּבָן.

תְּבוּאָה שֶׁיָּבְשָׁה כָּל צָרְכָּהּ, וַעֲנָבִים שֶׁבָּשְׁלוּ כָּל צָרְכָּן – אֵינָן מִתְקַדְּשׁוֹת.

גמרא וּכְבֶן עַזַּאי – יְסַפֵּר. אַשְׁכַּח תָּנֵי, רַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: יַחֲזִיר. בֶּן עַזַּאי אָמַר: יְסַפֵּר.

מֵאֵימָתַי מִתְקַדֶּשֶׁת? מִשֶּׁתַּשְׁלִישׁ. אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: ׳מִשֶּׁתַּשְׁרִישׁ׳. מַאן דְּתָנֵי ׳מִשֶּׁתַּשְׁרִישׁ׳ – מְסַיְּיעָא לְרַבִּי יוֹחָנָן. מַאן דְּאָמַר ׳מִשֶּׁתַּשְׁלִישׁ׳ – מְסַיְּיעָא לְרַבִּי הוֹשַׁעְיָא.

וַעֲנָבִים – מִשֶּׁיֵּעָשׂוּ כְּפוֹל הַלָּבָן. אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִלְּל: דִּכְתִיב (דברים כב) **וּתְבוּאַת הַכֶּרֶם.** כֵּינִי מַתְנִיתִין: אֵינָן מִתְקַדְּשׁוֹת.

הֲלָכָה ו׳

מתני׳ עָצִיץ נָקוּב – מְקַדֵּשׁ בַּכֶּרֶם. וְשֶׁאֵינוֹ נָקוּב – אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: זֶה וָזֶה אֲסוּרִין וְלֹא מְקַדְּשִׁין.

הַמַּעֲבִיר עָצִיץ נָקוּב בַּכֶּרֶם, אִם הוֹסִיף בְּמָאתַיִם – אָסוּר.

גמרא תָּנֵי: אֵין בֵּין עָצִיץ נָקוּב לַעֲצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב – אֶלָּא הֶכְשֵׁר זְרָעִים בִּלְבַד.

בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. בְּרַם בְּרַבָּנָן, אִית חוֹרָנִין. עָצִיץ נָקוּב – מְקַדֵּשׁ בְּכֶרֶם, וְשֶׁאֵינוֹ נָקוּב – אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ.

הַתּוֹלֵשׁ מֵעָצִיץ נָקוּב – חַיָּיב, מִשֶּׁאֵינוֹ נָקוּב – פָּטוּר.

עָצִיץ נָקוּב – אֵינוֹ מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים, וְשֶׁאֵינוֹ נָקוּב – מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר לָהּ סְתָם. רַבִּי חֲנִינָא מָטֵי בָּהּ בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: הַתּוֹרָה רִיבְּתָה בְּטָהֳרַת זְרָעִים. מַה טַּעַם? (ויקרא יא) **וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר**

[דף ל״ה ע״א]

יִזָּרֵעַ, טָהוֹר הוּא.

תָּנֵי: עָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב – מַעֲשְׂרוֹתָיו מֻהֲלָכָה, וּתְרוּמָתוֹ אֵינָהּ מְדַמַּעַת, וְאֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ חוֹמֶשׁ.

רַבִּי יוֹסֵי בָּעֵי: מַהוּ לוֹמַר עַל פִּיתּוֹ הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ?

רַבִּי יוֹנָה בָּעֵי בֵּן: דְּלַעַת, כְּתָלוּשׁ הוּא לְסַכֵּךְ בָּהּ?

רַבִּי יוּדָה בַּר פַּזִּי בָּעֵי: נָטַע חֲמֵשׁ גְּפָנִים בַּחֲמִשָּׁה עֲצִיצִין, וַעֲשָׂאָן שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצֵא זָנָב – אַתְּ אָמַר כֶּרֶם הוּא, הֲפָכוֹ – אֵינוֹ כֶּרֶם. וְיֵשׁ כֶּרֶם מִיטַּלְטֵל?

שְׁמוּאֵל אָמַר: בְּמַעֲבִיר תַּחַת כָּל גֶּפֶן וְגֶפֶן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לַאֲוִיר עֲשָׂרָה הִיא מַתְנִיתָא.

הֶעֱבִיר חֲמִשָּׁה עֲצִיצִין (שֶׁאֵינָן) נְקוּבִים תַּחַת גֶּפֶן אַחַת –

[דף ל"ה ע"ב]

תִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי יוֹחָנָן. הָאוֹסֵר – אֵינוֹ נֶאֱסָר. וְשֶׁאֵינוֹ אוֹסֵר – נֶאֱסָר?!

אֲבָל אִם הֶעֱבִיר עֲצִיץ אֶחָד תַּחַת חָמֵשׁ גְּפָנִים – כָּל עַמָּא מוֹדֵיי: שֶׁהָאוֹסֵר נֶאֱסָר.

הַדָּרָן עָלָךְ הַמַּבְרִיחַ אֶת הַגֶּפֶן

פֶּרֶק שְׁמִינִי

הֲלָכָה א' מתני' כִּלְאֵי הַכֶּרֶם – אֲסוּרִין מִלְּזָרַע וּמִלְּקַיֵּים, וַאֲסוּרִין בַּהֲנָאָה.

כִּלְאֵי זְרָעִים – אֲסוּרִים מִלְּזָרַע וּמִלְּקַיֵּים, וּמוּתָּרִין בַּאֲכִילָה, וְכָל שֶׁכֵּן בַּהֲנָאָה.

כִּלְאֵי בְגָדִים – מוּתָּרִין בְּכָל דָּבָר, וְאֵינָן אֲסוּרִין אֶלָּא מִלְּלְבּוֹשׁ.

כִּלְאֵי בְהֵמָה – מוּתָּרִין לְגַדֵּל וּלְקַיֵּים, וְאֵינָן אֲסוּרִים אֶלָּא מִלְּהַרְבִּיעַ. כִּלְאֵי בְהֵמָה – אֲסוּרִין זֶה עִם זֶה.

גמרא כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אֲסוּרִין כו'. כְּתִיב (דברים כב, ט): **לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִלְאָיִם.** אֵין לִי אֶלָּא הַזּוֹרֵעַ. מְקַיֵּים מְנַיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: **וְכֶרֶם**, וְלֹא כִּלְאַיִם.

מַה, כְּרַבִּי עֲקִיבָה? דְּרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַמְקַיֵּים – עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיא! הַכֹּל מוֹדִים בְּאִסּוּר שֶׁהוּא אָסוּר. בְּשֶׁלֹּא קִיֵּים עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה. אֲבָל אִם קִיֵּים עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה – לוֹקֶה. כְּהָדָא דְתָנֵי: הַמְחַפֶּה בְּכִלְאַיִם – לוֹקֶה.

מִנַּיִין שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָיָיה? נֶאֱמַר כָּאן: **פֶּן תִּקְדַּשׁ.** וְנֶאֱמַר לְהַלָּן: **פֶּן תִּוָּקֵשׁ בּוֹ [כָּל הַנּוֹגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ]**, מַה **פֶּן** הָאֲמוּר לְהַלָּן – אָסוּר בַּהֲנָיָיה, אַף **פֶּן** שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן – אָסוּר בַּהֲנָיָיה.

וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר: נֶאֱמַר כָּאן **פֶּן תִּקְדַּשׁ,** וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (דברים כג, יח): **וְלֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל.** מַה קָדֵשׁ שֶׁנֶּאֱמַר

[דף ל"ו ע"א]

לְהַלָּן – אָסוּר בַּהֲנָיָיה, אַף כָּאן אָסוּר בַּהֲנָיָיה. [וְקָדֵשׁ אָסוּר בַּהֲנָאָה?] אָמַר רַבִּי חוּנָא: בִּיאָתוֹ – אֲסוּרָה בַּהֲנָיָיה.

אִית דְּבָעֵי נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא: דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: **פֶּן תִּקְדַּשׁ** – פֶּן תּוּקַד בָּאֵשׁ.

כְּתִיב: **לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִלְאָיִם** – מְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּזְרַע שְׁנֵי מִינִים בְּכֶרֶם; דִּבְרֵי רַבִּי יאשִׁיָּה. רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר: אֲפִילּוּ מִין אֶחָד.

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק שְׁנַיִם עָשָׂר

א. רַבִּי אוֹמֵר: הֶפְרֵשׁ בֵּין הַשּׁוֹחֵט בִּפְנִים לַמַּעֲלֶה בַּחוּץ וּבֵין הַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ לַמַּעֲלֶה בִּפְנִים, שֶׁהַשּׁוֹחֵט בִּפְנִים לַמַּעֲלֶה בַּחוּץ - הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר, וְהַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ לַמַּעֲלֶה בַּחוּץ - לֹא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הֶפְרֵשׁ בֵּין הַשּׁוֹחֵט בִּפְנִים וּמַעֲלֶה בַּחוּץ לְשׁוֹחֵט בַּחוּץ וּמַעֲלֶה בַּחוּץ, שֶׁהַשּׁוֹחֵט בִּפְנִים וּמַעֲלֶה בַּחוּץ - הַקֹּדֶשׁ מְקֻבָּלוֹ, הַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ וּמַעֲלֶה בַּחוּץ - אֵין הַקֹּדֶשׁ מְקֻבָּלוֹ. אִי אֶפְשָׁר לְשׁוֹחֵט אַחַר שׁוֹחֵט, אֲבָל יֵשׁ מַעֲלֶה אַחַר מַעֲלֶה. שְׁחָטוּ שְׁנַיִם - פְּטוּרִים. הֶעֱלוּ שְׁנַיִם - חַיָּבִין. הֶעֱלָה וְחָזַר וְהֶעֱלָה - חַיָּב עַל כָּל הָעֲלָאָה וְהַעֲלָאָה; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין חַיָּב אֶלָּא אַחַת, וְאֵין חַיָּב אֶלָּא עַד שֶׁיִּבְנֶה אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְיסַדֵּר הַמַּעֲרָכָה; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילוּ הֶעֱלָה עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל הָאֵבֶן - חַיָּב.

ב. עוֹלָה, וְעוֹלַת הָעוֹף, וַחֲלָבִים, הַקְמָץ וְהַלְבוֹנָה מִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים שֶׁהִקְרִיב מֵאַחַת מֵהֶן כְּזַיִת בַּחוּץ - חַיָּב. רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת כֻּלּוֹ; מוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁאִם הִקְרִיב בִּפְנִים וְשִׁיֵּר מֵהֶן כְּזַיִת וְהִקְרִיבוֹ בַּחוּץ שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁכֵּן רָאוּי לְקָרֵב לִפְנִים. הַקְמָץ וְהַלְבוֹנָה שֶׁהִקְרִיב אֶחָד מֵהֶן בַּחוּץ - חַיָּב, וְרַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת הַשֵּׁנִי. מוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁאִם הִקְרִיב אֶחָד בִּפְנִים וְשִׁיֵּר אֶת אֶחָד בִּפְנִים, שֶׁכֵּן רָאוּי לְהַזּוֹת לִפְנִים.

ג. שְׁנֵי בָזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁהִקְרִיב אֶת אֶחָד מֵהֶן בַּחוּץ - חַיָּב. רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת הַשֵּׁנִי. מוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר שֶׁאִם הִקְרִיב אֶחָד מֵהֶן בִּפְנִים וְשִׁיֵּר אֶת חֲבֵרוֹ, וְהִקְרִיבוֹ בַּחוּץ - שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁכֵּן רָאוּי לְקָרֵב לִפְנִים. מוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּקֹמֶץ מִנְחַת חוֹטֵא וּלְבוֹנָה נְדָבָה שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ - שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁכֵּן רָאוּי לְקָרֵב לִפְנִים.

ד. הַמְנַסֵּךְ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין יַיִן בַּחוּץ - חַיָּב. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁלֹּא קִדְּשׁוּ בַּכֵּלִי - פָּטוּר, מִשֶּׁקִּדְּשׁוּ בַּכֵּלִי - חַיָּב. הַמְנַסֵּךְ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם בְּחָג בַּחוּץ - חַיָּב. בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה - פָּטוּר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף בֶּחָג, אִם נִתְמַלֵּא לְשֵׁם חַג - חַיָּב, אִם לָאו - פָּטוּר. עוֹלָה, עוֹלַת הָעוֹף, וַחֲלָבִים, הַקְמָץ, וְהַלְבוֹנָה, מִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים שֶׁהִקְרִיב אַחַת מֵהֶן כַּחֲצִי זַיִת - פָּטוּר, וְהַמְנַסֵּךְ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם, פָּחוֹת מִשְּׁלֹשֶׁת לוֹגִין יַיִן בַּחוּץ - פָּטוּר. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: שִׁירֵי הַדָּם - חַיָּבִין עֲלֵיהֶן בַּחוּץ. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב: וַהֲלֹא שִׁירֵי מִצְוָה הֵן! הֵיאַךְ חַיָּבִין עַל שִׁירֵי מִצְוָה? אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה: הֶקְטֵר חֲלָבִים יוֹכִיחַ, שֶׁהֵן שִׁירֵי מִצְוָה וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן בַּחוּץ. אָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב: אַף עַל פִּי שֶׁהֵן שִׁירֵי מִצְוָה, תְּחִלַּת עֲבוֹדָה הֵן. חַטֹּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסָּפֵק, וְהִקְרִיבָהּ בַּחוּץ - חַיָּבִין עָלֶיהָ אָשָׁם תָּלוּי. אָשָׁם תָּלוּי הַבָּא עַל הַסָּפֵק, הִקְרִיבוּ בַּחוּץ - חַיָּבִין עָלָיו חַטָּאת.

ה. עוֹלָה שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ בִּכְוֹס אֶחָד, נָתַן בִּפְנִים וְחָזַר וְנָתַן בַּחוּץ, וְחָזַר וְנָתַן בִּפְנִים - חַיָּב, שֶׁכְּלוֹ רָאוּי לְבֹא בִּפְנִים. קִבֵּל דָּמָהּ בִּשְׁנֵי כוֹסוֹת, נָתַן שְׁנֵיהֶם בִּפְנִים - פָּטוּר. שְׁנֵיהֶן בַּחוּץ - חַיָּב. אֶחָד בִּפְנִים וְאֶחָד בַּחוּץ - פָּטוּר. אֶחָד בַּחוּץ וְאֶחָד בִּפְנִים - כְּפֵר הַפְּנִימִי וְחַיָּב עַל מַה שֶּׁבַּחוּץ, לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמַפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאַת הָרִאשׁוֹנָה. שָׁחַט שְׁתֵּיהֶן בִּפְנִים - פָּטוּר. שְׁתֵּיהֶן בַּחוּץ - חַיָּב. אַחַת בִּפְנִים וְאַחַת בַּחוּץ, אַחַת בַּחוּץ וְאַחַת בִּפְנִים - כְּפֵר בִּפְנִים, וְחַיָּב עַל מַה שֶּׁבַּחוּץ. שְׁחָטָן וַהֲרֵי דָּמָן מְנֻחִין בַּכּוֹסוֹת, נָתַן שְׁנֵיהֶם בִּפְנִים - פָּטוּר. שְׁנֵיהֶן בַּחוּץ - חַיָּב. אֶחָד בִּפְנִים וְאֶחָד בַּחוּץ - פָּטוּר. אֶחָד בַּחוּץ וְאֶחָד בִּפְנִים - כְּפֵר הַפְּנִימִי וְחַיָּב.

ו. וְלַד חַטָּאת, וּתְמוּרַת חַטָּאת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ, לְהַקְרִיבָן בַּחוּץ - פָּטוּר. שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים, וְשֶׁעִבְּרָה שְׁנָתָהּ, שֶׁאָבְדָה, וְנִמְצֵאת עַד שֶׁלֹּא כִּפְּרוּ הַבְּעָלִים - חַיָּב.

תּוֹסֶפְתָּא

מְשֻׁכְפָּרוּ הַבְּעָלִים - פָּטוּר. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים, וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִין שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ - פָּטוּר. אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ - חַיָּב עַל הָרִאשׁוֹן וּפָטוּר עַל הַשֵּׁנִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַשֵּׁנִי בְּלֹא תַעֲשֶׂה. עוֹלָה וּמְחַסָּר זְמַן בְּגוּפָהּ - פָּטוּר. וּבִבְעָלִים - חַיָּב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּגוּפָהּ בִּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. חַטָּאת וּמְחַסָּר זְמַן, בֵּין בְּגוּפָהּ וּבֵין בַּבְּעָלִים - פָּטוּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַקּוֹמֵץ וְהַמַּקְטִיר דָּמוֹ בַּחוּץ - פָּטוּר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא מִשֵּׁם עֲבוֹדָה וְרָאוּי לִקָּרֵב בִּפְנִים - חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ, וְכָל שֶׁאֵינוֹ מִשּׁוּם עֲבוֹדָה וְאֵין רָאוּי לִקָּרֵב בִּפְנִים - אֵין חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף כָּל שֶׁהוּא מִשּׁוּם עֲבוֹדָה, וְרָאוּי לִקָּרֵב בִּפְנִים, עֲשָׂה הַזָּר כַּיּוֹצֵא בּוֹ בִּפְנִים - חַיָּב, חוּץ מִן הַשּׁוֹחֵט.

ז. כֹּהֵן שֶׁעָבַד טָמֵא, טְבוּל יוֹם, וּמְחֻסָּר בְּגָדִים, וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, וְשֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיו וְרַגְלָיו - אֵין חַיָּב אֶלָּא אַחַת. זָר שֶׁעָבַד, טָמֵא, טְבוּל יוֹם, וּמְחֻסָּר בְּגָדִים, וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, וְשֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיו וְרַגְלָיו - אֵין חַיָּב אֶלָּא אַחַת.

ח. וְאֵלּוּ הֵן שֶׁבְּמִיתָה: הָאוֹכֵל טֶבֶל, וְזָר שֶׁאָכַל תְּרוּמָה, וְכֹהֵן טָמֵא שֶׁאָכַל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, וְזָר, וּטְבוּל יוֹם, מְחֻסָּר בְּגָדִים וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, וְשֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפְרוּעֵי רֹאשׁ וּשְׁתוּיֵי יַיִן שֶׁשִּׁמְּשׁוּ - כָּלָן בְּמִיתָה. אֲבָל עָרֵל, וְאוֹנֵן, וְיוֹשֵׁב - הֲרֵי אֵלּוּ בְּאַזְהָרָה. בַּעַל מוּם - בְּמִיתָה; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בִּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. הַזִּיד בְּמַעֲיָלָה; רַבִּי אוֹמֵר: בְּמִיתָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בִּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. אֵלּוּ חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה: זָרַק אֶת הַדָּם לִפְנִים, וְלִפְנֵי לִפְנִים, הַמּוֹצֶה בָּעוֹף, מַקְטִיר עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ, וְהַמְנַסֵּךְ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם וּשְׁלֹשֶׁת לוֹגִין יַיִן בַּחוּץ - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין מִיתָה. אֲבָל הַקּוֹמֵץ, וְהַמַּקְבֵּל, וְהַמְהַלֵּךְ, קִבֵּל הַזָּר, קִבֵּל הַפָּסוּל, קִבֵּל בִּשְׁמֹאלוֹ, קִבֵּל בִּכְלִי חוֹל, נָתַן אֶת הַנִּתָּנִין לְמַטָּה לְמַעְלָה, וְאֶת הַנִּתָּנִין לְמַעְלָה לְמַטָּה, אֶת הַנִּתָּנִין בִּפְנִים בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּתָּנִין בַּחוּץ בִּפְנִים, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִזְמַנָּן, וְחוּץ לִמְקוֹמָן, הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - הֲרֵי אֵלּוּ בְּלֹא תַעֲשֶׂה.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק שְׁלִשָּׁה עָשָׂר

א. עַד שֶׁלֹּא הוּקַם הַמִּשְׁכָּן הָיוּ הַבָּמוֹת מֻתָּרוֹת, מַה הֵן מַקְרִיבִין? בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים זְכָרִים וּנְקֵבוֹת תְּמִימִים וּבַעֲלֵי מוּמִין טְהוֹרִין, אֲבָל לֹא טְמֵאִין. הַכֹּל קָרֵב עוֹלָה וּטְעוּנָה הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בְּזִמַּן הַזֶּה - מֻתָּרִים לַעֲשׂוֹת כֵּן.

ב. עַד שֶׁלֹּא הוּקַם הַמִּשְׁכָּן הָיוּ הַבָּמוֹת מֻתָּרוֹת, וַעֲבוֹדָה בִּבְכוֹרוֹת. מְשֻׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן - הָיוּ הַבָּמוֹת אֲסוּרוֹת, וְאֵין כְּשֵׁרָה אֶלָּא בַּכֹּהֲנִים. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים בְּכָל מַחֲנוֹת יִשְׂרָאֵל. הַנּוֹתֵן עַל גַּבֵּי מִזְבַּח בִּשְׁעַת פְּרוּקָה אוֹ בִּשְׁעַת שֶׁגִּלָּה הָרוּחַ אֶת הַיְרִיעָה - לֹא עָשָׂה כְּלוּם. בִּשְׁעַת מַסָּעוֹת קָדָשִׁים - נִפְסָלִים, וּטְמֵאִים פּוֹרְשִׁים כָּל אֶחָד וְאֶחָד חוּץ לִמְחִיצָתוֹ.

ג. בָּאוּ לַגִּלְגָּל - הִתִּירוּ הַבָּמוֹת. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים. קָדָשִׁים קַלִּים בְּכָל מָקוֹם. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: בְּכָל הָרוֹאֶה. אֵיזֶה הוּא הָרוֹאֶה? הָרוֹאֶה וְאֵינוֹ מַפְסִיק. בָּאוּ לְשִׁילֹה - נֶאֶסְרוּ הַבָּמוֹת. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים בְּכָל הָרוֹאֶה. אֵיזֶה הוּא הָרוֹאֶה? הָרוֹאֶה וְאֵינוֹ מַפְסִיק. בָּאוּ לְנוֹב וְגִבְעוֹן - הִתִּירוּ הַבָּמוֹת. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים וְקָדָשִׁים קַלִּים בְּכָל מָקוֹם. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: בְּכָל הָרוֹאֶה. אֵיזֶה הוּא הָרוֹאֶה? הָרוֹאֶה וְאֵינוֹ מַפְסִיק. יְמֵי אֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר: אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. וְשֶׁבְּגִלְגָּל: אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וְשֶׁבְּשִׁילֹה: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים חָסֵר אַחַת. וְשֶׁבְּנוֹב וּבְגִבְעוֹן: חֲמִשִּׁים וְשִׁבַּע. בְּבֵית עוֹלָמִים: אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשֶׂר לְבִנְיָנוֹ הָרִאשׁוֹן, אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים לְבִנְיָנוֹ הָאַחֲרוֹן.

תּוֹסֶפְתָּא

ד. אַרְבַּע כְּלָלוֹת הוֹרָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּקָּדָשִׁים: כָּל שֶׁהַקְּדִישָׁן בִּשְׁעַת אִסּוּר - הַמַּעֲלֶה אוֹתוֹ בַּחוּץ חַיָּב בַּעֲשֵׂה, וְחַיָּב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וְחַיָּב בְּהִכָּרֵת. כָּל שֶׁהַקְּדִישׁוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת אִסּוּר - הַמַּעֲלֶה אוֹתוֹ בַּחוּץ חַיָּב בַּעֲשֵׂה, וְחַיָּב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת. כָּל שֶׁהַקְּדִישׁוֹ בִּשְׁעַת אִסּוּר, וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר - חַיָּב בַּעֲשֵׂה, וּפָטוּר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת. כָּל שֶׁהַקְּדִישׁוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר - פָּטוּר בַּעֲשֵׂה, וּפָטוּר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת. וְקָדָשִׁים שֶׁהַקְּדִישׁוֹ בְּבָמָה גְּדוֹלָה - יִקָּרְבוּ בְּבָמָה קְטַנָּה. אֵיזֶה הוּא שֶׁהַקְּדִישׁוֹ בִּשְׁעַת אִסּוּר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת אִסּוּר? קָדָשִׁים שֶׁהַקְּדִישׁוּ בַּמִּשְׁכָּן - יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. בְּשִׁילֹה בְּבֵית עוֹלָמִים - יִקָּרְבוּ בְּבֵית עוֹלָמִים. לְפִיכָךְ, הַמַּעֲלֶה אוֹתוֹ בַּחוּץ - חַיָּב בַּעֲשֵׂה, וְחַיָּב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וְחַיָּב בְּהִכָּרֵת. אֵיזֶהוּ שֶׁהַקְּדִישׁוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת אִסּוּר? קָדָשִׁים שֶׁהַקְּדִישׁוּ קֹדֶם שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן וְהוּקַם הַמִּשְׁכָּן - יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. בַּגִּלְגָּל, וּבָאוּ לְשִׁילֹה - יִקָּרְבוּ בְּשִׁילֹה. בְּנוֹב וּבְגִבְעוֹן וּבָאוּ לְבֵית הָעוֹלָמִים - יִקָּרְבוּ בְּבֵית עוֹלָמִים. לְפִיכָךְ, הַמַּעֲלֶה אוֹתוֹ בַּחוּץ - חַיָּב בַּעֲשֵׂה, וְחַיָּב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת. אֵיזֶהוּ שֶׁהַקְּדִישׁוֹ בִּשְׁעַת אִסּוּר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר? קָדָשִׁים שֶׁהַקְּדִישׁוּ בַּמִּשְׁכָּן, בָּאוּ לַגִּלְגָּל - יִקָּרְבוּ בַּגִּלְגָּל. בְּשִׁילֹה וּבָאוּ לְנוֹב וְגִבְעוֹן - יִקָּרְבוּ בְּנוֹב וְגִבְעוֹן. לְפִיכָךְ, הַמַּעֲלֶה אוֹתָן בַּחוּץ - חַיָּב בַּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת. אֵיזֶה הִיא שֶׁהַקְּדִישׁוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר? קָדָשִׁים שֶׁהַקְּדִישָׁן בַּגִּלְגָּל - יִקָּרְבוּ בַּגִּלְגָּל. בְּנוֹב וּבְגִבְעוֹן - יִקָּרְבוּ בְּנוֹב וּבְגִבְעוֹן, לְפִיכָךְ הַמַּעֲלֶה אוֹתָן בַּחוּץ - פָּטוּר, וּפָטוּר בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת.

ה. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְקָרֵב בַּבָּמָה אַף הַגֵּרִים, אַף הַנָּשִׁים, אַף הָעֲבָדִים. כָּל שֶׁנָּדַר וְנִדָּב - קָרֵב בְּבָמַת יָחִיד. כָּל שֶׁאֵין נָדָר וְנִדָּב - אֵין קָרֵב בְּבָמַת יָחִיד; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין קָרֵב בְּבָמַת יָחִיד אֶלָּא עוֹלָה וּשְׁלָמִים בִּלְבַד. בְּמַת יָחִיד - אֵין טָעוּן נְסָכִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: טָעוּנָה נְסָכִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהַצִּבּוּר וְיָחִיד מַקְרִיבִין בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּגִּלְגָּל. אֵין בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר לְאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּגִּלְגָּל, אֶלָּא בְּמִדְבָּר אֵין בּוֹ הֶתֵּר הַבָּמָה, וְשֶׁבַּגִּלְגָּל יֵשׁ בּוֹ הֶתֵּר הַבָּמָה. בָּמָתוֹ שֶׁבְּרֹאשׁ גַּגּוֹ - אֵין יָחִיד מַקְרִיב עָלֶיהָ, אֶלָּא עוֹלָה וּשְׁלָמִים בִּלְבַד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁהַצִּבּוּר מַקְרִיבִין בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר - מַקְרִיבִין בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּגִּלְגָּל, כָּאן וְכָאן אֵין הַיָּחִיד מַקְרִיב עָלֶיהָ, אֶלָּא עוֹלָה וּשְׁלָמִים בִּלְבַד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַצִּבּוּר לֹא הָיוּ מַקְרִיבִין בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר, אֶלָּא פְּסָחִים וְחוֹבוֹת הַקָּבוּעַ לָהֶם זְמַן מִן הַתּוֹרָה בִּלְבַד.

ו. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד, וְהֶעֱלָהוּ בַּחוּץ, בִּשְׁעַת אִסּוּר הַבָּמָה - אָסוּר. בִּשְׁעַת הֶתֵּר הַבָּמָה - מֻתָּר. שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טז, ה): ״לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח״. יָכוֹל אַף בִּשְׁאָר יָמוֹת הַשָּׁנָה? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): ״בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ״ - בִּשָּׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְכַּנְּסִין בְּמָקוֹם אֶחָד, הֲוֵי אוֹמֵר בִּשְׁעַת הָרֶגֶל.

ז. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין בָּמָה גְּדוֹלָה לְבָמָה קְטַנָּה, קֶרֶן וְכֶבֶשׁ וְיסוֹד בְּבָמָה גְּדוֹלָה, אֵין קֶרֶן וְכֶבֶשׁ וְיסוֹד בְּבָמָה קְטַנָּה, כִּיּוֹר וְכַנּוֹ בְּבָמָה גְּדוֹלָה אֵין כִּיּוֹר וְכַנּוֹ בְּבָמָה קְטַנָּה. חָזֶה וְשׁוֹק לַכֹּהֲנִים בְּבָמָה גְּדוֹלָה, חָזֶה וְשׁוֹק לַבְּעָלִים בְּבָמָה קְטַנָּה. עוֹר עוֹלָה לַכֹּהֲנִים בְּבָמָה גְּדוֹלָה עוֹר עוֹלָה לַבְּעָלִים בְּבָמָה קְטַנָּה, חוּץ לִמְקוֹמוֹ בְּבָמָה גְּדוֹלָה אֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ בְּבָמָה קְטַנָּה.

ח. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁשָּׁוָה בָּמָה גְּדוֹלָה לְבָמָה קְטַנָּה: שְׁחִיטָה בְּבָמָה גְּדוֹלָה שְׁחִיטָה בְּבָמָה קְטַנָּה, הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ בְּבָמָה גְּדוֹלָה הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ בְּבָמָה קְטַנָּה, דָּם מַתִּיר מְכַשִּׁיר וּמְפַגֵּל בְּבָמָה גְּדוֹלָה דָּם מְכַשִּׁיר בְּבָמָה קְטַנָּה. מוּם פּוֹסֵל בְּבָמָה גְּדוֹלָה מוּם פּוֹסֵל בְּבָמָה קְטַנָּה.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

חוּץ לִזְמַנּוֹ בְּבָמָה גְּדוֹלָה חוּץ לִזְמַנּוֹ בְּבָמָה קְטַנָּה. אִי זוֹ הִיא בָּמָה גְּדוֹלָה בְּשָׁעַת הֶתֵּר הַבָּמָה? אֹהֶל מוֹעֵד נָטוּי כְּדַרְכּוֹ אֵין הָאָרוֹן נָתוּן שָׁם, אִי זוֹ הִיא בָּמָה קְטַנָּה בְּשָׁעַת הֶתֵּר הַבָּמָה? עוֹשֶׂה אָדָם בָּמָה עַל פֶּתַח חֲצֵרוֹ, וְעַל פֶּתַח גִּנָּתוֹ, מַקְרִיב עָלֶיהָ הוּא וּבָנוֹ בִּתּוֹ וְעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ.

ט. אֵי זוֹ הִיא מְנוּחָה? זוֹ שִׁילֹה. וְנַחֲלָה? זוֹ יְרוּשָׁלַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יב, ט): ״כִּי לֹא בָאתֶם עַד עַתָּה אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה״. וְאוֹמֵר (יִרְמְיָה יב, ט): ״הַעַיִט צָבוּעַ נַחֲלָתִי לִי״. וְאוֹמֵר (שָׁם ח): ״הָיְתָה לִי נַחֲלָתִי כְּאַרְיֵה בַּיָּעַר״; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: ״נַחֲלָה״ - זוֹ שִׁילֹה. ״מְנוּחָה״ - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קלב, יג): ״כִּי בָחַר ה׳ בְּצִיּוֹן וְגוֹ׳ זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּיתִיהָ״.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁנִּקְמְצוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - כְּשֵׁרוֹת, וְעָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, שֶׁאֵין הַמְּנָחוֹת דּוֹמוֹת לִזְבָחִים. מַחֲבַת לְשׁוּם מַרְחֶשֶׁת - מַעֲשֶׂיהָ מוֹדִיעִים עָלֶיהָ לְשׁוּם מַחֲבַת. מַרְחֶשֶׁת לְשׁוּם בְּלוּלָה - מַעֲשֶׂיהָ מוֹדִיעִין עָלֶיהָ, לְשׁוּם מַרְחֶשֶׁת. אֲבָל זְבָחִים אֵין כֵּן, אֶלָּא מַעֲשֶׂה אֶחָד לְכֻלָּן וּשְׁחִיטָה אַחַת לְכֻלָּן.

ב. חִסֵּר בִּשְׁחִיטָה שֶׁאֵין בְּקֻמִּיצָה, וּבְקֻמִּיצָה שֶׁאֵין בִּשְׁחִיטָה, שֶׁהַשְּׁחִיטָה קְבוּעָה לָהּ צָפוֹן וְקָבוּעַ לָהּ מָקוֹם בַּצָּוָאר. וְנוֹהֶגֶת בְּכָל הַקָּרְבִים וְאוֹסֶרֶת חֲלִין בִּפְנִים וְקָדָשִׁים בַּחוּץ, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ בַּחוּץ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקֻמִּיצָה. חִסֵּר בַּקֻּמִּיצָה, שֶׁהַקֻּמִּיצָה טָעוּן כֹּהֵן וּכְלֵי שָׁרֵת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁחִיטָה. קֻמִּיצָה בִּכְלִי וּשְׁחִיטָה אֲפִלּוּ בְּקָרוֹמִית שֶׁל קָנֶה.

ג. חִסֵּר בִּשְׁחִיטָה שֶׁאֵין בְּמִלִּיקָה, וּבְמִלִּיקָה שֶׁאֵין בִּשְׁחִיטָה, שֶׁהַשְּׁחִיטָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה, וְנוֹהֶגֶת בְּצִבּוּר כְּיָחִיד, וּטְעוּנָה כְּלִי, וּטְעוּנָה צָפוֹן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִלִּיקָה. חִסֵּר בְּמִלִּיקָה, שֶׁהַמִּלִּיקָה טְעוּנָה כֹּהֵן כָּשֵׁר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁחִיטָה.

ד. חִסֵּר בְּקֻמִּיצָה שֶׁאֵין בְּמִלִּיקָה, וּבְמִלִּיקָה שֶׁאֵין בְּקֻמִּיצָה, שֶׁהַקֻּמִּיצָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת וְדוֹחָה אֶת הַטֻּמְאָה. וְנוֹהֶגֶת בְּצִבּוּר כְּיָחִיד, וּטְעוּנָה כְּלִי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִלִּיקָה. חִסֵּר בְּמִלִּיקָה, שֶׁהַמִּלִּיקָה קְבוּעַ לָהּ מָקוֹם בַּצָּוָאר, וְנוֹהֶגֶת בְּכָל הַקָּרְבִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקֻמִּיצָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ רַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה וְרַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי לְבֵנָה, רַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי רִצְפָּה וְרַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי כֵּלִים, אִם יָנַטֵּל הַכְּלִי וְיוּכַל לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ - כָּשֵׁר. וְאִם לָאו - פָּסוּל.

ה. טְמֵא מֵת, וּטְבוּל יוֹם, וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַגּוּף, עַל מָה הַצִּיץ מְרַצֶּה? עַל טֻמְאַת הַדָּם וְעַל הַקֻּמִּיצָה וְעַל הַנְּסָכִים.

ו. מְחֻסַּר בְּגָדִים כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בִּשְׁמוֹנָה כֵּלִים. וְהֶדְיוֹט בְּאַרְבָּעָה. וְאִם שִׁמֵּשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל בְּאַרְבָּעָה וְהֶדְיוֹט בִּשְׁמוֹנָה וְעָבַד - עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. עָבַד עֲבוֹדַת זָהָב בְּבִגְדֵי לָבָן, וַעֲבוֹדַת לָבָן בִּבְגְדֵי זָהָב וְעָבַד - עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. הָיוּ מְרֻשָּׁלִין וּמְסֻלָּקִין, אוֹ שֶׁהָיוּ מְשֻׁחָקִין וְעָבַד - עֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁרָה. לָבַשׁ שְׁתֵּי כָתָנוֹת, וּשְׁתֵּי מִכְנָסַיִם, וּשְׁנֵי אַבְנָטִים, אוֹ שֶׁהָיוּ מְקוֹרָעִין, אוֹ שֶׁחָסַר אֶחָד מֵהֶם, אוֹ שֶׁנָּתַן רְטִיָּה עַל גַּבֵּי בְּשָׂרוֹ תַּחַת בְּגָדָיו, וְעָבַד - עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה.

ז. ״שִׁלֹּא רָחוּץ יָדָיו וְרַגְלָיִם׳ כֵּיצַד? מְקֻדָּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו בִּכְלֵי שָׁרֵת בִּפְנִים, קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּחוּץ, אוֹ מִכְּלֵי חוֹל בִּפְנִים, אוֹ שֶׁטָּבַל בְּמֵי מְעָרָה וְעָבַד - עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. כֵּיצַד הוּא מְקֻדָּשׁ? נוֹתֵן יַד יְמִינוֹ עַל גַּבֵּי רֶגֶל יְמִינוֹ, שְׂמֹאלוֹ עַל גַּבֵּי רֶגֶל שְׂמֹאלוֹ, מְשַׁפְשֵׁף וּמַרְחִיץ, מְשַׁפְשֵׁף וּמַרְחִיץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ שְׁתֵּי יָדִים זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ - מְקֻדָּשׁ. אָמְרוּ לוֹ: אִי אֶפְשָׁר לָכֵן. כֹּהֲנִים שֶׁלֹּא טָבְלוּ וְלֹא קִדְּשׁוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם, וְכֵן כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁטָּבַל וְלֹא קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, בֵּין עֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה, וּבֵין בְּגָדִים לִבְגָדִים, וְעָבַד

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

- עֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁרָה. אֲבָל כֹּהֲנִים שֶׁלֹּא טָבְלוּ וְלֹא קִדְּשׁוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם. וְכֵן כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁטָּבַל וְלֹא קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַבֹּקֶר, וְעָבַד - עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. אֶחָד כֹּהֵן גָּדוֹל וְאֶחָד כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁשִּׁמְּשׁוּ שַׁחֲרִית, וְלֹא רָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִים מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל, כ): "בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ". הָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב כָּל הַלַּיְלָה לְאוֹרָה - טָעוּן קִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם. רַבִּי אוֹמֵר: אֵין הַלַּיְלָה פּוֹסֶלֶת בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ הוּא עוֹסֵק בָּעֲבוֹדָה שְׁלֹשָׁה יָמִים - אֵין הַלַּיְלָה פּוֹסֶלֶת בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם.

ח. יָשַׁב עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה - פְּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יח, ה): "לַעֲמֹד". עָמַד עַל גַּבֵּי לְבֵנָה - פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם שָׁם, ז): "כְּכָל אֶחָיו הַלְוִיִּם".

ט. קָמַץ בִּשְׂמֹאל - פָּסוּל. בֶּן בְּתִירָא אוֹמֵר: יַחְזִיר וְיַחְזֹר וְיִקְמֹץ בִּימִין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּךְ הָיָה רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר בְּכָל הַפְּסוּלִין. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן יָאסִין וְרַבִּי יְהוּדָה נַחְתּוֹם אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא קָדַשׁ קֹמֶץ בַּכְּלִי - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁלֹּא יַחְזִיר. רַבִּי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - יַחְזִיר, שֶׁאֵין הַכְּלִי מְקַדֵּשׁ קֹמֶץ בַּכְּלִי, אֲבָל אִם קִדֵּשׁ קֹמֶץ זֶה בַּכְּלִי - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁלֹּא יַחְזִיר. רַבִּי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - יַחְזִיר, שֶׁאֵין הַכְּלִי מְקַדֵּשׁ קֹמֶץ שֶׁלֹּא נִקְמַץ מִבְּרִיָּתוֹ.

י. כֵּיצַד סֵדֶר מְנָחוֹת? הָיָה מְבִיאָן מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ בִּכְלִי כֶּסֶף וּבִכְלִי זָהָב - נוֹתְנָהּ בְּתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת וּמְקַדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ כְּלֵי שָׁרֵת, וְנוֹתֵן שַׁמְנָהּ וּלְבוֹנָתָהּ עָלֶיהָ. נִכְנַס וּמַגִּישָׁהּ בְּקֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, לְדָרוֹמָהּ שֶׁל קֶרֶן - מְנִיחָהּ בַּמִּזְבֵּחַ וְדַיּוֹ, וּמְסַלֵּק אֶת לְבוֹנָתָהּ מִצַּד אֶחָד, וְקוֹמֵץ מִמְּקוֹם הַשֶּׁמֶן, וְנוֹתְנוֹ בְּתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת, וּמְקַדְּשׁוֹ בְּתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת, וּמְלַקֵּט אֶת הַלְּבוֹנָה, וְנוֹתְנָהּ עַל גַּבּוֹ, וּמַעֲלֶה אוֹתוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וּמוֹלְחוֹ וְנוֹתֵן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.

הַשָּׁלֵם

הָאִשִּׁים וְהַשִּׁירִים נִתָּנִין לַכֹּהֲנִים, רַשָּׁאִין כֹּהֲנִים לִתֵּן בְּשִׁיֵּרֵי מִנָחוֹת יַיִן שָׁמֶן וּדְבָשׁ, וַאֲסוּרִין לְחַמֵּץ. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? פּוֹשֵׁט אֶצְבְּעוֹתָיו עַל פִּסַּת יָדוֹ. וּכְפִיתִים מְמַחֵק מִמַּעֲלָה לְמַטָּה. רִבָּה שְׁמָנָהּ וְחִסַּר שַׁמְנָהּ, רִבָּה סוֹלְתָהּ וַחֲסַר סוֹלְתָהּ - פְּסוּלָה. רִבָּה לְבוֹנָתָהּ - כְּשֵׁרָה. מֵעֵט לְבוֹנָתָהּ, אֲפִלּוּ שְׁנֵי קֻרְטִין - כְּשֵׁרָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה שֶׁחִסֵּר אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - פְּסוּלָה. קֹמֶץ שֶׁלֹּא מִמְּקוֹם הַשֶּׁמֶן, וְשֶׁלֹּא מִמְּקוֹם הַלְּבוֹנָה, אוֹ שֶׁלֹּא נָתַן עָלֶיהָ לְבוֹנָה, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - פְּסוּלָה. אֶחָד מִנְחַת יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד מִנְחַת כֹּהֲנִים, אֶלָּא שֶׁמִּנְחַת כֹּהֲנִים כְּלָהּ כָּלִיל לָאִשִּׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ו, טו): "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל".

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִשְּׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר קֶמְצָהּ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִקֶּמְצָהּ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִלְּבוֹנָתָהּ בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִשְּׁיָרֶיהָ לְמָחָר, לְהַקְטִיר קֶמְצָהּ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִקֶּמְצָהּ לְמָחָר, לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ, אוֹ כַּזַּיִת מִלְּבוֹנָתָהּ לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. כָּל הַמִּנְחוֹת שֶׁקָּמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, הוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנָּן, הוֹלִיךְ וְהִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וּבִלְבַד שֶׁיִּקְרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ? קָמַץ בִּשְׁתִיקָה, וְנָתַן בַּכְּלִי, וְהוֹלִיךְ חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנָתַן בַּכְּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר בִּשְׁתִיקָה, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בַּכְּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר בִּשְׁתִיקָה - זֶהוּ שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ.

ב. כֵּיצַד לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ? קָמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנָתַן בַּכְּלִי, וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנָתַן בַּכְּלִי, וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בַּכְּלִי, וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ, בֵּין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם,

תּוֹסֶפְתָּא

וּבֵין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.

ג. כֵּיצַד קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן? קָמַץ חוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְנָתַן בַּכְּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ. מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת שֶׁקָּמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ.

ד. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לְאֶכוֹל שְׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ לְמָחָר, לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ לְמָחָר, לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ בַּחוּץ, בֵּין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם, וּבֵין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. כָּל הַמִּנְחוֹת שֶׁקָּמְצָן חוּץ לִזְמַנָּן, אוֹ שֶׁקִּבְּלוּ פְסוּלִין אֶת הַקֹּמֶץ וְקָטְרוּהוּ בְּשִׁתִּיקָה, אֲפִלּוּ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.

ה. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לְאָכְלָהּ שְׁיָרֶיהָ כַּזַּיִת הַיּוֹם וְכַזַּיִת לְמָחָר. לְהַקְטִיר מֻקְמָצָהּ כַּזַּיִת בַּחוּץ וְכַזַּיִת בִּפְנִים - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכֹל מְשָׁיְרֶיהָ כַּזַּיִת הַיּוֹם וְכַזַּיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֻקְמָצָהּ כַּזַּיִת הַיּוֹם וְכַזַּיִת לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה, לֶאֱכֹל מְשָׁיְרֶיהָ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ וְכַחֲצִי זַיִת בִּפְנִים, וּלְהַקְטִיר מֻקְמָצָהּ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ וְכַחֲצִי זַיִת בִּפְנִים - כָּשֵׁר; וְכֵן לְמָחָר כָּשֵׁר.

ו. הַקֹּמֶץ אֶת הַמִּנְחָה, לֶאֱכֹל מְשָׁיְרֶיהָ כַּזַּיִת בַּחוּץ, וְכַזַּיִת בִּפְנִים, בֵּין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם, וּבֵין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה, לֶאֱכוֹל מְשָׁיְרֶיהָ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, וּלְהַקְטִיר

הַשָּׁלֵם

מֻקְמָצָהּ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לֶאֱכוֹל מְשָׁיְרֶיהָ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, וּלְהַקְטִיר מֻקְמָצָהּ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, לֶאֱכוֹל מְשָׁיְרֶיהָ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, וּלְהַקְטִיר מֻקְמָצָהּ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - כָּשֵׁר, שֶׁאֵין קְמִיצָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל קְמִיצָה וּקְמִיצָה, הַקְטָרָה וְהַקְטָרָה - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. כֵּיצַד קוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכוֹל מְשָׁיְרֶיהָ כַּזַּיִת בַּחוּץ וְכַזַּיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֻקְמָצָהּ כַּזַּיִת בַּחוּץ וְכַזַּיִת לְמָחָר? - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, מִפְּנֵי שֶׁקְּמִיצָה וּקְמִיצָה, הַקְטָרָה וְהַקְטָרָה - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכוֹל מְשָׁיְרֶיהָ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, וּבִשְׁעַת הַקְטָרָה חָשַׁב עוֹד לְהַקְטִיר מֻקְמָצָהּ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, מִפְּנֵי שֶׁקְּמִיצָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְפַגֵּל. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לְהַקְטִיר מֻקְמָצָהּ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, שֶׁאֵין פְּחוֹת מִכְּזַיִת מְפַגֵּל וּפוֹסֵל בְּכָל מָקוֹם. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכוֹל קֻמְצָהּ וּלְהַקְטִיר שְׁיָרֶיהָ, לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל, וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר - כָּשֵׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. לְהַנִּיחַ קֻמְצָהּ וּשְׁיָרֶיהָ לְמָחָר, אוֹ לְהוֹצִיאָן לַחוּץ - כָּשֵׁר וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: וּמַה אִם הֵנִיחַ אֶת הַקּוֹמֵץ לְמָחָר - אֵינוֹ פּוֹסֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה וָזֶה כָּשֵׁר; אֵין לְךָ שֶׁהוּא פָּסוּל אֶלָּא מַחֲשֶׁבֶת קְמִיצָה וְהַקְטָרָה בִּלְבַד.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הַשּׁוֹחֵט שְׁנֵי כְבָשִׂים, לֶאֱכֹל אַחַת מִן הַחַלּוֹת לְמָחָר, לְהַקְטִיר שְׁנֵי בְזִיכִין, לֶאֱכֹל אֶחָד מִן הַסְּדָרִים לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְהַשֵּׁנִי, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.

ב. שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן - יִקָּרֵב בְּטֻמְאָה, וַחֲבֵרוֹ יִקָּרֵב בְּטָהֳרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין קָרְבָּן צִבּוּר חָלוּק, אֶלָּא שְׁנֵיהֶם יִקָּרְבוּ בְּטֻמְאָה.

תּוֹסֶפְתָּא

ג. הַקּוֹמֵץ וְהַלְּבוֹנָה שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶם - שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

ד. הָיָה מַקְרִיב שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְנִטְמְאוּ בְיָדוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֲוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק.

ה. הָיָה מַקְרִיב סִדְּרִים, וְנִטְמְאוּ בְיָדוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֲוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק.

ו. הָיָה מַקְרִיב שְׁנֵי בָזִיכִין, וְנִטְמְאוּ בְיָדוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֲוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק.

ז. הָיָה מַקְרִיב מִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת מָשִׁיחַ, וְנִטְמְאוּ בְיָדוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֲוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק.

ח. הָיָה מַקְרִיב מִנְחַת פָּרִים וּכְבָשִׂים, וְנִטְמְאָה בְיָדוֹ, אוֹמֵר, וּמְבִיאִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, אֵין שָׁם אֶלָּא הִיא - אוֹמְרִים לוֹ: הֲוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק.

ט. הָיָה מַקְרִיב מִנְחַת הָעֹמֶר, וְנִטְמְאָה, אוֹמֵר, וּמְבִיאִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, אֵין שָׁם אֶלָּא הִיא - אוֹמְרִים לוֹ: הֲוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק! דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, אוֹמְרִים לוֹ: הֲוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק! שֶׁהָעֹמֶר שֶׁקְּצָרוּהוּ שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתוֹ - פָּסוּל.

י. תּוֹדָה מְעַכֶּבֶת וּמְפַגֶּלֶת אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם מְעַכֵּב וְאֵין מְפַגֵּל אֶת הַתּוֹדָה. כְּבָשִׂים מְעַכְּבִין וּמְפַגְּלִין אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם מְעַכֵּב וְאֵין מְפַגֵּל אֶת הַכְּבָשִׂים. הַזֶּבַח מְפַגֵּל אֶת הַנְּסָכִים מִשֶּׁקְּדְּשׁוּ בַּכֶּלִי; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְאֵין נְסָכִים מְפַגְּלִין אֶת הַזֶּבַח.

יא. קֶמֶץ בִּשְׁתִיקָה, וּכְשֶׁהוּא בָּא לְהַקְטָרָה - הִקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ בִּשְׁתִיקָה, וְאֶת הַלְּבוֹנָה חוּץ לִזְמַנָּהּ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין בּוֹ כָּרֵת עַד שֶׁיְּפַגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁיְּקָרֵב מַתִּיר כְּמִצְוָתוֹ! אֲבָל לָן, אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, אוֹ שֶׁהִקְטִירוּ פְּסוּלִים אֶת אֶחָד מֵהֶן, אֲפִלּוּ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הִקְטִיר אֶחָד מֵהֶן הַיּוֹם, עַל מְנָת לְהַקְטִיר מֻחְבָּרוֹ לְמָחָר - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁפִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. שְׁנֵי כִבְשֵׂי עֲצֶרֶת שֶׁשָּׁחַט הָרִאשׁוֹן בִּשְׁתִיקָה, וְהַשֵּׁנִי חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין בּוֹ כָּרֵת, עַד שֶׁיְּפַגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁקָּרֵב הַשֵּׁנִי כְּמִצְוָתוֹ! אֲבָל לָן אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, אוֹ שֶׁשָּׁחֲטוּ פְּסוּלִים וְזָרְקוּ אֶת דָּמוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, אֲפִלּוּ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. שָׁחַט אֶת אֶחָד מֵהֶם הַיּוֹם, עַל מְנָת לֶאֱכוֹל מֻחְבָּרוֹ לְמָחָר - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁכָּשֵׁר, שֶׁאֵין הַכֶּבֶשׁ מְפַגֵּל וּפוֹסֵל אֶת חֲבֵרוֹ בְּכָל מָקוֹם.

הַשָּׁלֵם

חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין כָּרֵת, עַד שֶׁיְּפַגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁקָּרֵב הַשֵּׁנִי כְּמִצְוָתוֹ! אֲבָל לָן, אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, אוֹ שֶׁהִקְטִירוּ פְּסוּלִים אֶת אֶחָד מֵהֶן, אֲפִלּוּ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הִקְטִיר אֶת אֶחָד מֵהֶם, עַל מְנָת לְהַקְטִיר מֻחְבָּרוֹ לְמָחָר - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁפִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. שְׁנֵי כִבְשֵׂי עֲצֶרֶת שֶׁשָּׁחַט הָרִאשׁוֹן בִּשְׁתִיקָה, וְהַשֵּׁנִי חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין בּוֹ כָּרֵת, עַד שֶׁיְּפַגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁקָּרֵב הַשֵּׁנִי כְּמִצְוָתוֹ! אֲבָל לָן, אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, אוֹ שֶׁשָּׁחֲטוּ פְּסוּלִים וְזָרְקוּ אֶת דָּמוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, אֲפִלּוּ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. שָׁחַט אֶת אֶחָד מֵהֶם הַיּוֹם, עַל מְנָת לֶאֱכוֹל מֻחְבָּרוֹ לְמָחָר - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁכָּשֵׁר, שֶׁאֵין הַכֶּבֶשׁ מְפַגֵּל וּפוֹסֵל אֶת חֲבֵרוֹ בְּכָל מָקוֹם.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. מִנְחָה שֶׁלֹּא נִקְמְצָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמִנְחָה שֶׁנִּקְמְצָה, אִם יָכוֹל לִקְמֹץ מִזּוֹ שֶׁלֹּא נִקְמְצָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ - כְּשֵׁרָה. וְאִם לָאו - פְּסוּלָה, וְיִקָּטֵיר קֻמְצָהּ שֶׁל רִאשׁוֹנָה. הַקּוֹמֵץ שֶׁנִּתְעָרֵב בַּשִּׁשִּׁירִים - הֲרֵי זֶה לֹא יִקְרַב. וְאִם קָרֵב - כָּשֵׁר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: נִתְעָרֵב בְּשִׁיְרֵי מִנְחָה אַחֶרֶת, אוֹ בְּמִנְחָה שֶׁלֹּא נִקְמְצָה - הֲרֵי זֶה לֹא יִקְרַב. וְאִם קָרֵב - כָּשֵׁר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: נִתְעָרֵב בְּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּבְמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּבְמִנְחַת נְסָכִים, וְכֵן מִנְחַת כֹּהֲנִים, וְכֵן מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ זוֹ בְּזוֹ - הֲרֵי אֵלּוּ יִקָּרְבוּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׁנֵי כֹּהֲנִים מְבִיאִין אֶת מִנְחוֹתֵיהֶן בִּכְלִי אֶחָד, וּמַקְרִיבִין אוֹתָן לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, מִפְּנֵי שֶׁכֻּלָּן כְּלִיל לָאִשִּׁים. נִתְעָרְבָה בְּמִנְחַת פָּרִים אֵילִים וּכְבָשִׂים - הֲרֵי אֵלּוּ יִקָּרְבוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יִקָּרְבוּ, מִפְּנֵי שֶׁזּוֹ בְּלֵילָתָהּ עֶבְדָה, וְזוֹ בְּלֵילָתָהּ רַכָּה, וְהֵן בּוֹלְעוֹת זוֹ מִזּוֹ.

תּוֹסֶפְתָּא

ב. חָרֵב שֶׁנִּתְעָרֵב בְּבָלוּל - הֲרֵי זֶה יִקָּרֵב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יִקָּרֵב, מִפְּנֵי שֶׁבּוֹלֵעַ מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאָמַר: 'אִם אֵין קֶמַץ - אֵין שִׁירַיִם' אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שִׁירַיִם יֵשׁ קֶמַץ, מִדִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאָמַר: 'אִם אֵין קֶמַץ אֵין שִׁירַיִם אֵין קֶמַץ'. נִטְמָא קֶמַץ, שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים - הַשִּׁירַיִם תְּעֻבַּר צוּרָתָם וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. נִטְמְאוּ שִׁירַיִם אוֹ שֶׁנִּפְסְלוּ אוֹ שֶׁיָּצְאוּ חוּץ לַקְּלָעִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יַקְטִיר אֶת קֶמֶץ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יַקְטִיר. וְאִם הִקְטִיר בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהַרְצָה.

ג. שִׁירַיִם שֶׁחָסְרוּ עַד שֶׁלֹּא קָרַב הַקֶּמֶץ - פְּסוּלִין. מִשֶּׁקָּרַב הַקֶּמֶץ - כְּשֵׁרִים.

ד. רְקִיקֵי מִנְחַת יִשְׂרָאֵל שֶׁחָסְרוּ עַד שֶׁלֹּא קָרַב הַקּוֹמֶץ - פְּסוּלִין. מִשֶּׁקָּרַב הַקּוֹמֶץ - כְּשֵׁרִים.

ה. חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר שֶׁחָסְרוּ עַד שֶׁלֹּא נִזְרַק דַּם הַזֶּבַח - פְּסוּלִין. מִשֶּׁנִּזְרַק דַּם הַזֶּבַח - כְּשֵׁרִים.

ו. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁחָסְרוּ עַד שֶׁלֹּא נִזְרַק דָּמָן שֶׁל כְּבָשִׂים - פְּסוּלִין. מִשֶּׁנִּזְרַק דָּמָן שֶׁל כְּבָשִׂים - כְּשֵׁרִים.

ז. שְׁנֵי סְדָרִים שֶׁחָסְרוּ עַד שֶׁלֹּא הִקְטִירוּ בְּזִיכִין - פְּסוּלִין. מִשֶּׁהִקְטִירוּ בְּזִיכִין - כְּשֵׁרִים. אֲבָל נִסְכֵּי בְּהֵמָה שֶׁחָסְרוּ, בֵּין שֶׁקָּרַב הַזֶּבַח וּבֵין עַד שֶׁלֹּא קָרַב הַזֶּבַח - כְּשֵׁרִים, שֶׁיְּבֹאוּ נְסָכִים אֲחֵרִים לְמַלְּאוֹתָן.

ח. קֶמֶץ בִּשְׁתִיקָה, וְיָצָא הַקֶּמֶץ חוּץ לַקְּלָעִים וְקִטְרָן בִּשְׁתִיקָה - הֲרֵי זֶה כְּמוֹת שֶׁהָיָה, מוּעָלִין בְּשִׁירַיִם וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם נוֹתָר וּמִשּׁוּם טָמֵא. נִטְמָא הַקֶּמֶץ וְקִטְרוֹ בִּשְׁתִיקָה - אֵין מוּעָלִים בַּשִּׁירַיִם, אֲבָל חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם נוֹתָר וּמִשּׁוּם טָמֵא. שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא וְאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה, לֹא עַל הַלָּן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא. קֶמֶץ בִּשְׁתִיקָה, וְיָצָא הַקֶּמֶץ חוּץ לַקְּלָעִים וְהִקְטִיר הַקֶּמֶץ בִּשְׁתִיקָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה כְּמוֹת שֶׁהָיָה. מוּעָלִין בַּשִּׁירַיִם וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם נוֹתָר וּמִשּׁוּם טָמֵא. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הָרְצָה הַצִּיץ עַל הַיּוֹצֵא, עָדַיִן מוּעָלִין בְּשִׁירַיִם, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל. נִטְמְאוּ הַשִּׁירַיִם וְהִקְטִיר אֶת הַקֶּמֶץ בִּשְׁתִיקָה - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵין מוּעָלִין בָּהֶם. אֲבָל חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתָר וּמִשּׁוּם טָמֵא, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא וְאֵין מְרַצֶּה - לֹא עַל הַלָּן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא. קֶמֶץ בִּשְׁתִיקָה, וְיָצָא, קֶמֶץ חוּץ לַקְּלָעִים וְקִטְרוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקְּמָצוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְיָצָא, קֶמֶץ חוּץ לַקְּלָעִים וְקִטְרוֹ בִּשְׁתִיקָה, אוֹ שֶׁקֶּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְיָצָא חוּץ לַקְּלָעִים, קִטְרוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ - מוּעָלִין בַּשִּׁירַיִם, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל. נִטְמָא הַקֶּמֶץ וְקִטְרוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ, עֲדַיִן מוּעָלִין בַּשִּׁירַיִם וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא, וְאֵין מְרַצֶּה, לֹא עַל הַלָּן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא. קֶמֶץ בִּשְׁתִיקָה, וְיָצָא חוּץ לַקְּלָעִים וְהִקְטִיר אֶת הַקֶּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקֶּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְיָצָא שִׁירַיִם חוּץ לַקְּלָעִים, וְהִקְטִיר אֶת הַקֶּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקֶּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ וְיָצְאוּ שִׁירַיִם חוּץ לַקְּלָעִים, וְהִקְטִיר אֶת הַקֶּמֶץ בִּשְׁתִיקָה, אוֹ שֶׁקֶּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְיָצְאוּ שִׁירַיִם חוּץ לַקְּלָעִים, וְהִקְטִיר אֶת הַקֶּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה כְּמוֹת שֶׁהָיָה. מוּעָלִין בַּשִּׁירַיִם וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הָרְצָה הַצִּיץ עַל הַיּוֹצֵא, עָדַיִן מוּעָלִין בַּשִּׁירַיִם, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל. נִטְמְאוּ הַשִּׁירַיִם וְהִקְטִיר אֶת הַקֶּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁעֲדַיִן מוּעָלִין בַּשִּׁירַיִם וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא וְאֵינוֹ מְרַצֶּה, לֹא עַל הַלָּן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא.

הַשָּׁלֵם

ט. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁיָּצְאוּ חוּץ לַקְּלָעִים, וְנִזְרַק דָּמָן שֶׁל כְּבָשִׂים חוּץ לִזְמַנּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין חַיָּבִים עַל לֶחֶם זֶה מִשּׁוּם פִּגּוּל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חַיָּבִין עַל לֶחֶם זֶה מִשּׁוּם פִּגּוּל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַקֶּמֶץ טָעוּן כְּלֵי שָׁרֵת. כֵּיצַד? קוֹמְצוֹ מִתּוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת וְנוֹתְנוֹ לְתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת, וּמְקַדְּשׁוֹ לְתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת. אִם לֹא קִדְּשׁוֹ בְּתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת; רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן

תּוֹסֶפְתָּא

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ קוֹמְצוֹ מִתּוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת, וּמְלָחוֹ, וּנְתָנוֹ עַל גַּבֵּי הָאִשִּׁים כָּשֵׁר.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. שְׁנֵי כְבָשֵׁי עֲצֶרֶת - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. מֵת אֶחָד מֵהֶם, אוֹ שֶׁבָּרַח, אוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה טְרֵפָה - יִקַּח זוּג לַשֵּׁנִי. שָׁחַט אֶת אֶחָד מֵהֶם לִשְׁמוֹ - יִקַּח זוּג לַשֵּׁנִי. נִשְׁחֲטוּ שְׁנֵיהֶן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - יָבִיא שְׁנַיִם בַּתְּחִלָּה, וְיָנִיף הַלֶּחֶם עִמָּהֶם. מַהוּ לִזְרֹק אֶת הַדָּם בְּיוֹם טוֹב? יִזְרֹק וּמָתָר בַּאֲכִילָה. וּבְשַׁבָּת לֹא יִזְרֹק, וּמֻתָּר בַּהֲנָאָה. וְאִם זָרַק אֶת הַדָּם, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, הַבָּשָׂר יֵאָכֵל וְיִקָּטִיר אֲמוּרִים לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת.

ב. הַשּׁוֹחֵט שְׁתֵּי חַטָּאוֹת לַצִּבּוּר, וְאֵין צָרִיךְ אֶלָּא אַחַת - חַיָּב עַל הָאַחֲרוֹנָה. שְׁתֵּי עוֹלוֹת לַצִּבּוּר, וְאֵין צְרִיכִין אֶלָּא אַחַת - חַיָּב עַל הָאַחֲרוֹנָה. חַטַּאת צִבּוּר שֶׁשְּׁחָטָהּ בְּשַׁבָּת, שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ - הֲרֵי זֶה חַיָּב, וְיִקָּטִיר אֲמוּרִין. עוֹלַת צִבּוּר שֶׁשְּׁחָטָהּ בְּשַׁבָּת, שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ - הֲרֵי זֶה חַיָּב, וְיִקָּטִיר אֲמוּרִין לָעֶרֶב. חַטַּאת יָחִיד וְעוֹלַת יָחִיד שֶׁשְּׁחָטָן בְּשַׁבָּת לִשְׁמָן, וְזָרַק דָּמָן לִשְׁמָן - הֲרֵי זֶה חַיָּב, וְעָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה.

ג. שְׁנֵי כִבְשֵׁי עֲצֶרֶת - אֵין מְקַדְּשִׁין אֶת הַלֶּחֶם אֶלָּא בִּשְׁחִיטָה. שְׁחָטָן לִשְׁמָן, וְזָרַק דָּמָן לִשְׁמָן - הַלֶּחֶם מְקַדֵּשׁ. שְׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וְזָרַק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - אֵין הַלֶּחֶם מְקַדֵּשׁ. שְׁחָטָן לִשְׁמָן, וְזָרַק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - הַלֶּחֶם מְקַדֵּשׁ וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵין הַלֶּחֶם מְקַדֵּשׁ עַד שֶׁיִּשְׁחֲטֵם לִשְׁמָם, וְיִזְרֹק דָּמָם לִשְׁמָם. פְּעָמִים שֶׁהֵם מְפַגְּלִים וְהַלֶּחֶם מְפַגֵּל, הֵם מְפַגְּלִין וְהַלֶּחֶם כָּשֵׁר, הֵם כְּשֵׁרִים וְהַלֶּחֶם מְפַגֵּל, הֵם כְּשֵׁרִים וְהַלֶּחֶם כָּשֵׁר. שְׁחָטָן לִשְׁמָן, לֶאֱכֹל מֵהֶן לְמָחָר, הֵם מְפַגְּלִים וְהַלֶּחֶם מְפַגֵּל, שְׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, לֶאֱכֹל מֵהֶן לְמָחָר - הֵם מְפַגְּלִים וְהַלֶּחֶם כָּשֵׁר, שְׁחָטָן לִשְׁמָן, לֶאֱכֹל מִן הַלֶּחֶם לְמָחָר - הֵם כְּשֵׁרִים וְהַלֶּחֶם כָּשֵׁר.

הַשָּׁלֵם

ה,ד הֶחֱמִירָה תּוֹרָה מַחֲשֶׁבֶת זְבָחִים מִמַּעֲשֵׂיהֶם, מַעֲשֶׂה זְבָחִים מִמַּחֲשַׁבְתָּן. כֵּיצַד מַחֲשֶׁבֶת זְבָחִים מִמַּעֲשֵׂיהֶן? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לִזְרֹק דָּמוֹ בַּחוּץ, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר אֲמוּרָיו בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מֵאֲמוּרָיו בַּחוּץ, לֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וְאִם עָשָׂה כֵן - אֶינוֹ פָּסוּל לְזָרְקוֹ דָּמוֹ לְמָחָר, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ לְמָחָר, לְהַקְטִיר אֲמוּרָיו לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מֵאֲמוּרָיו לְמָחָר, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וְאִם עָשָׂה כֵן - אֶינוֹ פִּגּוּל. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה, לֶאֱכוֹל שִׁיָּרֶיהָ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִשִּׁיָּרֶיהָ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר קֶמְצָהּ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִקֶּמְצָהּ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִלְּבוֹנָתָהּ בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וְאִם עָשָׂה כֵן - אֶינוֹ פָּסוּל. לֶאֱכוֹל שִׁיָּרֶיהָ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִשִּׁיָּרֶיהָ לְמָחָר, לְהַקְטִיר קֶמְצָהּ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִקֶּמְצָהּ לְמָחָר, לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִלְּבוֹנָתָהּ לְמָחָר - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וְאִם עָשָׂה כֵן - אֶינוֹ פִּגּוּל.

ה. כֵּיצַד מַעֲשֶׂה זְבָחִים מִמַּחֲשַׁבְתָּן? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה עַל מְנָת שֶׁיִּזְרְקוּ עֲרָלִים וּטְמֵאִים אֶת דָּמוֹ, עַל מְנָת שֶׁיַּקְטִירוּ עֲרָלִים וּטְמֵאִים אֶת אֲמוּרָיו, עַל מְנָת שֶׁיֹּאכְלוּ עֲרֵלִים אֶת בְּשָׂרוֹ - כָּשֵׁר. וְאִם עָשָׂה כֵן - הֲרֵי זֶה פָּסוּל. נָתַן מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, וְאֶת הַנְּתָנִין מִלְמַעְלָה לְמַטָּה. אֶת הַנְּתָנִין בִּפְנִים בַּחוּץ, וְאֶת הַנְּתָנִין בַּחוּץ בִּפְנִים - כָּשֵׁר. וְאִם עָשָׂה כֵן - הֲרֵי זֶה פָּסוּל.

ו. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַחַטָּאת, לְהַכְנִיס מִדָּמָהּ לִפְנִים - כְּשֵׁרָה. חַטָּאת שֶׁהִכְנִיס מִדָּמָהּ, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - פְּסוּלָה. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה, לְהַקְטִיר מִקֶּמְצָהּ, פָּחוֹת מִכְּזַיִת לְמָחָר - כָּשֵׁר. הַקּוֹמֵץ שֶׁחִסֵּר אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - פָּסוּל.

ז. כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁקֶּמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - כְּשֵׁרוֹת, לְפִיכָךְ אִם חִשֵּׁב עֲלֵיהֶן חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו

תּוֹסֶפְתָּא

כֵּרֶת. קָמַץ כֹּהֵן, קָמַץ הַכָּשֵׁר, קָמַץ בִּימִינוֹ, קָמַץ בִּכְלִי הֶקְדֵּשׁ - כָּשֵׁר. לְפִיכָךְ אִם חִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֵּרֶת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. קָמַץ הַכָּשֵׁר וְנָתַן לַפָּסוּל - יַחֲזִיר לַכָּשֵׁר - וְכָשֵׁר. בְּיַד הַכָּשֵׁר וְחִשֵּׁב עָלָיו בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. בְּיַד הַכָּשֵׁר וְחִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֵּרֶת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. קָמַץ בִּימִינוֹ וְנָתַן לִשְׂמֹאלוֹ - יַחֲזִיר לִימִינוֹ וְכָשֵׁר. בִּשְׂמֹאלוֹ וְחִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. בִּימִינוֹ וְחִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֵּרֶת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. קָמַץ בִּכְלִי קֹדֶשׁ, וְנָתַן לִכְלִי חוֹל - יַחֲזִיר לִכְלִי קֹדֶשׁ, וְכָשֵׁר. בִּכְלִי חוֹל וְחִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. בִּכְלִי קֹדֶשׁ וְחִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ- פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כֵּרֶת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: קָמַץ הַכָּשֵׁר וְנָתַן לַפָּסוּל - פָּסְלָתוּ מַתְּנָתוֹ. קָמַץ בִּכְלִי הַקֹּדֶשׁ וְנָתַן לִכְלִי חוֹל - פָּסְלָתוּ מַתְּנָתוֹ. קָמַץ בִּימִינוֹ וְנָתַן לִשְׂמֹאלוֹ - פָּסְלָתוּ מַתְּנָתוֹ. אֲבָל הַקּוֹמֵץ מִתּוֹךְ כְּלִי חוֹל, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת, עַד שֶׁלֹּא נָתַן שַׁמְנָהּ וּלְבוֹנָתָהּ, וְחִשֵּׁב עָלָיהָ, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל, מִשֶּׁנָּתַן שַׁמְנָהּ וּלְבוֹנָתָהּ, וְחִשֵּׁב עָלֶיהָ חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֵּרֶת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. קָמַץ עַל שֶׁבַּחוּץ, וְנִכְנַס לִפְנִים - יַחֲזֹר וְיִקְמֹץ בִּפְנִים, וְכָשֵׁר. בַּחוּץ, וְחִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. בִּפְנִים, וְחִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֵּרֶת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. נִתְפַּזֵּר הַקֹּמֶץ עַל הָרִצְפָּה - יַחֲזֹר וַיְאַסְפֶּנּוּ וְכָשֵׁר. עַד שֶׁלֹּא אֲסָפוֹ וְחִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל, מִשֶּׁאֲסָפוֹ וְחִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כֵּרֶת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.

הַשָּׁלֵם

ח. מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת שֶׁנָּתַן עָלֶיהָ לְבוֹנָה - יִלָּקֵט אֶת הַלְּבוֹנָה וּכְשֵׁרָה. עַד שֶׁלֹּא לִקֵּט אֶת הַלְּבוֹנָה, וְחִשֵּׁב עָלֶיהָ, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. מִשֶּׁלִּקֵּט אֶת הַלְּבוֹנָה, וְחִשֵּׁב עָלֶיהָ, חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֵּרֶת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.

ט. כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁהוּנְפוּ וְלֹא הֻגְּשׁוּ, הֻגְּשׁוּ וְלֹא הוּנְפוּ, יָצַק וְלֹא בָלַל, בָּלַל וְלֹא פָתַת, פָּתַת וְלֹא מָלַח, מָלַח וְלֹא פָתַת - כְּשֵׁרָה. לְפִיכָךְ אִם חִשֵּׁב עָלֶיהָ חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֵּרֶת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, לְפִיכָךְ הִקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאֶת הַלְּבוֹנָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אוֹ שֶׁהִקְטִיר קְמִצָּהּ פְּעָמַיִם - כְּשֵׁרָה. לְפִיכָךְ אִם חִשֵּׁב עָלֶיהָ חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כֵּרֶת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. זֶה הַכְּלָל, אֵין הַמְּנָחוֹת נִפְסָלוֹת אֶלָּא בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים: בְּקֹמְיצָה, וּבְהִלּוּךְ, וּבְמַתַּן כְּלִי, וּבְהַקְטָרָה, מוֹסִיף עֲלֵיהֶן מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת, שֶׁקְּמָצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. לְפִיכָךְ, אִם חִשֵּׁב עָלֶיהָ, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ, וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. אֶחָד מִנְחַת חוֹטֵא, וְאֶחָד כָּל הַמְּנָחוֹת, שֶׁקְּמָצָן זָר, וְאוֹנֵן, וְטָבוּל יוֹם וּמְחֻסַּר בְּגָדִים, וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, וְשֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיו וְרַגְלָיו, עָרֵל, וְטָמֵא, יוֹשֵׁב, וְעוֹמֵד עַל גַּבֵּי כֵלִים, וְעַל גַּבֵּי בְהֵמָה, עַל גַּבֵּי רֶגֶל חֲבֵרוֹ - פָּסוּל. חִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. הָיָה קוֹמֵץ מִבָּרָץ וְקֶמַץ, וְעָלָה בְיָדוֹ צְרוֹר, גַּרְגֵּר מֶלַח, אוֹ קֹרֶט שֶׁל לְבוֹנָה - פָּסוּל. לְפִיכָךְ, אִם חִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. קֶמַץ הַזָּר, קָמַץ פָּסוּל, קָמַץ בִּשְׂמֹאלוֹ, קָמַץ בִּכְלִי חוֹל - פָּסוּל. לְפִיכָךְ, אִם חִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. רִבָּה שַׁמְנָהּ, וְחִסַּר סוֹלְתָהּ - פְּסוּלָה. לְפִיכָךְ, אִם חִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. קֶמַץ שֶׁלֹּא מִמְּקוֹם הַלְּבוֹנָה, אוֹ

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

שֶׁלֹּא נָתַן עָלֶיהָ לְבוֹנָה, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - פְּסוּלָה. לְפִיכָךְ, אִם חִשַּׁב עָלֶיהָ, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת, שֶׁנָּתַן עָלֶיהָ שֶׁמֶן - פְּסוּלָה. לְפִיכָךְ, אִם חִשַּׁב עָלֶיהָ, חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. נָטַל בְּכֶלִי וְנָתַן עָלֶיהָ - כְּשֵׁרָה. לְפִיכָךְ, אִם חִשַּׁב עָלֶיהָ חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. זֶה הַכְּלָל ; אֵין הַפִּגּוּל נוֹהֵג אֶלָּא בְּדָבָר הָרָאוּי לַעֲבוֹדָה, וּבְמָקוֹם הָרָאוּי לַעֲבוֹדָה.

שופטים פרק טו

א וַיְהִי מִיָּמִים בִּימֵי קְצִיר־חִטִּים וַיִּפְקֹד
שִׁמְשׁוֹן אֶת־אִשְׁתּוֹ בִּגְדֵי עִזִּים וַיֹּאמֶר אָבְאָה
אֶל־אִשְׁתִּי הֶחָדְרָה וְלֹא־נְתָנוֹ אָבִיהָ
לָבוֹא: **ב** וַיֹּאמֶר אָבִיהָ אָמֹר אָמַרְתִּי כִּי־שָׂנֹא
שְׂנֵאתָהּ וָאֶתְּנֶנָּה לְמֵרֵעֶךָ הֲלֹא אֲחוֹתָהּ
הַקְּטַנָּה טוֹבָה מִמֶּנָּה תִּהְיֶנָּא לְךָ
תַּחְתֶּיהָ: **ג** וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן נְקִיתִי הַפַּעַם
מִפְּלִשְׁתִּים כִּי־עֹשֶׂה אֲנִי עִמָּם רָעָה: **ד** וַיֵּלֶךְ
שִׁמְשׁוֹן וַיִּלְכֹּד שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת שׁוּעָלִים וַיִּקַּח
לַפִּדִּים וַיֵּפֶן זָנָב אֶל־זָנָב וַיָּשֶׂם לַפִּיד אֶחָד בֵּין־
שְׁנֵי הַזְּנָבוֹת בַּתָּוֶךְ: **ה** וַיַּבְעֵר־אֵשׁ בַּלַּפִּידִים
וַיְשַׁלַּח בְּקָמוֹת פְּלִשְׁתִּים וַיַּבְעֵר מִגָּדִישׁ וְעַד־
קָמָה וְעַד־כֶּרֶם זָיִת: **ו** וַיֹּאמְרוּ פְּלִשְׁתִּים מִי
עָשָׂה זֹאת וַיֹּאמְרוּ שִׁמְשׁוֹן חֹתַן הַתִּמְנִי כִּי
לָקַח אֶת־אִשְׁתּוֹ וַיִּתְּנָהּ לְמֵרֵעֵהוּ וַיַּעֲלוּ
פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׂרְפוּ אוֹתָהּ וְאֶת־אָבִיהָ
בָּאֵשׁ: **ז** וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן אִם־תַּעֲשׂוּן
כְּזֹאת כִּי אִם־נָקַמְתִּי בָכֶם וְאַחַר
אֶחְדָּל: **ח** וַיַּךְ אוֹתָם שׁוֹק עַל־יָרֵךְ מַכָּה גְדוֹלָה
וַיֵּרֶד וַיֵּשֶׁב בִּסְעִיף סֶלַע עֵיטָם: {פ}
ט וַיַּעֲלוּ פְלִשְׁתִּים וַיַּחֲנוּ בִּיהוּדָה וַיִּנָּטְשׁוּ
בַּלֶּחִי: **י** וַיֹּאמְרוּ אִישׁ יְהוּדָה לָמָּה עֲלִיתֶם
עָלֵינוּ וַיֹּאמְרוּ לֶאֱסֹר אֶת־שִׁמְשׁוֹן עָלִינוּ
לַעֲשׂוֹת לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ: **יא** וַיֵּרְדּוּ שְׁלֹשֶׁת
אַלְפִּים אִישׁ מִיהוּדָה אֶל־סְעִיף סֶלַע עֵיטָם
וַיֹּאמְרוּ לְשִׁמְשׁוֹן הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי־מֹשְׁלִים בָּנוּ
פְּלִשְׁתִּים וּמַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ וַיֹּאמֶר לָהֶם
כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ לִי כֵּן עָשִׂיתִי לָהֶם: **יב** וַיֹּאמְרוּ לוֹ
לֶאֱסָרְךָ יָרַדְנוּ לְתִתְּךָ בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמֶר
לָהֶם שִׁמְשׁוֹן הִשָּׁבְעוּ לִי פֶּן־תִּפְגְּעוּן בִּי
אַתֶּם: **יג** וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֵאמֹר לֹא כִּי־אָסֹר
נֶאֱסָרְךָ וּנְתַנּוּךָ בְּיָדָם וְהָמֵת לֹא נְמִיתֶךָּ
וַיַּאַסְרֻהוּ בִּשְׁנַיִם עֲבֹתִים חֲדָשִׁים וַיַּעֲלוּהוּ מִן־
הַסֶּלַע: **יד** הוּא־בָא עַד־לֶחִי וּפְלִשְׁתִּים הֵרִיעוּ
לִקְרָאתוֹ וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה וַתִּהְיֶינָה
הָעֲבֹתִים אֲשֶׁר עַל־זְרוֹעוֹתָיו כַּפִּשְׁתִּים אֲשֶׁר
בָּעֲרוּ בָאֵשׁ וַיִּמַּסּוּ אֱסוּרָיו מֵעַל
יָדָיו: **טו** וַיִּמְצָא לְחִי־חֲמוֹר טְרִיָּה וַיִּשְׁלַח יָדוֹ
וַיִּקָּחֶהָ וַיַּךְ־בָּהּ אֶלֶף אִישׁ: **טז** וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן
בִּלְחִי הַחֲמוֹר חֲמוֹר חֲמָרְתָּיִם בִּלְחִי הַחֲמוֹר
הִכֵּיתִי אֶלֶף אִישׁ: **יז** וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר וַיַּשְׁלֵךְ
הַלְּחִי מִיָּדוֹ וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא רָמַת
לֶחִי: **יח** וַיִּצְמָא מְאֹד וַיִּקְרָא אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר
אַתָּה נָתַתָּ בְיַד־עַבְדְּךָ אֶת־הַתְּשׁוּעָה הַגְּדֹלָה
הַזֹּאת וְעַתָּה אָמוּת בַּצָּמָא וְנָפַלְתִּי בְּיַד
הָעֲרֵלִים: **יט** וַיִּבְקַע אֱלֹהִים אֶת־הַמַּכְתֵּשׁ
אֲשֶׁר־בַּלֶּחִי וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וַיֶּשְׁתְּ וַתָּשָׁב
רוּחוֹ וַיֶּחִי עַל־כֵּן | קָרָא שְׁמָהּ עֵין הַקּוֹרֵא
אֲשֶׁר בַּלֶּחִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **כ** וַיִּשְׁפֹּט אֶת־
יִשְׂרָאֵל בִּימֵי פְלִשְׁתִּים עֶשְׂרִים שָׁנָה: {פ}

שופטים פרק טז

א וַיֵּלֶךְ שִׁמְשׁוֹן עַזָּתָה וַיַּרְא־שָׁם אִשָּׁה זוֹנָה
וַיָּבֹא אֵלֶיהָ: **ב** לַעַזָּתִים | לֵאמֹר בָּא שִׁמְשׁוֹן
הֵנָּה וַיָּסֹבּוּ וַיֶּאֶרְבוּ־לוֹ כָּל־הַלַּיְלָה בְּשַׁעַר הָעִיר
וַיִּתְחָרְשׁוּ כָּל־הַלַּיְלָה לֵאמֹר עַד־אוֹר הַבֹּקֶר

וַהֲרַגְנֵהוּ: **ג** וַיִּשְׁכַּב שִׁמְשׁוֹן עַד־חֲצִי הַלַּיְלָה
וַיָּקָם | בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּאֱחֹז בְּדַלְתוֹת שַׁעַר־
הָעִיר וּבְשְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וַיִּסָּעֵם עִם־הַבְּרִיחַ וַיָּשֶׂם
עַל־כְּתֵפָיו וַיַּעֲלֵם אֶל־רֹאשׁ הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
חֶבְרוֹן: {פ}
ד וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיֶּאֱהַב אִשָּׁה בְּנַחַל שֹׂרֵק
וּשְׁמָהּ דְּלִילָה: **ה** וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים
וַיֹּאמְרוּ לָהּ פַּתִּי אוֹתוֹ וּרְאִי בַּמֶּה כֹחוֹ גָדוֹל
וּבַמֶּה נוּכַל לוֹ וַאֲסַרְנוּהוּ לְעַנּוֹתוֹ וַאֲנַחְנוּ נִתַּן־
לָךְ אִישׁ אֶלֶף וּמֵאָה כָּסֶף: **ו** וַתֹּאמֶר דְּלִילָה
אֶל־שִׁמְשׁוֹן הַגִּידָה־נָּא לִי בַּמֶּה כֹחֲךָ גָדוֹל
וּבַמֶּה תֵּאָסֵר לְעַנּוֹתֶךָ: **ז** וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ שִׁמְשׁוֹן
אִם־יַאַסְרֻנִי בְּשִׁבְעָה יְתָרִים לַחִים אֲשֶׁר לֹא־
חֹרָבוּ וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי כְּאַחַד הָאָדָם: **ח** וַיַּעֲלוּ־
לָהּ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים שִׁבְעָה יְתָרִים לַחִים אֲשֶׁר
לֹא־חֹרָבוּ וַתַּאַסְרֵהוּ בָּהֶם: **ט** וְהָאֹרֵב יֹשֵׁב לָהּ
בַּחֶדֶר וַתֹּאמֶר אֵלָיו פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן
וַיְנַתֵּק אֶת־הַיְתָרִים כַּאֲשֶׁר יִנָּתֵק פְּתִיל־
הַנְּעֹרֶת בַּהֲרִיחוֹ אֵשׁ וְלֹא נוֹדַע כֹּחוֹ: **י** וַתֹּאמֶר
דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן הִנֵּה הֵתַלְתָּ בִּי וַתְּדַבֶּר אֵלַי
כְּזָבִים עַתָּה הַגִּידָה־נָּא לִי בַּמֶּה
תֵּאָסֵר: **יא** וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אִם־אָסוֹר יַאַסְרוּנִי
בַּעֲבֹתִים חֲדָשִׁים אֲשֶׁר לֹא־נַעֲשָׂה בָהֶם
מְלָאכָה וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי כְּאַחַד
הָאָדָם: **יב** וַתִּקַּח דְּלִילָה עֲבֹתִים חֲדָשִׁים
וַתַּאַסְרֵהוּ בָהֶם וַתֹּאמֶר אֵלָיו פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ
שִׁמְשׁוֹן וְהָאֹרֵב יֹשֵׁב בֶּחָדֶר וַיְנַתְּקֵם מֵעַל
זְרֹעֹתָיו כַּחוּט: **יג** וַתֹּאמֶר דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן
עַד־הֵנָּה הֵתַלְתָּ בִּי וַתְּדַבֶּר אֵלַי כְּזָבִים הַגִּידָה
לִּי בַּמֶּה תֵּאָסֵר וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אִם־תַּאַרְגִי אֶת־
שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשִׁי עִם־
הַמַּסָּכֶת: **יד** וַתִּתְקַע בַּיָּתֵד וַתֹּאמֶר אֵלָיו
פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וַיִּיקַץ מִשְּׁנָתוֹ וַיִּסַּע
אֶת־הַיָּתֵד הָאֶרֶג וְאֶת־הַמַּסָּכֶת: **טו** וַתֹּאמֶר
אֵלָיו אֵיךְ תֹּאמַר אֲהַבְתִּיךְ וְלִבֵּךְ אֵין אִתִּי זֶה
שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הֵתַלְתָּ בִּי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִּי בַּמֶּה
כֹּחֲךָ גָדוֹל: **טז** וַיְהִי כִּי־הֵצִיקָה לוֹ בִדְבָרֶיהָ כָּל־
הַיָּמִים וַתְּאַלְצֵהוּ וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ לָמוּת: **יז** וַיַּגֶּד־
לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ וַיֹּאמֶר לָהּ מוֹרָה לֹא־עָלָה
עַל־רֹאשִׁי כִּי־נְזִיר אֱלֹהִים אֲנִי מִבֶּטֶן אִמִּי אִם־
גֻּלַּחְתִּי וְסָר מִמֶּנִּי כֹחִי וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי כְּכָל־
הָאָדָם: **יח** וַתֵּרֶא דְלִילָה כִּי־הִגִּיד לָהּ אֶת־כָּל־
לִבּוֹ וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים לֵאמֹר
עֲלוּ הַפַּעַם כִּי־הִגִּיד לה (לִי) אֶת־כָּל־לִבּוֹ וְעָלוּ
אֵלֶיהָ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיַּעֲלוּ הַכֶּסֶף
בְּיָדָם: **יט** וַתְּיַשְּׁנֵהוּ עַל־בִּרְכֶּיהָ וַתִּקְרָא לָאִישׁ
וַתְּגַלַּח אֶת־שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ וַתָּחֶל
לְעַנּוֹתוֹ וַיָּסַר כֹּחוֹ מֵעָלָיו: **כ** וַתֹּאמֶר פְּלִשְׁתִּים
עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וַיִּקַץ מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֵצֵא כְּפַעַם
בְּפַעַם וְאִנָּעֵר וְהוּא לֹא יָדַע כִּי יְהוָה סָר
מֵעָלָיו: **כא** וַיֹּאחֲזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת־
עֵינָיו וַיּוֹרִידוּ אוֹתוֹ עַזָּתָה וַיַּאַסְרוּהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם
וַיְהִי טוֹחֵן בְּבֵית האסירים
(הָאֲסוּרִים): **כב** וַיָּחֶל שְׂעַר־רֹאשׁוֹ לְצַמֵּחַ
כַּאֲשֶׁר גֻּלָּח: {פ}
כג וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ לִזְבֹּחַ זֶבַח־גָּדוֹל
לְדָגוֹן אֱלֹהֵיהֶם וּלְשִׂמְחָה וַיֹּאמְרוּ נָתַן אֱלֹהֵינוּ
בְּיָדֵנוּ אֶת שִׁמְשׁוֹן אוֹיְבֵנוּ: **כד** וַיִּרְאוּ אֹתוֹ

הָעָם וַיְהַלְלוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי אָמְרוּ נָתַן אֱלֹהֵינוּ בְיָדֵנוּ אֶת־אוֹיְבֵנוּ וְאֵת מַחֲרִיב אַרְצֵנוּ וַאֲשֶׁר הִרְבָּה אֶת־חֲלָלֵינוּ: **כה** וַיְהִי כי טוב (כְּטוֹב) לִבָּם וַיֹּאמְרוּ קִרְאוּ לְשִׁמְשׁוֹן וִישַׂחֶק־לָנוּ וַיִּקְרְאוּ לְשִׁמְשׁוֹן מִבֵּית האסירים (הָאֲסוּרִים) וַיְצַחֵק לִפְנֵיהֶם וַיַּעֲמִידוּ אוֹתוֹ בֵּין הָעַמּוּדִים: **כו** וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל־הַנַּעַר הַמַּחֲזִיק בְּיָדוֹ הַנִּיחָה אוֹתִי והימשני (וְהַמִישֵׁנִי) אֶת־הָעַמּוּדִים אֲשֶׁר הַבַּיִת נָכוֹן עֲלֵיהֶם וְאֶשָּׁעֵן עֲלֵיהֶם: **כז** וְהַבַּיִת מָלֵא הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְשָׁמָּה כֹּל סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וְעַל־הַגָּג כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וְאִשָּׁה הָרֹאִים בְּשְׂחוֹק שִׁמְשׁוֹן: **כח** וַיִּקְרָא שִׁמְשׁוֹן אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְהוִה זָכְרֵנִי נָא וְחַזְּקֵנִי נָא אַךְ הַפָּעַם הַזֶּה הָאֱלֹהִים וְאִנָּקְמָה נְקַם־אַחַת מִשְׁתֵּי עֵינַי מִפְּלִשְׁתִּים: **כט** וַיִּלְפֹּת שִׁמְשׁוֹן אֶת־שְׁנֵי | עַמּוּדֵי הַתָּוֶךְ אֲשֶׁר הַבַּיִת נָכוֹן עֲלֵיהֶם וַיִּסָּמֶךְ עֲלֵיהֶם אֶחָד בִּימִינוֹ וְאֶחָד בִּשְׂמֹאלוֹ: **ל** וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן תָּמוּת נַפְשִׁי עִם־פְּלִשְׁתִּים וַיֵּט בְּכֹחַ וַיִּפֹּל הַבַּיִת עַל־הַסְּרָנִים וְעַל־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־בּוֹ וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים אֲשֶׁר הֵמִית בְּמוֹתוֹ רַבִּים מֵאֲשֶׁר הֵמִית בְּחַיָּיו: **לא** וַיֵּרְדוּ אֶחָיו וְכָל־בֵּית אָבִיהוּ וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ וַיַּעֲלוּ | וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל בְּקֶבֶר מָנוֹחַ אָבִיו וְהוּא שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים שָׁנָה: {פ}

שופטים פרק יז

א וַיְהִי־אִישׁ מֵהַר־אֶפְרַיִם וּשְׁמוֹ מִיכָיְהוּ: **ב** וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ אֶלֶף וּמְאָה הַכֶּסֶף אֲשֶׁר לֻקַּח־לָךְ ואתי (וְאָתְּ) אָלִית וְגַם אָמַרְתְּ בְּאָזְנַי הִנֵּה־הַכֶּסֶף אִתִּי אֲנִי לְקַחְתִּיו וַתֹּאמֶר אִמִּי בָּרוּךְ בְּנִי לַיהוָה: **ג** וַיָּשֶׁב אֶת־אֶלֶף־וּמְאָה הַכֶּסֶף לְאִמּוֹ וַתֹּאמֶר אִמּוֹ הַקְדֵּשׁ הִקְדַּשְׁתִּי אֶת־הַכֶּסֶף לַיהוָה מִיָּדִי לִבְנִי לַעֲשׂוֹת פֶּסֶל וּמַסֵּכָה וְעַתָּה אֲשִׁיבֶנּוּ לָךְ: **ד** וַיָּשֶׁב אֶת־הַכֶּסֶף לְאִמּוֹ וַתִּקַּח אִמּוֹ מָאתַיִם כֶּסֶף וַתִּתְּנֵהוּ לַצּוֹרֵף וַיַּעֲשֵׂהוּ פֶּסֶל וּמַסֵּכָה וַיִּהְיוּ בְּבֵית מִיכָיְהוּ: **ה** וְהָאִישׁ מִיכָה לוֹ בֵּית אֱלֹהִים וַיַּעַשׂ אֵפוֹד וּתְרָפִים וַיְמַלֵּא אֶת־יַד אַחַד מִבָּנָיו וַיְהִי־לוֹ לְכֹהֵן: **ו** בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה: {פ}

ז וַיְהִי־נַעַר מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה מִמִּשְׁפַּחַת יְהוּדָה וְהוּא לֵוִי וְהוּא גָּר־שָׁם: **ח** וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ מֵהָעִיר מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה לָגוּר בַּאֲשֶׁר יִמְצָא וַיָּבֹא הַר־אֶפְרַיִם עַד־בֵּית מִיכָה לַעֲשׂוֹת דַּרְכּוֹ: **ט** וַיֹּאמֶר־לוֹ מִיכָה מֵאַיִן תָּבוֹא וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֵוִי אָנֹכִי מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וְאָנֹכִי הֹלֵךְ לָגוּר בַּאֲשֶׁר אֶמְצָא: **י** וַיֹּאמֶר לוֹ מִיכָה שְׁבָה עִמָּדִי וֶהְיֵה־לִי לְאָב וּלְכֹהֵן וְאָנֹכִי אֶתֵּן־לְךָ עֲשֶׂרֶת כֶּסֶף לַיָּמִים וְעֵרֶךְ בְּגָדִים וּמִחְיָתֶךָ וַיֵּלֶךְ הַלֵּוִי: **יא** וַיּוֹאֶל הַלֵּוִי לָשֶׁבֶת אֶת־הָאִישׁ וַיְהִי הַנַּעַר לוֹ כְּאַחַד מִבָּנָיו: **יב** וַיְמַלֵּא מִיכָה אֶת־יַד הַלֵּוִי וַיְהִי־לוֹ הַנַּעַר לְכֹהֵן וַיְהִי בְּבֵית מִיכָה: **יג** וַיֹּאמֶר מִיכָה עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יֵיטִיב יְהוָה לִי כִּי הָיָה־לִי הַלֵּוִי לְכֹהֵן: {פ}

שופטים פרק יח

א בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל וּבַיָּמִים
הָהֵם שֵׁבֶט הַדָּנִי מְבַקֵּשׁ־לוֹ נַחֲלָה לָשֶׁבֶת כִּי
לֹא־נָפְלָה לּוֹ עַד־הַיּוֹם הַהוּא בְּתוֹךְ־שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל בְּנַחֲלָה׃ {פ}
ב וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־דָן | מִמִּשְׁפַּחְתָּם חֲמִשָּׁה
אֲנָשִׁים מִקְצוֹתָם אֲנָשִׁים בְּנֵי־חַיִל מִצָּרְעָה
וּמֵאֶשְׁתָּאֹל לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ וּלְחָקְרָהּ וַיֹּאמְרוּ
אֲלֵהֶם לְכוּ חִקְרוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ הַר־
אֶפְרַיִם עַד־בֵּית מִיכָה וַיָּלִינוּ שָׁם׃ **ג** הֵמָּה עִם־
בֵּית מִיכָה וְהֵמָּה הִכִּירוּ אֶת־קוֹל הַנַּעַר הַלֵּוִי
וַיָּסֻרוּ שָׁם וַיֹּאמְרוּ לוֹ מִי־הֱבִיאֲךָ הֲלֹם וּמָה־
אַתָּה עֹשֶׂה בָּזֶה וּמַה־לְּךָ פֹּה׃ **ד** וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
כָּזֶה וְכָזֶה עָשָׂה לִי מִיכָה וַיִּשְׂכְּרֵנִי וָאֱהִי־לוֹ
לְכֹהֵן׃ **ה** וַיֹּאמְרוּ לוֹ שְׁאַל־נָא בֵאלֹהִים וְנֵדְעָה
הַתַּצְלַח דַּרְכֵּנוּ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ הֹלְכִים
עָלֶיהָ׃ **ו** וַיֹּאמֶר לָהֶם הַכֹּהֵן לְכוּ לְשָׁלוֹם נֹכַח
יְהוָה דַּרְכְּכֶם אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ׃ {פ}
ז וַיֵּלְכוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים וַיָּבֹאוּ לָיְשָׁה וַיִּרְאוּ
אֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בְּקִרְבָּהּ יוֹשֶׁבֶת־לָבֶטַח
כְּמִשְׁפַּט צִדֹנִים שֹׁקֵט | וּבֹטֵחַ וְאֵין־מַכְלִים
דָּבָר בָּאָרֶץ יוֹרֵשׁ עֶצֶר וּרְחוֹקִים הֵמָּה
מִצִּידֹנִים וְדָבָר אֵין־לָהֶם עִם־אָדָם׃ **ח** וַיָּבֹאוּ
אֶל־אֲחֵיהֶם צָרְעָה וְאֶשְׁתָּאֹל וַיֹּאמְרוּ לָהֶם
אֲחֵיהֶם מָה אַתֶּם׃ **ט** וַיֹּאמְרוּ קוּמָה וְנַעֲלֶה
עֲלֵיהֶם כִּי רָאִינוּ אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה טוֹבָה מְאֹד
וְאַתֶּם מַחְשִׁים אַל־תֵּעָצְלוּ לָלֶכֶת לָבֹא לָרֶשֶׁת
אֶת־הָאָרֶץ׃ **י** בְּבֹאֲכֶם תָּבֹאוּ | אֶל־עַם בֹּטֵחַ
וְהָאָרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם כִּי־נְתָנָהּ אֱלֹהִים בְּיֶדְכֶם
מָקוֹם אֲשֶׁר אֵין־שָׁם מַחְסוֹר כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר
בָּאָרֶץ׃ **יא** וַיִּסְעוּ מִשָּׁם מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי
מִצָּרְעָה וּמֵאֶשְׁתָּאֹל שֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ חָגוּר
כְּלֵי מִלְחָמָה׃ **יב** וַיַּעֲלוּ וַיַּחֲנוּ בִּקְרִיַת יְעָרִים
בִּיהוּדָה עַל־כֵּן קָרְאוּ לַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנֵה־דָן
עַד הַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּה אַחֲרֵי קִרְיַת
יְעָרִים׃ **יג** וַיַּעַבְרוּ מִשָּׁם הַר־אֶפְרָיִם וַיָּבֹאוּ עַד־
בֵּית מִיכָה׃ **יד** וַיַּעֲנוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים
הַהֹלְכִים לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ לַיִשׁ וַיֹּאמְרוּ אֶל־
אֲחֵיהֶם הֲיִדַעְתֶּם כִּי יֵשׁ בַּבָּתִּים הָאֵלֶּה אֵפוֹד
וּתְרָפִים וּפֶסֶל וּמַסֵּכָה וְעַתָּה דְּעוּ מַה־
תַּעֲשׂוּ׃ **טו** וַיָּסֻרוּ שָׁמָּה וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּית־הַנַּעַר
הַלֵּוִי בֵּית מִיכָה וַיִּשְׁאֲלוּ־לוֹ לְשָׁלוֹם׃ **טז** וְשֵׁשׁ־
מֵאוֹת אִישׁ חֲגוּרִים כְּלֵי מִלְחַמְתָּם נִצָּבִים
פֶּתַח הַשָּׁעַר אֲשֶׁר מִבְּנֵי־דָן׃ **יז** וַיַּעֲלוּ חֲמֵשֶׁת
הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ בָּאוּ שָׁמָּה
לָקְחוּ אֶת־הַפֶּסֶל וְאֶת־הָאֵפוֹד וְאֶת־הַתְּרָפִים
וְאֶת־הַמַּסֵּכָה וְהַכֹּהֵן נִצָּב פֶּתַח הַשַּׁעַר וְשֵׁשׁ־
מֵאוֹת הָאִישׁ הֶחָגוּר כְּלֵי הַמִּלְחָמָה׃ **יח** וְאֵלֶּה
בָּאוּ בֵית מִיכָה וַיִּקְחוּ אֶת־פֶּסֶל הָאֵפוֹד וְאֶת־
הַתְּרָפִים וְאֶת־הַמַּסֵּכָה וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הַכֹּהֵן
מָה אַתֶּם עֹשִׂים׃ **יט** וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַחֲרֵשׁ שִׂים־
יָדְךָ עַל־פִּיךָ וְלֵךְ עִמָּנוּ וֶהְיֵה־לָנוּ לְאָב וּלְכֹהֵן
הֲטוֹב | הֱיוֹתְךָ כֹהֵן לְבֵית אִישׁ אֶחָד אוֹ הֱיוֹתְךָ
כֹהֵן לְשֵׁבֶט וּלְמִשְׁפָּחָה בְּיִשְׂרָאֵל׃ **כ** וַיִּיטַב לֵב
הַכֹּהֵן וַיִּקַּח אֶת־הָאֵפוֹד וְאֶת־הַתְּרָפִים וְאֶת־
הַפֶּסֶל וַיָּבֹא בְּקֶרֶב הָעָם׃ **כא** וַיִּפְנוּ וַיֵּלְכוּ
וַיָּשִׂימוּ אֶת־הַטַּף וְאֶת־הַמִּקְנֶה וְאֶת־הַכְּבוּדָה

לִפְנֵיהֶם: **כב** הֵמָּה הִרְחִיקוּ מִבֵּית מִיכָה
וְהָאֳנָשִׁים אֲשֶׁר בַּבָּתִּים אֲשֶׁר עִם־בֵּית מִיכָה
נִזְעֲקוּ וַיַּדְּבִיקוּ אֶת־בְּנֵי־דָן: **כג** וַיִּקְרְאוּ אֶל־
בְּנֵי־דָן וַיַּסֵּבּוּ פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ לְמִיכָה מַה־לְּךָ כִּי
נִזְעָקְתָּ: **כד** וַיֹּאמֶר אֶת־אֱלֹהַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי
לְקַחְתֶּם וְאֶת־הַכֹּהֵן וַתֵּלְכוּ וּמַה־לִּי עוֹד וּמַה־
זֶּה תֹּאמְרוּ אֵלַי מַה־לָּךְ: **כה** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־
דָן אַל־תַּשְׁמַע קוֹלְךָ עִמָּנוּ פֶּן־יִפְגְּעוּ בָכֶם
אֲנָשִׁים מָרֵי נֶפֶשׁ וְאָסַפְתָּה נַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ
בֵּיתֶךָ: **כו** וַיֵּלְכוּ בְנֵי־דָן לְדַרְכָּם וַיַּרְא מִיכָה
כִּי־חֲזָקִים הֵמָּה מִמֶּנּוּ וַיֵּפֶן וַיָּשָׁב אֶל־
בֵּיתוֹ: **כז** וְהֵמָּה לָקְחוּ אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה מִיכָה
וְאֶת־הַכֹּהֵן אֲשֶׁר הָיָה־לוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־לַיִשׁ עַל־
עַם שֹׁקֵט וּבֹטֵחַ וַיַּכּוּ אוֹתָם לְפִי־חָרֶב וְאֶת־
הָעִיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ: **כח** וְאֵין מַצִּיל כִּי רָחוֹקָה־
הִיא מִצִּידוֹן וְדָבָר אֵין לָהֶם עִם־אָדָם וְהִיא
בָּעֵמֶק אֲשֶׁר לְבֵית־רְחוֹב וַיִּבְנוּ אֶת־הָעִיר
וַיֵּשְׁבוּ בָהּ: **כט** וַיִּקְרְאוּ שֵׁם־הָעִיר דָּן בְּשֵׁם דָּן
אֲבִיהֶם אֲשֶׁר יוּלַד לְיִשְׂרָאֵל וְאוּלָם לַיִשׁ שֵׁם־
הָעִיר לָרִאשֹׁנָה: **ל** וַיָּקִימוּ לָהֶם בְּנֵי־דָן אֶת־
הַפֶּסֶל וְיהוֹנָתָן בֶּן־גֵּרְשֹׁם בֶּן־מְנַשֶּׁה הוּא וּבָנָיו
הָיוּ כֹהֲנִים לְשֵׁבֶט הַדָּנִי עַד־יוֹם גְּלוֹת
הָאָרֶץ: **לא** וַיָּשִׂימוּ לָהֶם אֶת־פֶּסֶל מִיכָה אֲשֶׁר
עָשָׂה כָּל־יְמֵי הֱיוֹת בֵּית־הָאֱלֹהִים בְּשִׁלֹה: {פ}

שופטים פרק יט

א וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וּמֶלֶךְ אֵין בְּיִשְׂרָאֵל וַיְהִי |
אִישׁ לֵוִי גָּר בְּיַרְכְּתֵי הַר־אֶפְרַיִם וַיִּקַּח־לוֹ
אִשָּׁה פִּילֶגֶשׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה: **ב** וַתִּזְנֶה
עָלָיו פִּילַגְשׁוֹ וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ אֶל־בֵּית אָבִיהָ אֶל־
בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַתְּהִי־שָׁם יָמִים אַרְבָּעָה
חֳדָשִׁים: **ג** וַיָּקָם אִישָׁהּ וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ לְדַבֵּר
עַל־לִבָּהּ להשיבו (לַהֲשִׁיבָהּ) וְנַעֲרוֹ עִמּוֹ וְצֶמֶד
חֲמֹרִים וַתְּבִיאֵהוּ בֵּית אָבִיהָ וַיִּרְאֵהוּ אֲבִי
הַנַּעֲרָה וַיִּשְׂמַח לִקְרָאתוֹ: **ד** וַיַּחֲזֵק־בּוֹ חֹתְנוֹ
אֲבִי הַנַּעֲרָה וַיֵּשֶׁב אִתּוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיֹּאכְלוּ
וַיִּשְׁתּוּ וַיָּלִינוּ שָׁם: **ה** וַיְהִי בַּיּוֹם הָרְבִיעִי
וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיָּקָם לָלֶכֶת וַיֹּאמֶר אֲבִי
הַנַּעֲרָה אֶל־חָתְנוֹ סְעָד לִבְּךָ פַּת־לֶחֶם וְאַחַר
תֵּלֵכוּ: **ו** וַיֵּשְׁבוּ וַיֹּאכְלוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו וַיִּשְׁתּוּ
וַיֹּאמֶר אֲבִי הַנַּעֲרָה אֶל־הָאִישׁ הוֹאֶל־נָא וְלִין
וְיִיטַב לִבֶּךָ: **ז** וַיָּקָם הָאִישׁ לָלֶכֶת וַיִּפְצַר־בּוֹ
חֹתְנוֹ וַיָּשָׁב וַיָּלֶן שָׁם: **ח** וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר בַּיּוֹם
הַחֲמִישִׁי לָלֶכֶת וַיֹּאמֶר | אֲבִי הַנַּעֲרָה סְעָד־נָא
לְבָבְךָ וְהִתְמַהְמְהוּ עַד־נְטוֹת הַיּוֹם וַיֹּאכְלוּ
שְׁנֵיהֶם: **ט** וַיָּקָם הָאִישׁ לָלֶכֶת הוּא וּפִילַגְשׁוֹ
וְנַעֲרוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ חֹתְנוֹ אֲבִי הַנַּעֲרָה הִנֵּה נָא
רָפָה הַיּוֹם לָעֶרֶב לִינוּ־נָא הִנֵּה חֲנוֹת הַיּוֹם לִין
פֹּה וְיִיטַב לְבָבֶךָ וְהִשְׁכַּמְתֶּם מָחָר לְדַרְכְּכֶם
וְהָלַכְתָּ לְאָהֳלֶךָ: **י** וְלֹא־אָבָה הָאִישׁ לָלוֹן וַיָּקָם
וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא עַד־נֹכַח יְבוּס הִיא יְרוּשָׁלָם וְעִמּוֹ
צֶמֶד חֲמוֹרִים חֲבוּשִׁים וּפִילַגְשׁוֹ עִמּוֹ: **יא** הֵם
עִם־יְבוּס וְהַיּוֹם רַד מְאֹד וַיֹּאמֶר הַנַּעַר אֶל־
אֲדֹנָיו לְכָה־נָּא וְנָסוּרָה אֶל־עִיר־הַיְבוּסִי הַזֹּאת
וְנָלִין בָּהּ: **יב** וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנָיו לֹא נָסוּר אֶל־
עִיר נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵנָּה וְעָבַרְנוּ
עַד־גִּבְעָה: **יג** וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ לְךְ וְנִקְרְבָה
בְּאַחַד הַמְּקֹמוֹת וְלַנּוּ בַּגִּבְעָה אוֹ

בָּרָמָה: **יד** וַיַּעַבְרוּ וַיֵּלְכוּ וַתָּבֹא לָהֶם הַשֶּׁמֶשׁ אֵצֶל הַגִּבְעָה אֲשֶׁר לְבִנְיָמִן: **טו** וַיָּסֻרוּ שָׁם לָבוֹא לָלוּן בַּגִּבְעָה וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בִּרְחוֹב הָעִיר וְאֵין אִישׁ מְאַסֵּף־אוֹתָם הַבַּיְתָה לָלוּן: **טז** וְהִנֵּה | אִישׁ זָקֵן בָּא מִן־מַעֲשֵׂהוּ מִן־הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב וְהָאִישׁ מֵהַר אֶפְרַיִם וְהוּא־גָר בַּגִּבְעָה וְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם בְּנֵי יְמִינִי: **יז** וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הָאִישׁ הָאֹרֵחַ בִּרְחֹב הָעִיר וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הַזָּקֵן אָנָה תֵלֵךְ וּמֵאַיִן תָּבוֹא: **יח** וַיֹּאמֶר אֵלָיו עִבְרִים אֲנַחְנוּ מִבֵּית־לֶחֶם יְהוּדָה עַד־יַרְכְּתֵי הַר־אֶפְרַיִם מִשָּׁם אָנֹכִי וָאֵלֵךְ עַד־בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וְאֶת־בֵּית יְהוָה אֲנִי הֹלֵךְ וְאֵין אִישׁ מְאַסֵּף אוֹתִי הַבָּיְתָה: **יט** וְגַם־תֶּבֶן גַּם־מִסְפּוֹא יֵשׁ לַחֲמוֹרֵינוּ וְגַם לֶחֶם וָיַיִן יֶשׁ־לִי וְלַאֲמָתֶךָ וְלַנַּעַר עִם־עֲבָדֶיךָ אֵין מַחְסוֹר כָּל־דָּבָר: **כ** וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הַזָּקֵן שָׁלוֹם לָךְ רַק כָּל־מַחְסוֹרְךָ עָלָי רַק בָּרְחוֹב אַל־תָּלֶן: **כא** וַיְבִיאֵהוּ לְבֵיתוֹ ויבול (וַיָּבָל) לַחֲמוֹרִים וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ: **כב** הֵמָּה מֵיטִיבִים אֶת־לִבָּם וְהִנֵּה אַנְשֵׁי הָעִיר אַנְשֵׁי בְנֵי־בְלִיַּעַל נָסַבּוּ אֶת־הַבַּיִת מֻתְדַּפְקִים עַל־הַדָּלֶת וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָאִישׁ בַּעַל הַבַּיִת הַזָּקֵן לֵאמֹר הוֹצֵא אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר־בָּא אֶל־בֵּיתְךָ וְנֵדָעֶנּוּ: **כג** וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם הָאִישׁ בַּעַל הַבַּיִת וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל־אַחַי אַל־תָּרֵעוּ נָא אַחֲרֵי אֲשֶׁר־בָּא הָאִישׁ הַזֶּה אֶל־בֵּיתִי אַל־תַּעֲשׂוּ אֶת־הַנְּבָלָה הַזֹּאת: **כד** הִנֵּה בִתִּי הַבְּתוּלָה וּפִילַגְשֵׁהוּ אוֹצִיאָה־נָּא אוֹתָם וְעַנּוּ אוֹתָם וַעֲשׂוּ לָהֶם הַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם וְלָאִישׁ הַזֶּה לֹא תַעֲשׂוּ דְּבַר הַנְּבָלָה הַזֹּאת: **כה** וְלֹא־אָבוּ הָאֲנָשִׁים לִשְׁמַע לוֹ וַיַּחֲזֵק הָאִישׁ בְּפִילַגְשׁוֹ וַיֹּצֵא אֲלֵיהֶם הַחוּץ וַיֵּדְעוּ אֹותָהּ וַיִּתְעַלְּלוּ־בָהּ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַבֹּקֶר וַיְשַׁלְּחוּהָ בעלות (כַּעֲלוֹת) הַשָּׁחַר: **כו** וַתָּבֹא הָאִשָּׁה לִפְנוֹת הַבֹּקֶר וַתִּפֹּל פֶּתַח בֵּית־הָאִישׁ אֲשֶׁר־אֲדוֹנֶיהָ שָׁם עַד־הָאוֹר: **כז** וַיָּקָם אֲדֹנֶיהָ בַּבֹּקֶר וַיִּפְתַּח דַּלְתוֹת הַבַּיִת וַיֵּצֵא לָלֶכֶת לְדַרְכּוֹ וְהִנֵּה הָאִשָּׁה פִּילַגְשׁוֹ נֹפֶלֶת פֶּתַח הַבַּיִת וְיָדֶיהָ עַל־הַסַּף: **כח** וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ קוּמִי וְנֵלֵכָה וְאַיִן עֹנֶה וַיִּקָּחֶהָ עַל־הַחֲמוֹר וַיָּקָם הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ לִמְקֹמוֹ: **כט** וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיַּקַּח אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת וַיַּחֲזֵק בְּפִילַגְשׁוֹ וַיְנַתְּחָהּ לַעֲצָמֶיהָ לִשְׁנֵים עָשָׂר נְתָחִים וַיְשַׁלְּחֶהָ בְּכֹל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל: **ל** וְהָיָה כָּל־הָרֹאֶה וְאָמַר לֹא־נִהְיְתָה וְלֹא־נִרְאֲתָה כְּזֹאת לְמִיּוֹם עֲלוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה שִׂימוּ־לָכֶם עָלֶיהָ עֻצוּ וְדַבֵּרוּ: {פ}

שופטים פרק כ

א וַיֵּצְאוּ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּקָּהֵל הָעֵדָה כְּאִישׁ אֶחָד לְמִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע וְאֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה: **ב** וַיִּתְיַצְּבוּ פִּנּוֹת כָּל־הָעָם כֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל בִּקְהַל עַם הָאֱלֹהִים אַרְבַּע מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי שֹׁלֵף חָרֶב: {פ} **ג** וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי בִנְיָמִן כִּי־עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַמִּצְפָּה וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דַּבְּרוּ אֵיכָה נִהְיְתָה הָרָעָה הַזֹּאת: **ד** וַיַּעַן הָאִישׁ הַלֵּוִי אִישׁ הָאִשָּׁה הַנִּרְצָחָה וַיֹּאמֶר הַגִּבְעָתָה אֲשֶׁר

לְבִנְיָמִן בָּאתִי אֲנִי וּפִילַגְשִׁי לָלוּן: **ה** וַיָּקֻמוּ עָלַי
בַּעֲלֵי הַגִּבְעָה וַיָּסֹבּוּ עָלַי אֶת־הַבַּיִת לָיְלָה אוֹתִי
דִּמּוּ לַהֲרֹג וְאֶת־פִּילַגְשִׁי עִנּוּ וַתָּמֹת: **ו** וָאֹחֶז
בְּפִילַגְשִׁי וָאֲנַתְּחֶהָ וָאֲשַׁלְּחֶהָ בְּכֹל־שְׂדֵה נַחֲלַת
יִשְׂרָאֵל כִּי עָשׂוּ זִמָּה וּנְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל: **ז** הִנֵּה
כֻלְּכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָבוּ לָכֶם דָּבָר וְעֵצָה
הֲלֹם: **ח** וַיָּקָם כָּל־הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד לֵאמֹר לֹא
נֵלֵךְ אִישׁ לְאָהֳלוֹ וְלֹא נָסוּר אִישׁ
לְבֵיתוֹ: **ט** וְעַתָּה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה
לַגִּבְעָה עָלֶיהָ בְּגוֹרָל: **י** וְלָקַחְנוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים
לַמֵּאָה לְכֹל | שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וּמֵאָה לָאֶלֶף
וְאֶלֶף לָרְבָבָה לָקַחַת צֵדָה לָעָם לַעֲשׂוֹת
לְבוֹאָם לְגֶבַע בִּנְיָמִן כְּכֹל־הַנְּבָלָה אֲשֶׁר עָשָׂה
בְּיִשְׂרָאֵל: **יא** וַיֵּאָסֵף כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל־
הָעִיר כְּאִישׁ אֶחָד חֲבֵרִים: {פ}
יב וַיִּשְׁלְחוּ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים בְּכָל־שִׁבְטֵי
בִנְיָמִן לֵאמֹר מָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נִהְיְתָה
בָּכֶם: **יג** וְעַתָּה תְּנוּ אֶת־הָאֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל
אֲשֶׁר בַּגִּבְעָה וּנְמִיתֵם וּנְבַעֲרָה רָעָה מִיִּשְׂרָאֵל
וְלֹא אָבוּ (בְּנֵי) בִנְיָמִן לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל אֲחֵיהֶם
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל: **יד** וַיֵּאָסְפוּ בְנֵי־בִנְיָמִן מִן־הֶעָרִים
הַגִּבְעָתָה לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: **טו** וַיִּתְפָּקְדוּ בְּנֵי בִנְיָמִן בַּיּוֹם הַהוּא
מֵהֶעָרִים עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב
לְבַד מִיּוֹשְׁבֵי הַגִּבְעָה הִתְפָּקְדוּ שְׁבַע מֵאוֹת
אִישׁ בָּחוּר: **טז** מִכֹּל | הָעָם הַזֶּה שְׁבַע מֵאוֹת
אִישׁ בָּחוּר אִטֵּר יַד־יְמִינוֹ כָּל־זֶה קֹלֵעַ בָּאֶבֶן
אֶל־הַשַּׂעֲרָה וְלֹא יַחֲטִא: {פ}
יז וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל הִתְפָּקְדוּ לְבַד מִבִּנְיָמִן אַרְבַּע
מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב כָּל־זֶה אִישׁ
מִלְחָמָה: **יח** וַיָּקֻמוּ וַיַּעֲלוּ בֵית־אֵל וַיִּשְׁאֲלוּ
בֵּאלֹהִים וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ
בַּתְּחִלָּה לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי בִנְיָמִן וַיֹּאמֶר יְהוָה
יְהוּדָה בַּתְּחִלָּה: **יט** וַיָּקוּמוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּבֹּקֶר
וַיַּחֲנוּ עַל־הַגִּבְעָה: **כ** וַיֵּצֵא אִישׁ יִשְׂרָאֵל
לַמִּלְחָמָה עִם־בִּנְיָמִן וַיַּעַרְכוּ אִתָּם אִישׁ־
יִשְׂרָאֵל מִלְחָמָה אֶל־הַגִּבְעָה: **כא** וַיֵּצְאוּ בְנֵי־
בִנְיָמִן מִן־הַגִּבְעָה וַיַּשְׁחִיתוּ בְיִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם
הַהוּא שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ
אָרְצָה: **כב** וַיִּתְחַזֵּק הָעָם אִישׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּסִפוּ
לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־עָרְכוּ שָׁם בַּיּוֹם
הָרִאשׁוֹן: **כג** וַיַּעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּבְכּוּ לִפְנֵי־
יְהוָה עַד־הָעֶרֶב וַיִּשְׁאֲלוּ בַיהוָה לֵאמֹר
הַאוֹסִיף לָגֶשֶׁת לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי בִנְיָמִן אָחִי
וַיֹּאמֶר יְהוָה עֲלוּ אֵלָיו: {פ}
כד וַיִּקְרְבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן בַּיּוֹם
הַשֵּׁנִי: **כה** וַיֵּצֵא בִנְיָמִן | לִקְרָאתָם | מִן־
הַגִּבְעָה בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיַּשְׁחִיתוּ בִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד
שְׁמֹנַת עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ אָרְצָה כָּל־אֵלֶּה שֹׁלְפֵי
חָרֶב: **כו** וַיַּעֲלוּ כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכָל־הָעָם
וַיָּבֹאוּ בֵית־אֵל וַיִּבְכּוּ וַיֵּשְׁבוּ שָׁם לִפְנֵי יְהוָה
וַיָּצוֹמוּ בַיּוֹם־הַהוּא עַד־הָעֶרֶב וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת
וּשְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה: **כז** וַיִּשְׁאֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
בַּיהוָה וְשָׁם אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים בַּיָּמִים
הָהֵם: **כח** וּפִינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן עֹמֵד |
לְפָנָיו בַּיָּמִים הָהֵם לֵאמֹר הַאוֹסִף עוֹד לָצֵאת
לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי־בִנְיָמִן אָחִי אִם־אֶחְדָּל
וַיֹּאמֶר יְהוָה עֲלוּ כִּי מָחָר אֶתְּנֶנּוּ

בְיָדֶךָ: **כט** וַיָּשֶׂם יִשְׂרָאֵל אֹרְבִים אֶל־הַגִּבְעָה
סָבִיב: {פ}
ל וַיַּעֲלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי וַיַּעַרְכוּ אֶל־הַגִּבְעָה כְּפַעַם
בְּפָעַם: **לא** וַיֵּצְאוּ בְנֵי־בִנְיָמִן לִקְרַאת הָעָם
הָנְתְּקוּ מִן־הָעִיר וַיָּחֵלּוּ לְהַכּוֹת מֵהָעָם חֲלָלִים
כְּפַעַם | בְּפַעַם בַּמְסִלּוֹת אֲשֶׁר אַחַת עֹלָה
בֵּית־אֵל וְאַחַת גִּבְעָתָה בַּשָּׂדֶה כִּשְׁלשִׁים אִישׁ
בְּיִשְׂרָאֵל: **לב** וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי בִנְיָמִן נִגָּפִים הֵם
לְפָנֵינוּ כְּבָרִאשֹׁנָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָמְרוּ נָנוּסָה
וְנִתַּקְנוּהוּ מִן־הָעִיר אֶל־הַמְסִלּוֹת: **לג** וְכָל |
אִישׁ יִשְׂרָאֵל קָמוּ מִמְּקוֹמוֹ וַיַּעַרְכוּ בְּבַעַל תָּמָר
וְאֹרֶב יִשְׂרָאֵל מֵגִיחַ מִמְּקֹמוֹ מִמַּעֲרֵה
גָּבַע: **לד** וַיָּבֹאוּ מִנֶּגֶד לַגִּבְעָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים
אִישׁ בָּחוּר מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וְהַמִּלְחָמָה כָּבֵדָה
וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי־נֹגַעַת עֲלֵיהֶם הָרָעָה: {פ}
לה וַיִּגֹּף יְהוָה | אֶת־בִּנְיָמִן לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיַּשְׁחִיתוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבִנְיָמִן בַּיּוֹם הַהוּא
עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף וּמֵאָה אִישׁ כָּל־אֵלֶּה
שְׁלֵף חָרֶב: **לו** וַיִּרְאוּ בְּנֵי־בִנְיָמִן כִּי נִגָּפוּ וַיִּתְּנוּ
אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מָקוֹם לְבִנְיָמִן כִּי בָטְחוּ אֶל־
הָאֹרֵב אֲשֶׁר־שָׂמוּ אֶל־הַגִּבְעָה: **לז** וְהָאֹרֵב
הֵחִישׁוּ וַיִּפְשְׁטוּ אֶל־הַגִּבְעָה וַיִּמְשֹׁךְ הָאֹרֵב וַיַּךְ
אֶת־כָּל־הָעִיר לְפִי־חָרֶב: **לח** וְהַמּוֹעֵד הָיָה
לְאִישׁ יִשְׂרָאֵל עִם־הָאֹרֵב הֶרֶב לְהַעֲלוֹתָם
מַשְׂאֵת הֶעָשָׁן מִן־הָעִיר: **לט** וַיַּהֲפֹךְ אִישׁ־
יִשְׂרָאֵל בַּמִּלְחָמָה וּבִנְיָמִן הֵחֵל לְהַכּוֹת חֲלָלִים
בְּאִישׁ־יִשְׂרָאֵל כִּשְׁלשִׁים אִישׁ כִּי אָמְרוּ אַךְ
נִגּוֹף נִגָּף הוּא לְפָנֵינוּ כַּמִּלְחָמָה
הָרִאשֹׁנָה: **מ** וְהַמַּשְׂאֵת הֵחֵלָּה לַעֲלוֹת מִן־
הָעִיר עַמּוּד עָשָׁן וַיֶּפֶן בִּנְיָמִן אַחֲרָיו וְהִנֵּה עָלָה
כְלִיל־הָעִיר הַשָּׁמָיְמָה: **מא** וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל הָפַךְ
וַיִּבָּהֵל אִישׁ בִּנְיָמִן כִּי רָאָה כִּי־נָגְעָה עָלָיו
הָרָעָה: **מב** וַיִּפְנוּ לִפְנֵי אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל־דֶּרֶךְ
הַמִּדְבָּר וְהַמִּלְחָמָה הִדְבִּיקָתְהוּ וַאֲשֶׁר
מֵהֶעָרִים מַשְׁחִיתִים אוֹתוֹ בְּתוֹכוֹ: **מג** כִּתְּרוּ
אֶת־בִּנְיָמִן הִרְדִּיפֻהוּ מְנוּחָה הִדְרִיכֻהוּ עַד נֹכַח
הַגִּבְעָה מִמִּזְרַח־שָׁמֶשׁ: **מד** וַיִּפְּלוּ מִבִּנְיָמִן
שְׁמֹנָה־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ אֶת־כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי־
חָיִל: **מה** וַיִּפְנוּ וַיָּנֻסוּ הַמִּדְבָּרָה אֶל־סֶלַע
הָרִמּוֹן וַיְעֹלְלֻהוּ בַּמְסִלּוֹת חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ
וַיִּדְבְּקוּ אַחֲרָיו עַד־גִּדְעֹם וַיַּכּוּ מִמֶּנּוּ אַלְפַּיִם
אִישׁ: **מו** וַיִּהְיוּ כָּל־הַנֹּפְלִים מִבִּנְיָמִן עֶשְׂרִים
וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־
כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי־חָיִל: **מז** וַיִּפְנוּ וַיָּנֻסוּ הַמִּדְבָּרָה
אֶל־סֶלַע הָרִמּוֹן שֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ וַיֵּשְׁבוּ בְּסֶלַע
רִמּוֹן אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים: **מח** וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל שָׁבוּ
אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן וַיַּכּוּם לְפִי־חָרֶב מֵעִיר מְתֹם
עַד־בְּהֵמָה עַד כָּל־הַנִּמְצָא גַּם כָּל־הֶעָרִים
הַנִּמְצָאוֹת שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ: {פ}

שופטים פרק כא

א וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע בַּמִּצְפָּה לֵאמֹר אִישׁ
מִמֶּנּוּ לֹא־יִתֵּן בִּתּוֹ לְבִנְיָמִן לְאִשָּׁה: **ב** וַיָּבֹא
הָעָם בֵּית־אֵל וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד־הָעֶרֶב לִפְנֵי
הָאֱלֹהִים וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ בְּכִי
גָדוֹל: **ג** וַיֹּאמְרוּ לָמָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הָיְתָה זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל לְהִפָּקֵד הַיּוֹם מִיִּשְׂרָאֵל

שֵׁבֶט אֶחָד: **ד** וַיְהִי֙ מְמָהֲרָ֣ת וַיַּשְׁכִּימוּ֙ הָעָ֔ם
וַיִּבְנוּ־שָׁ֖ם מִזְבֵּ֑חַ וַיַּעֲל֣וּ עֹלֹ֔ות וּשְׁלָמִ֖ים׃ {פ}
ה וַיֹּאמְר֣וּ בְנֵֽי יִשְׂרָאֵ֗ל מִי֩ אֲשֶׁ֨ר לֹא־עָלָ֜ה
בַּקָּהָ֗ל מִכָּל־שִׁבְטֵי֙ יִשְׂרָאֵ֔ל אֶל־יְהוָ֖ה כִּי֩
הַשְּׁבוּעָ֨ה הַגְּדוֹלָ֜ה הָיְתָ֗ה לַאֲשֶׁ֤ר לֹא־עָלָה֙ אֶל־
יְהוָ֔ה הַמִּצְפָּ֖ה לֵאמֹ֑ר מֹ֖ות יוּמָֽת׃ **ו** וַיִּנָּחֲמוּ֙ בְּנֵ֣י
יִשְׂרָאֵ֔ל אֶל־בִּנְיָמִן֙ אָחִ֔יו וַיֹּאמְר֕וּ נִגְדַּ֥ע הַיֹּ֖ום
שֵׁ֣בֶט אֶחָ֑ד מִיִּשְׂרָאֵֽל׃ **ז** מַה־נַּעֲשֶׂ֣ה לָהֶ֔ם
לַנּוֹתָרִ֖ים לְנָשִׁ֑ים וַאֲנַ֨חְנוּ֙ נִשְׁבַּ֣עְנוּ בַֽיהוָ֔ה
לְבִלְתִּ֥י תֵּת־לָהֶ֖ם מִבְּנֹותֵ֥ינוּ לְנָשִֽׁים׃ **ח** וַיֹּאמְרוּ֙
מִי֩ אֶחָ֨ד מִשִּׁבְטֵ֜י יִשְׂרָאֵ֗ל אֲשֶׁ֤ר לֹא־עָלָה֙ אֶל־
יְהוָ֔ה הַמִּצְפָּ֖ה וְהִנֵּ֣ה לֹֽא־בָ֤א אִישׁ֙ אֶל־הַמַּחֲנֶ֔ה
מִיָּבֵ֖ישׁ גִּלְעָֽד׃ אֶל־הַקָּהָֽל׃ **ט** וַיִּתְפְּקֵ֖ד הָעָ֑ם
וְהִנֵּ֣ה אֵין־שָׁ֔ם אִ֖ישׁ מִיֹּושְׁבֵ֥י יָבֵ֖שׁ
גִּלְעָֽד׃ **י** וַיִּשְׁלְחוּ־שָׁ֣ם הָעֵדָ֗ה שְׁנֵים־עָשָׂ֤ר אֶ֙לֶף֙
אִ֣ישׁ מִבְּנֵ֣י הֶחָ֔יִל וַיְצַוּ֥וּ אוֹתָ֖ם לֵאמֹ֑ר לְכוּ֙
וְהִכִּיתֶ֣ם אֶת־יֹושְׁבֵ֤י יָבֵשׁ֙ גִּלְעָ֔ד לְפִי־חָ֖רֶב
וְהַנָּשִׁ֥ים וְהַטָּֽף׃ **יא** וְזֶ֣ה הַדָּבָ֔ר אֲשֶׁ֥ר תַּעֲשׂ֖וּ כָּל־
זָכָ֑ר וְכָל־אִשָּׁ֖ה יֹדַ֥עַת מִשְׁכַּב־זָכָֽר
תַּחֲרִֽימוּ׃ **יב** וַיִּמְצְא֗וּ מִיֹּושְׁבֵ֤י | יָבֵישׁ֙ גִּלְעָ֔ד
אַרְבַּ֥ע מֵאֹ֖ות נַעֲרָ֣ה בְתוּלָ֑ה אֲשֶׁ֤ר לֹא־יָדְעָה֙
אִ֔ישׁ לְמִשְׁכַּ֥ב זָכָ֖ר וַיָּבִ֣יאוּ אוֹתָ֔ם אֶל־הַמַּחֲנֶ֖ה
שִׁלֹ֑ה אֲשֶׁ֥ר בְּאֶֽרֶץ כְּנָֽעַן׃ {פ}
יג וַיִּשְׁלְחוּ֙ כָּל־הָעֵדָ֔ה וַיְדַבְּר֖וּ אֶל־בְּנֵ֣י בִנְיָמִ֑ן
אֲשֶׁ֥ר בְּסֶֽלַע רִמּ֖וֹן וַיִּקְרְא֥וּ לָהֶֽם
שָׁלֹֽום׃ **יד** וַיָּ֥שָׁב בִּנְיָמִ֖ן בָּעֵ֣ת הַהִ֑יא וַיִּתְּנ֤וּ לָהֶם֙
הַנָּשִׁ֔ים אֲשֶׁ֥ר חִיּ֖וּ מִנְּשֵׁ֣י יָבֵ֑שׁ גִּלְעָ֔ד וְלֹא־מָצְא֥וּ
לָהֶ֖ם כֵּֽן׃ **טו** וְהָעָ֣ם נִחָ֔ם לְבִנְיָמִ֖ן כִּֽי־עָשָׂ֣ה יְהוָ֑ה
פֶּ֖רֶץ בְּשִׁבְטֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ **טז** וַיֹּאמְרוּ֙ זִקְנֵ֣י הָעֵדָ֔ה
מַה־נַּעֲשֶׂ֥ה לַנּוֹתָרִ֖ים לְנָשִׁ֑ים כִּֽי־נִשְׁמְדָ֖ה
מִבִּנְיָמִֽן אִשָּׁה׃ **יז** וַיֹּֽאמְרוּ֙ יְרֻשַּׁ֣ת פְּלֵיטָ֔ה
לְבִנְיָמִ֖ן וְלֹֽא־יִמָּחֶ֣ה שֵׁ֔בֶט מִיִּשְׂרָאֵֽל׃ **יח** וַאֲנַ֨חְנוּ֙
לֹ֣א נוּכַ֔ל לָתֵ֥ת לָהֶ֖ם נָשִׁ֑ים מִבְּנֹותֵ֣ינוּ כִּֽי־
נִשְׁבְּעוּ֙ בְּנֵ֣י־יִשְׂרָאֵ֔ל לֵאמֹ֕ר אָר֥וּר נֹתֵ֖ן אִשָּׁה
לְבִנְיָמִֽן׃ {ס} **יט** וַיֹּאמְרוּ֙ הִנֵּ֣ה חַג־יְהוָ֔ה בְּשִׁלֹו֙
מִיָּמִ֣ים | יָמִ֔ימָה אֲשֶׁ֥ר מִצְּפֹונָ֖ה לְבֵ֣ית־אֵ֑ל
מִזְרָחָ֗ה הַשֶּׁ֙מֶשׁ֙ לִמְסִלָּ֔ה הָעֹלָ֖ה מִבֵּ֣ית־אֵ֑ל
שְׁכֶ֔מָה וּמִנֶּ֖גֶב לִלְבוֹנָֽה׃ **כ** ויצו (וַיְצַוּ֥וּ) אֶת־בְּנֵ֖י
בִנְיָמִ֣ן לֵאמֹ֑ר לְכ֣וּ וַאֲרַבְתֶּ֖ם
בַּכְּרָמִֽים׃ **כא** וּרְאִיתֶ֗ם וְהִנֵּ֤ה אִם־יֵצְא֙וּ בְּנ֣וֹת־
שִׁילֹ֔ו לָח֖וֹל בַּמְּחֹלֹ֑ות וִיצָאתֶ֣ם מִן־הַכְּרָמִ֔ים
וַחֲטַפְתֶּ֥ם לָכֶ֖ם אִ֣ישׁ אִשְׁתֹּ֑ו מִבְּנֹ֣ות שִׁילֹ֔ו
וַהֲלַכְתֶּ֖ם אֶ֥רֶץ בִּנְיָמִֽן׃ **כב** וְהָיָ֗ה כִּֽי־יָבֹ֤אוּ
אֲבוֹתָם֙ אֹ֣ו אַחֵיהֶ֔ם לָרוֹב (לָרִ֖יב |) אֵלֵ֑ינוּ
וְאָמַ֣רְנוּ אֲלֵיהֶ֗ם חָנְנ֤וּנוּ אוֹתָם֙ כִּ֣י לֹ֣א לָקַ֔חְנוּ
אִ֥ישׁ אִשְׁתֹּ֖ו בַּמִּלְחָמָ֑ה כִּ֣י לֹ֤א אַתֶּם֙ נְתַתֶּ֣ם לָהֶ֔ם
כָּעֵ֥ת תֶּאְשֵׁ֖מוּ׃ {ס} **כג** וַיַּעֲשׂ֣וּ־כֵ֔ן בְּנֵ֥י בִנְיָמִ֖ן
וַיִּשְׂאוּ֩ נָשִׁ֨ים לְמִסְפָּרָ֜ם מִן־הַמְּחֹלְלֹ֗ות אֲשֶׁ֤ר
גָּזָלוּ֙ וַיֵּ֣לְכ֔וּ וַיָּשׁ֖וּבוּ אֶל־נַחֲלָתָ֑ם וַיִּבְנ֖וּ אֶת־
הֶעָרִ֥ים וַיֵּשְׁב֖וּ בָּהֶֽם׃ **כד** וַיִּתְהַלְּכ֤וּ מִשָּׁם֙ בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵ֔ל בָּעֵ֥ת הַהִ֖יא אִ֣ישׁ לְשִׁבְטֹ֑ו וּלְמִשְׁפַּחְתֹּ֔ו
וַיֵּצְא֥וּ מִשָּׁ֖ם אִ֣ישׁ לְנַחֲלָתֹֽו׃ {פ}
כה בַּיָּמִ֗ים הָהֵ֛ם אֵ֥ין מֶ֖לֶךְ בְּיִשְׂרָאֵ֑ל אִ֣ישׁ הַיָּשָׁ֔ר
בְּעֵינָ֖יו יַעֲשֶׂ֥ה׃ {ש}

הודפס לזכות

ולעילוי נשמת

האשה הכשרה בעלת

החסד

מלכה ציונה

מועלם ז"ל

בת

שרה ויצחק

ת.נ.צ.ב.ה

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת אמור

כד לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:40 | סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:14 נץ החמה ..... 5:52 | שקיעה ..... 7:18 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:34 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:30	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה לב **ירושלמי:** כלאים כט **תוספתא:** קרבנות יב **נ"ך:** שופטים טו	ט 30	יום ראשון
כה לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:39 | סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:13 נץ החמה ..... 5:51 | שקיעה ..... 7:18 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:33 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:30	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה לג **ירושלמי:** כלאים ל **תוספתא:** קרבנות יג **נ"ך:** שופטים טז	י 1	יום שני
כו לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:38 | סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:13 נץ החמה ..... 5:50 | שקיעה ..... 7:19 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:32 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:31	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה לד **ירושלמי:** כלאים לא **תוספתא:** מנחות א **נ"ך:** שופטים יז	יא 2	יום שלישי
כז לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:38 | סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:12 נץ החמה ..... 5:50 | שקיעה ..... 7:20 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:32 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:32	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה לה **ירושלמי:** כלאים לב **תוספתא:** מנחות ב **נ"ך:** שופטים יח	יב 3	יום רביעי
כח לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:37 | סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:12 נץ החמה ..... 5:49 | שקיעה ..... 7:21 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:31 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:33	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה לו **ירושלמי:** כלאים לג **תוספתא:** מנחות ג **נ"ך:** שופטים יט	יג 4	יום חמישי
פסח שני, ערב שבת קודש, כט לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:36 | סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:11 נץ החמה ..... 5:48 | שקיעה ..... 7:21 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:31 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:33	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה לז **ירושלמי:** כלאים לד **תוספתא:** מנחות ד **נ"ך:** שופטים כ	יד 5 **הדלקת נרות** (40 דק'): 6:41	יום שישי
שב"ק פרשת אמור, ל לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:45 | סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:11 נץ החמה ..... 5:47 | שקיעה ..... 7:22 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:30 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:34	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה לח **ירושלמי:** כלאים לה **תוספתא:** מנחות ה **נ"ך:** שופטים כא	טו 6 **מוצש"ק לשיטת ר"ת:** 8:34	יום שב"ק

דְּחִיקַת הַשָּׁעָה גּוֹרֶמֶת לָאָדָם אֶת כָּל הַצָּרוֹת! רַבִּי נָתָן אָמַר: 'מִדְּחִיקַת הַשָּׁעָה לֹא יוֹצֵא שׁוּם דָּבָר טוֹב'; צְרִיכִים לְהִתְאַזֵּר בְּסַבְלָנוּת בְּכָל פְּרָט בַּחַיִּים!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)